

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВАНИК

4. 1. 1985. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLVI • 40 ДИН. • БРОЈ 1723

СТРАШНИ

ХОГАР

DICK
BROWNE

Ведро млека које је прекинуло рат

ГРАЂАНСКИ РАТ У ШВАЈЦАРСКОЈ, КОЈИ СУ 1925. ЗАПОЧЕЛИ СЕЉАЦИ ПОВУНИВШИ СЕ ПРОТИВ ФЕУДАЛНИХ НАМЕТА, ПРЕКИНУТ ЈЕ КАДА СУ ВОЈНИЦИ МЕСТА КАПЕЛА НА БОЈИШТЕ КОД ЦИРИХА ИЗНЕЛИ ВЕДРО ПУНО МЛЕКА. ПРОТИВНИЧКЕ ТРУПЕ НИСУ МОГЛЕ ДА ОДОЛЕ И НЕ ЗАМОЧЕ СВОЈЕ СЛЕДОВАЊЕ ХЛЕБА У МЛЕКО.

ЖЕЖ

ЈЕ КОД СТАРИХ НАРОДА ИГРАО ВЕЛИКУ УЛОГУ У МЕДИЦИНИ. ЊЕГОВА КРВ, ЦРЕВА, ПА ЧАК И ИЗМЕТ СЛУЖИЛИ СУ КАО ЛЕК.

КРАЉИЦА САМО ЈЕДАН ДАН

ХУАНА ДЕ КАСТРО УДАЛА СЕ 1354. ГОДИНЕ ЗА КРАЉА ПЕДРА ОД КАСТИЉЕ АЛИ ТАЈ БРАК ЈЕ ПОНИШТЕН ОДМАХ СУТРАДАН ПОСЛЕ СВАДБЕНЕ СВЕЧАНОСТИ.

НАЈБОЉЕ ПЛАЋЕНИ ЛЕКАР У ИСТОРИЈИ

ДА БИ СЕ БРИНУО О ЗДРАВЉУ ФРАНЦУСКОГ КРАЉА ЛУЈА XI, ДОКТОР ЖАК КОТИЕ (1450-1505) ДОБИЈАО ЈЕ ГОДИШЊУ ПЛАТУ КОЈА БИ ДАНАС ОДГОВАРАЛА СУМИ ОД 14 МИЛИОНА ФРАНКА (28 МИЛИЈАРДИ СТАРИХ ДИНАРА). УЗ ТО, КРАЉ МУ ЈЕ ДАРОВАО 18 ЗАМКОВА.

КАРАВАНИМА

КОЈИ ПРОЛАЗЕ КРОЗ ПУСТИЊУ ГОБИ, СКЕЛЕТИ УГИНУЛИХ КАМИЛА ЧЕСТО СЛУЖЕ КАО ПУТОКАЗИ.

ЏЕНИФЕР ВОЛКЕР

НА РОЂЕЊУ ЈЕ ИМАЛА САМО 700 ГРАМА И БИЛА ЈЕ ТАКО СИКУШНА ДА СУ ЈОЈ РОДИТЕЉИ ОБЛАЧИЛИ ОДЕКУ ЗА ЛУТКЕ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

Двојица Француза, Бернар Бургон, 58 година и Патрик Бенон, 38, одлучили су да реком Мисисипи пливају од Сент

Луиса у Мисурију до Њуорлеанса у Луизијани. За овај подухват било им је потребно месец дана, а дневно су пливали око осамдесет километара.

ученици колица „Сент Мери“ из Моргана у Калифорнији, одлучили су да на необичајан начин прославе и обележе двадесетпетогодишњицу своје

школе – у телефонску кабину нагурало се двадесет пет ђака. Тако су потукли доскорашњи светски рекорд који је износио 23 особе у кабинџи.

велики фудбалски шампион Едсон Арантес до Нашименто, познатији као Пеле, жели да постане први прни председник Бразила. Прва ствар коју сада мора да уради је да се из свог садашњег пребивалиш-

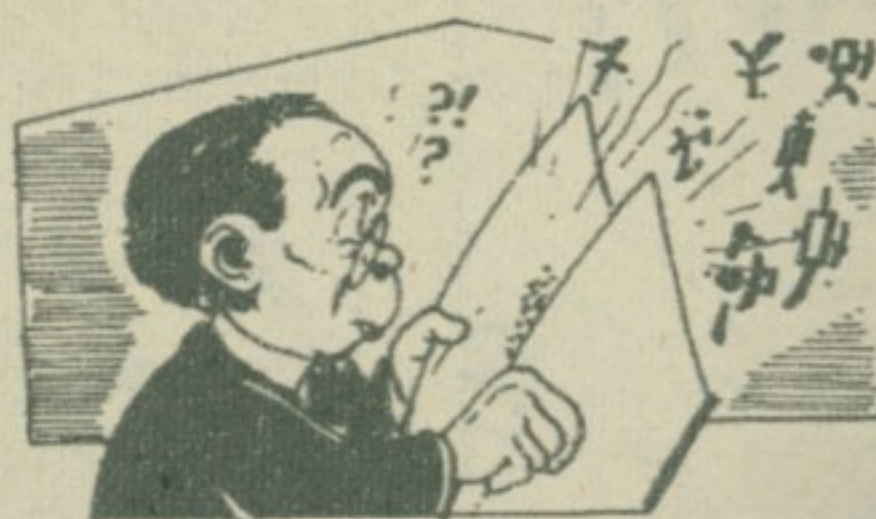

та, Њујорка, поново пресели у Бразил. Сликовито приказујући свој програм на једној конференцији за штампу Пеле је изјавио: „Пријатељ сам породице Кенеди, али моја схватања и ставови много су ближи Регановим“.

према неким истраживањима роде су највероватније заувек напустиле Скандинавију. Примери ових птица последњи пут су запажени у Шведској још пре тридесет година, а рачуна се да их у Данској има још свега око четрдесет.

у Јапану се недавно појавила интересантна новост: специјална новинска боја која не-

стаје без трага с површине папира тачно двадесет и четири часа после штампања. На тај начин хартија се може искористити више пута.

амерички глумац Боб Хоуп који данас има осамдесет једну годину пријавио се за први путнички лет на свемирском броду „Шатл“. У ову туристичку шетњу свемиром требало би да крене идућег лета.

дванаест хиљада становника шпанског градића Еспулхеса у Каталонији недавно су на једној месној забави могли бесплатно да пробају парче гигантске кобасице дугачке 1600 метара и тешке тону и по.

према плану, у Њујорку треба да се изгради облакодер који ће бити највиши на свету – 591 метар. Ова зграда биће за 148 метара виша од чикашке куле „Сверс“ (449 м) која засад држи рекорд.

NEDELJNI ZABAVNIK НА ТЕЛЕВИЗИЈИ

ПОЛИТИКИНОМ ЗАБАВНИКУ

Поштовани читаоци „Политикиног забавника“ сада већ и редовни гледаоци „Недељног забавника“, с овим бројем завршава се наше гостовање у „Политикином забавнику“, а недељном емисијом и наше присуство на телевизији. „Зашто?“, питате се, „Како?“. Па, ето, лепо! Дружили смо се два месеца, искрено и срдечно! То дружење као да нам је постала навика! А шта ће нам навика у овим годинама, кад сваки дан треба да нам буде другачији и узбудљивији од оног претходног!? Кад стално треба да откривамо нешто ново!

Вама препуштамо да одлучите шта ћете радити недељом пре подне кад не буде „Недељног забавника“. Имамо поверења у вас! Измислићете ви већ нешто! У сваком случају, уз вас, а и уз нас остаје верни и редовни „Политикин забавник“.

Остајте здраво, ваши Славко и Зике

КО ЈЕ КО
У
„НЕДЕЉНОМ ЗАБАВНИКУ“

МИ ПИТАМО ВИ ОДГОВАРАТЕ

Овога пута не питамо, већ тражимо да мућнете главом. И то уз помоћ једне картице, попут ове.

страна а)

оно што је написано
на супротној страни
је истина!

страна б)

оно што је написано на
супротној страни је лаж!

На једној страни (страна а) написаћете: ОНО ШТО ЈЕ НАПИСАНО НА СУПРОТНОЈ СТРАНИ ЈЕ ИСТИНА. На другој, супротној страни (страна б) написаћете: ОНО ШТО ЈЕ НАПИСАНО НА СУПРОТНОЈ СТРАНИ ЈЕ ЛАЖ. Шта мислите, да ли у томе има неког смисла?

ТИМОТИ ЦОН БАЈФОРД

О редитељу и писцу сценарија „Недељног забавника“ сазнаћете више, кад

прочитате његов одговор на питање: Ко је био јунак вашег детињства. Ево, шта он каже:

— Јунаци мога детињства били су пилоти другог светског рата — РАФ-овци. Гутао сам аутобиографије ових хероја неба. Жарко сам желео да postanем пилот да кад порастем опет буде рата у коме ћу и сам моћи да оборим око стотину непријатељских

авиона и тако postanем јунак. Једина ствар која ми тада није падала на памет је да су само они који су остали живи написали своје успомене. Онима који су погинули, није се пружила та шанса...

МИЛА СТАНОЈЕ- ВИЋ-БАЈФОРД

Сарадница на сценарију „Недељног забавника“ и Тимотијева десна рука. У Телевизији Београд је уредница већ више година, током којих је стекла више надимака, а најдражи су јој Вештица и Ле-ди Макбет! Код куће кажу да по карактеру личи на мајку из филма „И. Т.“

ДУШКО ТРИФУНО- ВИЋ

Писац сонгова и куплета за „Недељни забавник“. Кад је могао да напише речи за „Пристао сам, бићу све што хоће“ (Бијело дугме) „Главо луда“ (Здравко Чолић), „Не очекуј да те ико разумије“ (Вајта), „Има нека тајна веза“ („Бијело дугме“), „Милиција тренира строгаћу“ (Рача) може да пише и за нас!

СЛАВКО ШТИМАЦ

Кад посматрамо неког одраслог, често не можемо да поверујемо да је некад био мали. Код Славка Штимца, ствар је обрнута. Не можемо да верујемо да је одрастао! Али, то се заиста десило, у шта сте се и сами уверили гледајући „Недељни забавник“. Незаборава ми Малиша из „Салаша у малом риту“ и „Зимовања у“ сада је прави човек и отац једног де-чака од годину дана.

ЗИЈАХ СОКОЛО- ВИЋ

Некада, док још није био познат глумац, Зике је био познато спадало. Ево једног његовог провереног рецепта за скраћивање

школских часова, са 45, на 40 мин.

Узме се кућни будилник и навије да звони пет минута пре краја часа. Затим стави на неко скровито место у учионици, да га наставник не примети. У тренутку кад будилник зазвони сви ученици, природно, скачу са места и јуре напоље. Иако одмах постаје јасно да се то огласио будилник, а не школско звоно, гужва је већ створена и потребно је пет минута да се сви поново врате на место и утишају. А тада се већ огласи и право школско звоно!

ГОРИЦА ПОПОВИЋ

Још од најраније младости Горица је своју околину забављала певањем, рецитовањем и глумом. Ипак, највише је волела да пева. Чак је редовно одлазила и на хор!

Једном се гдно обрнула (није она случајно водила рубрику „Не брук се...“). На школској приредби је требало да са школским оркестром отпева једну песму. Не зна ни данас зашто, али почела је да пева нешто сасвим друго, што оркестар није могао да прати. Тако је испала права соло-тачка! А Горица — солиста у брукњу.

ДУШАН ПЕТРИЧИЋ

Илустровао је многе књиге за децу, направио на стотине карикатура, снимљено цртане филмове и смислио шпицу за „Недељни забавник“. Петричић каже да је постао то што јесте и ради то што ради захваљујући књизи која се зове „Шта је шта“. Ту књигу је као дете, сатима прелиставао

лежећи потрбушке на поду и лижући кришку лимуна умочену у шећер. Књига „Шта је шта“ је била нека врста илустроване енциклопедије наше околине. Цртежи су били прецизни, са мноштвом детаља. И замислите, данас, Петричић ту књигу нема! Негде се загубила. Петричић каже да би му много значило да поново нађе „Шта је шта“. Ако је можда ви имате у својој библиотеци, јавите му.

РАТ НА ШАХОВСКОЈ ТА

**КРАЉ ЈЕ УВЕК БИО
ВОЈСКОВОЂА.
КРАЉИЦА ЈЕ НЕКАД
БИЛА САМО –
САВЕТНИК. ЛОВАЦ ЈЕ
ПРВО БИО БОЈНИ
СЛОН, ПОСЛЕ –
КАРДИНАЛ И БИСКУП.
КОЊ ЈЕ ВИТЕЗ.
ТОПОВИ СУ ТВРЂАВЕ,
А ПЕШАЦИ – СЕЉАЦИ**

Прошло је готово хиљаду и по година откако се родила „чатуранга“ – како се испрва звао шах у Индији.

Индијска санскритска реч „чатуранга“ објашњава шах као стратешку ратну игру и значи: четвороструко наоружан. Реч је о четири рода војске: пешадији, коњици, слоновима и борним колима.

Краљ – у првобитној индијској верзији махараџа – је војсковођа. Ако га противник зароби, то значи пораз. Његова ограничена могућност кретања била је већ у „чатуранги“ иста као и у данашњем шаху: краљ може да се помера у сваком правцу, али само за једно поље.

Краљица или дама – најпокретљивија и најопаснија фигура савременог шаха – имала је, зачудо, у индијској „чатуранги“ врло ограничено кретање. Могла је дијагонално да се помери само на најближе поље. Та фигура, која је већ онда стајала уз бок краљу, још није била краљица, већ само нешто као краљевски саветник. Тек у средњем веку, када су Арапи донели шах у Шпанију, постала је – краљица.

Код Арапа је, наиме, уз владара увек био велики везир, а код Шпанаца краљица. Тако је, преко шпанског двора, шаховска краљица добила слободу кретања и надјачала све фигуре на шаховској табли.

Француски шаховски историчари су, међутим, заступали теорију која се, ипак, чини мало вероватном: по њима, изненађујућа покретљивост шаховске краљице потиче од огромног утицаја који је француска хероина Јованка Орлеанка имала на своје савременике!

Најједноставније и највероватније објашњење је да је краљица на средњовековним европским дворovima увек седела на престолу одмах уз краља. То значи да је поред краља била најмоћнија особа у земљи. Дакле, краљица је и у шаху морала да добије већи значај.

Ловци, фигуре које стоје уз бок краљу и краљици, били су у првобитној индијској „чатуранги“ – „бојни слоновима“ који су смели да прескоче само најближе дијагонално поље, померали су се преко два дијагонална поља. И ове фигуре су касније европеизирале. У складу са европским дворским прописима, када је моћ католичке цркве достигла врхунац, поред краља и краљице, као најутичајнија личност, стајао је кардинал или бискуп. Тако се у шаху, најпре на британским острвима, бојни слон претворио у бискупа. Само су на немачком језичком подручју некадашњег „бојног слона“ назвали „лауфер“ – ловац (тај назив се до данас очувао и код нас).

И покретљивост „бискупа“, односно ловца, крајем 15. века се повећала: смео је сада да се креће дијагонално по целој шаховској табли, мада је изгубио моћ прескакања других фигура.

Следеће фигуре које стоје уз бок ловцима су коњи или скакачи, које Енглези називају витезовима – наоружаним јахачима. У индијском прашаху били су то „ашва“ – бојни коњи. Од самог почетка кретали су се као и данас: скакали су напред, назад и у страну. На шаховској табли само коњи могу да прескачу свој и противнички положај, и у томе је историјска аналогија.

Обе тврђаве (топови), које штите крајња крила на шаховској табли, биле су у

индијском прашаху „рат-ха“ – што значи борна кола. Реч је о колима на два точка, опремљеним срповима и дугим копљима, која су коњи вукли кроз непријатељске редове.

Тек у 13. веку – највероватније под утицајем крсташа, који су учили да играју шах од својих арапских противника и истовремено постављали утврђења у источном Средоземљу – обе крилне фигуре су постале „тврђаве“. А у старој Русији је дошло до необичне промене: индијска борна кола су се претворила у „лађу“ – чамац.

И тврђава је од почетка имала исту слободу кретања као и данас. Само је рокада – измена положаја једне од „тврђава“ с краљем – уведена у средњем веку у Европи. И то је био тактички потез преузет из тадашњег начина ратовања: када би противник готово успео да сломије непријатељско крило, где је стајао краљ, овај би се брзо сакрио иза сигурних зидова најближе тврђаве.

Осам „сељака“ у предњем реду симболизују обичне пешаке. У индијској „чатуранги“ звали су се „падати“ – што су Римљани касније превели у „пешаке“. Њихова ограничена покретљивост је и у старој Индији била иста као данас: могли су да се крећу само једно поље напред или да узму („поједу“) непријатељску фигуру на најближем предњем дијагоналном пољу. Још у прашаху пешак је могао да се претвори у другу фигуру, ако би се докопао супротне основне линије, али је у том случају постајао „саветник“ или министар – претходник данашње краљице. До побољшања „друштвеног положаја“ пешака на шаховској табли дошло је тек у доба ренесансе. Тада су готово све фигуре – у складу с политичким духом времена – добиле већу слободу кретања. Пешак је сад могао да се претвори у сваку жељену фигуру осим у краља – ако би стигао до противничке основне линије. Поред тога добио је и право да приликом првог потеза може да ступи два поља напред.

М. Ш.

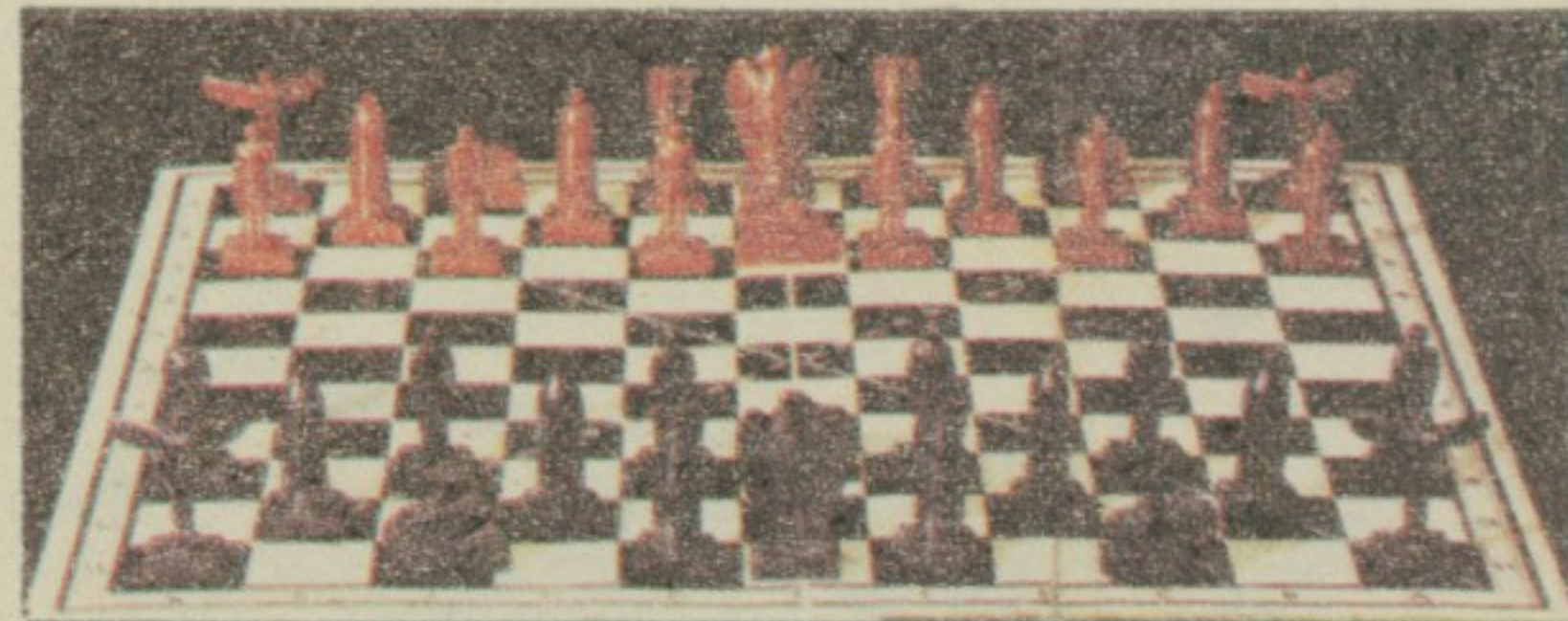
„Америчко откриће“ из 1810: на шаховској табли боре се јужноамерички Индијанци против шпанских освајача

Кинеске фигуре од пре 150 година

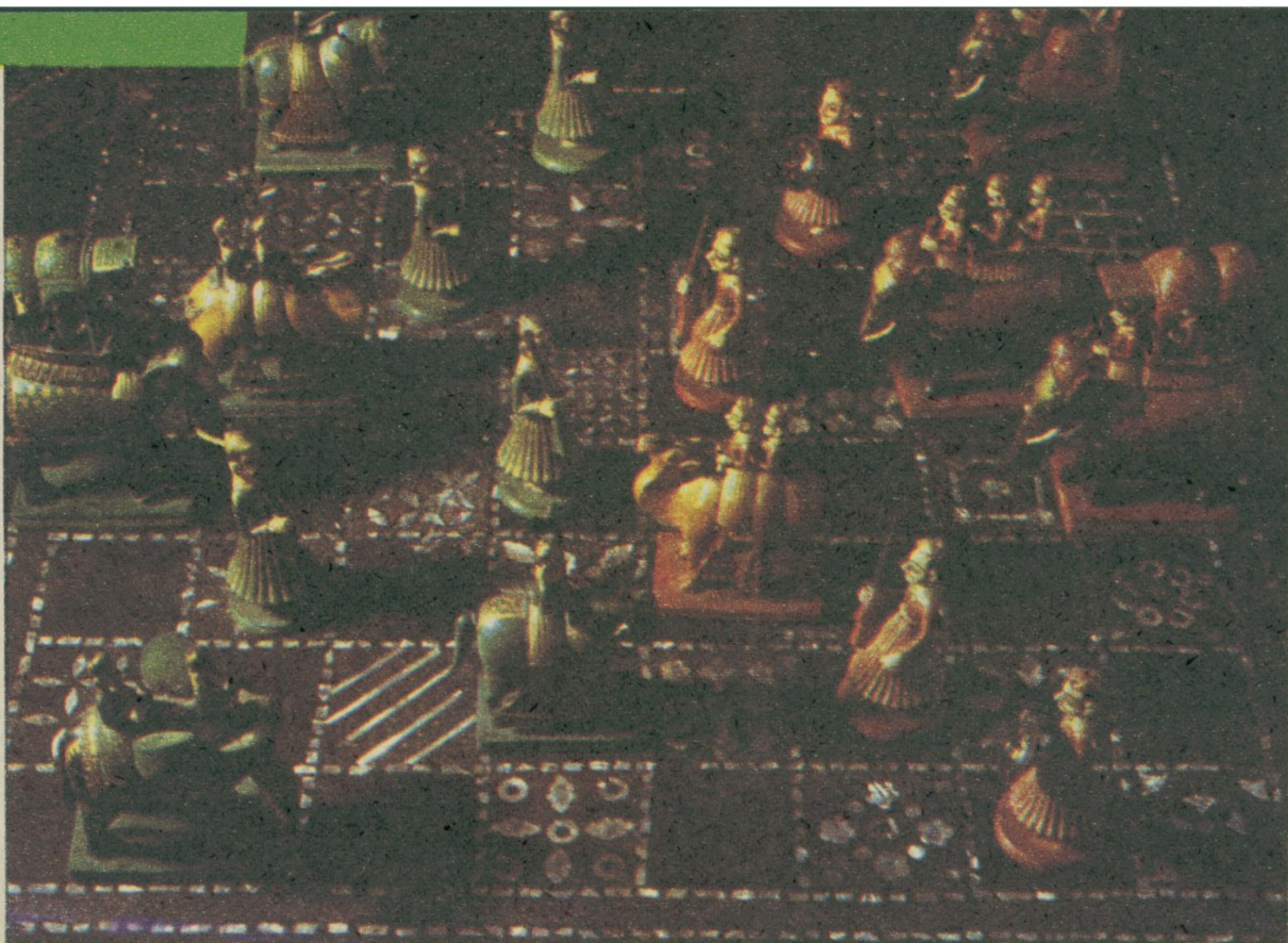
Морски коњићи – скакачи, рибе – пешаци, шкољке – топови (шах из Португалије, 1920)

Немачка се (1937) спрема за рат – и на шаховској табли

БММ

Гарнитура
за шах
израђена 1820.
од слонове
кости
у Индији

Шах са Тајланда,
пре 600 година
краљ и генерал
(дама),
слон (топ),
пагода (ловац)
и јахач
(скакач)

Модеран шах

Овим фигурама је Катарина Велика матирала противнике

Музички шах – чешки мајстор је 1850. направио ову гарнитуру; испод табле је музичка кутија из које се чују две мелодије: једна за победника, друга за побеђеног

Моја мајка је ћерка песника Војислава Илића, унука Јована Илића, песника и политичара, а праунука пушкар Николе који је правио оружје украшено седефом и нико га друкчије није звао него лепи Николче. Кажу да су Туркиње бацале пред његове ноге рушпије (новац), да гази по њима, толико је био леп. Како се у то време барјактар бирао по лепоти, њега Карађорђе узме да му у боју носи заставу. А кад је устанак пропao, он дочује да се Турци спремају да га набију на колац и реши да сам себи живот прекине. Негде сам прочитала да је то учинио због имања које су му Турци одузели, али није то био разлог.

Лепи Николче лепо се и убио. Имао је дивну башту око куће у београдској вароши и кад су му комшије јавиле да ће сутра Турци доћи по њега, донео је црну одлуку, али ником о томе ни речи није рекао. Целе те вечери певао је жени коју је много волео. Расплео јој је косу, заде-нуо ружу иза уха. Онда је пољубио кћи Живку и малог Јову у колевци, отишао у башту и пушком, коју је својим рукама направио, убио се међу цвећем.

Тако је причала моја чукунбаба Стана, Николчетова жена.

Отац мог чукундеде Николчета звао се Прока и у Београд је дошао из Ресника. Сви су се по њему презивали Прокићи. Јован је, по тадашњем обичају, требало да буде Николић, али се баба Стана преуда за Илију сапунцију, благородног човека који је Јову примио као сина. Зато је Јова, кад је одрастао, у знак захвалности узео по очуху презиме Илић, али је задржао очеву славу.

Жив сам!

Прадеда Јован школовао се у Бечу, био побратим Бранка Радичевића, секретар Светоандрејске скупштине, професор, државни саветник, министар правде и члан Српског ученог друштва које ће касније прерасти у Академију наука и уметности. Написао је више збирки песама и сматрају га једним од последњих романтичара српске књижевности и оснивачем књижевне породице: његови синови Милутин, Драгутин, Војислав и Жарко бавиће се књижевношћу...

Јован је био добар и широк човек, али сви су га се због нечег плашили. Синови су стајали у његовом присуству, пушили пред њим нису ни кад су поставили своји људи – дипломате, политичари, познати

У ТРАГАЊУ ЗА ЗАБОРАВЉЕНИМ ПРЕЦИМА

Академик
МИЛКА
ИВИЋ,
професор
опште
лингвистике

ЛЕПИ НИКОЛЧЕ, ЛЕПО СЕ И УБИО

песници. Његова снаја, а моја бака Зорка причала ми је да никад није дизао глас, али било је довољно да те погледа.

Кад се ујутру пробуди, Јова је увек певао да захвали што је жив, најчешће ову песму:

„Свиће, зора је, сад ће да сване.

Сад се моје шебој цвеће размеће”.

А певао је лепо, баш као и отац му лепи Николче. Кућа Илићевих налазила се на Палилули, памтим само да је у башти био висок разгранат орах, и да је увек била пуна гостију. Атмосфера у дому Илићевих привлачила је цео књижевни Београд: домаћин гостољубив, четири сина песника, лепа и духовита кћи Милица и врата увек отворена. Долазили су они који су гладни – увек се постављало за 3–4 особе више – па они који

су хтели песму да прочитају или запевају. Матош је за време свог боравка у Београду редовно долазио на ручак код Илића и то му је често био једини оброк у дану. Једном је, међутим, почео гласно да гунђа и протестује:

– Шта је ово? Пре два дана био је исти ручак.

Неко од браће Илића скочио је увређен, али умешао се Јова:

– У праву је човек, мењајте јеловник.

После је Антун Густав Матош, смејући се, причао да је све ово намерно извео да види докле иде гостољубље у овој књижевној кући.

Ни један једини редак

Можда је најинтересантији од свих Јовиних синова био Жарко. Духовит, образован, сјајан козер и говорник расипао је неми-

Милица, Јова и његова жена...).

– Ти си Цицо – каже јој Жарко – као члан наше породице. Немам ништа да ти оставим осим имена. Зовите попа па да се венчамо.

Касније се Цицом оженио Јелисије Калезановић, велики поштовалац Жарков, и њих су двоје до краја живота свакога дана одлазили на Жарков гроб...

Није га срећа хтела

Мој деда Војислав био је тих и повучен, песник.

Живео је највише у Београду где је радио као коректор Државне штампарије и писар Министарства унутрашњих послова. Био је и учитељ у Турн-Северину и дипломатски чиновник у Приштини и Солуну. За њега историја књижевности каже да је оснивач модерне лирике у српској

ком коју види на некој забави. Случај је хтео да то буде нека учитељица. Брак није дуго трајао јер се Милутин разболео. Неком свом другу једне зиме позајмио је капут, озебао и умро. И он од запаљења плућа.

Писао је, као и сви Илићи.

Бекство у Земун

За Драгутина Илића кажу да је један од последњих романтичара српске књижевности. Писао је стихове, драме, студије, а најпознатија су му дела „Хаџи-Рувим” и „Хаџи-Диша”. Завршио је права и активно учествовао у политичким борбама ондашње Србије. Живео је у Војводини, Црној Гори, Хрватској, Румунији, Бугарској и Русији као емигрант. Коначно се смирио у Београду као квестор На-

КАД
СУ МУ
КОМШИЈЕ
ЈАВИЛЕ
ДА ЋЕ
СУТРА
ТУРЦИ
ДОЋИ
ПО ЊЕГА,
ДОНЕО ЈЕ
ЦРНУ
ОДЛУКУ

књижевности која значи раскид с дотадашњом романтичарском поезијом.

У првом браку с Тијаном Јакшић, ћерком Ђуре Јакшића, Војислав је имао двоје деце која су умрла. Знатно касније оженио се својом баком Зорком, ћерком војвођанског лекара Јована Филиповића из Вршца и у том браку родило му се троје деце: син Милутин-Мишко умро је као дете, а моја тетка Јелица кад јој је било 39 година, тако да им је остала само моја мајка Светлана.

Од свих својих синова Јова је највише ценио Војислава.

Оженићу се првом која наиђе

Милутин је много волео једну девојку, не знам јој име, али се она испроси за другог и он у очајању реши да се ожени првом девој-

родне скупштине, а касније библиотекар...

У породици Илић Драгутинова женидба дуго ће се памтити.

Из другог брака Јовине мајке са Илијом сапунцијом родила се ћерка Љубица која се удала за неког Милосава и имала пуно ћерки. Све су биле лепе, памтим их. Једна од њих Јела заљуби се у брата од ујака Драгутина и то су знали сви гости куће Илићевих, само породица не. Једне ноћи она се искраде кроз прозор и у неком чамцу драматично пређе Дунав и побегне у Земун с Драгутином. Ту на неко време пређу у протестантску веру да би могли да се венчају. Мајка њена из тих стопа оде митрополиту Михаилу и затражи да јој прокуне кћер, али су се сви и у кући и у граду више бојали шта ће на то рећи Јова. Бака ми је прича-

ла да је Војиславу припала дужност да то саопшти „таткани“, како су у кући звали Јову. Он је ушао сам у очеву собу, а остали, међу њима и моја бака Зорка, стајали су крај врата.

— Таткана, нешто морам да ти кажем... Оженио се Драгутин.

— Који Драгутин? — пита Јова не дижући главу.

— Наш Драгутин, таткана.

Јова ћути, сви слушају шта ће даље бити, бака Зорка не може да издржи и тихо провирује у собу.

— А којом? — напакон ће Јова.

— Јелом — кратко одговара Војислав.

— Којом Јелом?

На ово питање напетост је достигла врхунац, али Војислав храбро наставља:

— Нашом Јелом.

Ћутање је овог пута дуже потрајало све док

времену се појавио и неки непознати млади поручник који јој је стално слао писма потписујући се конспиративно са „Перка“.

Скандал у Београду

Кад је Милица Илић раскинула веридбу с француским послаником, био је то нечувен скандал у старом Београду о којем се данима причало.

А „Перка“ — поручник Петар, презивао се Ради-војевић, показао се као паметан и фин човек. Касније је постао пуковник и ушао у историју јер је на челу својих трупа ослободио Ниш од Турака. То је теча моје мајке и како Милица и он нису имали деце, бринули су о нама. Чак је моја мајка своје сину дала име Петар, по њему. Није хтела по оцу: — Војислав је довољно славан — говорила је — и сви дају

НАУЧНИК СВЕТСКОГ ГЛАСА

Име Милке Ивић познато је и ван граница наше земље. Предавала је упоредну граматику словенских језика студентима Јелског универзитета, САД, држала предавања на Калифорнијском универзитету, њена књига „Правци у лингвистици“ преведена је на јапански, пољски, енглески, немачки, руски, чешки, естонски, литвански, фински... Поред више књига (прва је њена докторска дисертација „Српскохрватски инструментал и његов развој“, а последња „Лингвистички огледи“ 1983), написала је укупно 197 радова! Захваљујући Милки Ивић, тврде највиши ауторитети из ове области, наша југословенска лингвистика ухватила је корак са светском

Др Милка Ивић: — У Јапану памте и поштују претке јер верују да човек, да би био човек, мора прво да одговара прецима који су учинили најбоље што су умели за њега, па тек онда и потомцима за које и сам мора учинити исто

ИЛИЋИ: Јован, песник, политичар и оснивач књижевне породице; његов син Војислав, први модерни песник Србије; Војислављева кћи Светлана и унука др Милка Ивић, лингвиста светског угледа

лела логику, логичне операције. Ипак, по породичној традицији, одем на књижевност и ту као студент прве године случајно залутам на час код Александра Белића. У ствари, колеге ме више гурну унутра, а после нисам имала куд — ко сме да излази и ремети мир. Пита нешто Белић, после сам сазнала да је то био семинар из опште лингвистике за четврту годину студија — нико ништа не зна. Обрати се мени и испадне тачно то што сам ја рекла. Тада ме он постави у прву клупу и поче да испитује. Све што је логика текло је не може бити боље, али чињенице

нисам знала. На крају ја признам да сам бруцош на књижевности.

— Ви на књижевности — наљути се он — одмах да сте се исписали. Ви сте глава за лингвистику. — И ја

се, на згражање свог оца Радоја Јовановића, испишем и тако „случајно“ postanем лингвиста.

*Трага с вама:
Вера Смиљанић*

ПОЗИВ

Позивамо све читаоце „Политикиног забавника“ који воде родослове да нам опишу како су дошли до података о својим прецима. Најинтересантније, најбоље документоване и оне који представљају најбоља графичка решења објавићемо и наградити. Шаљите нам и лепе старе фотографије својих предака о којима знате неку занимљиву причу. Пишите на адресу: „Политикин забавник“ 11001 Београд, поштански фах 124, с назнаком РОДОСЛОВ.

Јова одједаред није уписао сина:

— Је ли, Војиславе, како каже она народна песма:

„Дубока вода брод нема,

високо дрво хлад нема, убава мома род нема“.

Па ако тако народ каже, могу ли ја бити мудрији. Кажи Драгутину да одмах дође.

Мајка Љубица до краја живота није опростила Јели што се удала за полу-брата од ујака. А био је то диван брак...

Милицу је отац Јова дао у Шпачеков завод у Београду где је учила сликарство, немачки и француски. У 16. години на неком балу она упозна француског посланика из племићке породице који се лудо заљуби у њу и они се убрзо вере. Али, он је био много старији од ње и није јој се много допадао, а у међу-

име по њему. Нека овај мали буде на доброг течу Петра.

Од све браће Илића памтим једино Драгутина, у ствари само његову броду. Видела сам га кад сам имала четири године.

Данас од свих Илића нема ниједног другог потомка осим мене, мог сина Александра који је професор математике на Рударско-геолошком факултету у Београду, и његове две кћерке: Наталије којој је четири и по године и шестомесечне Емилије.

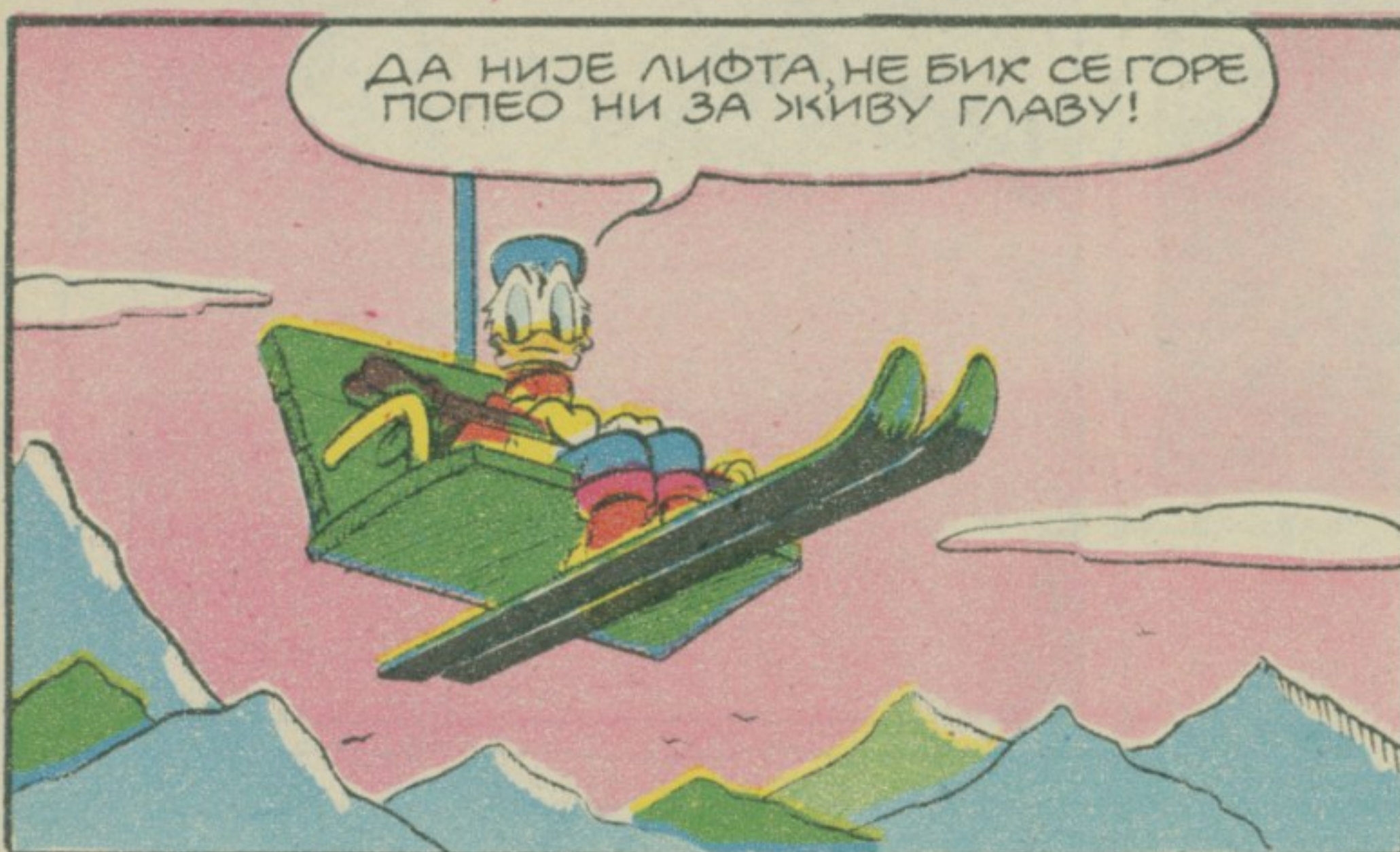
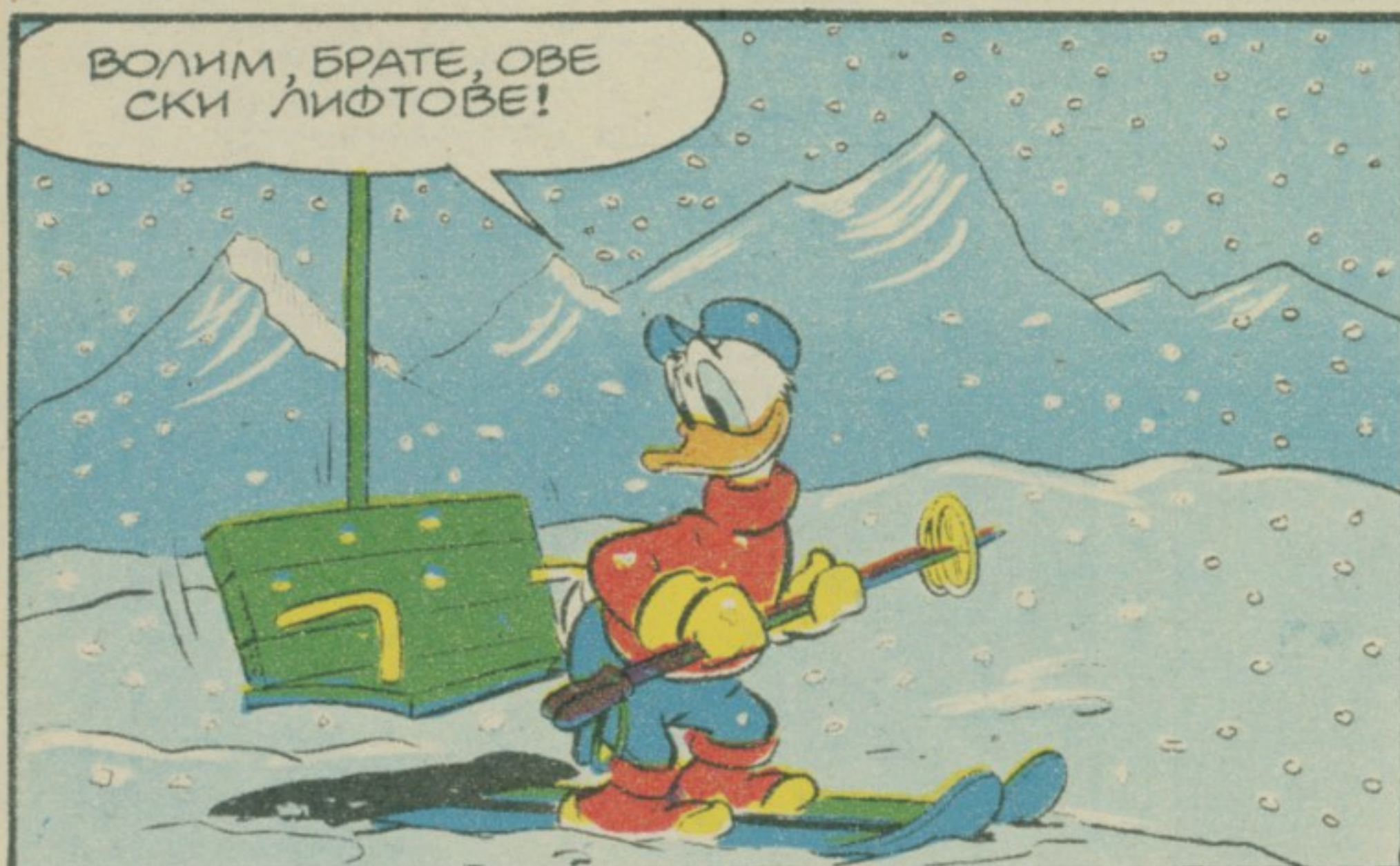
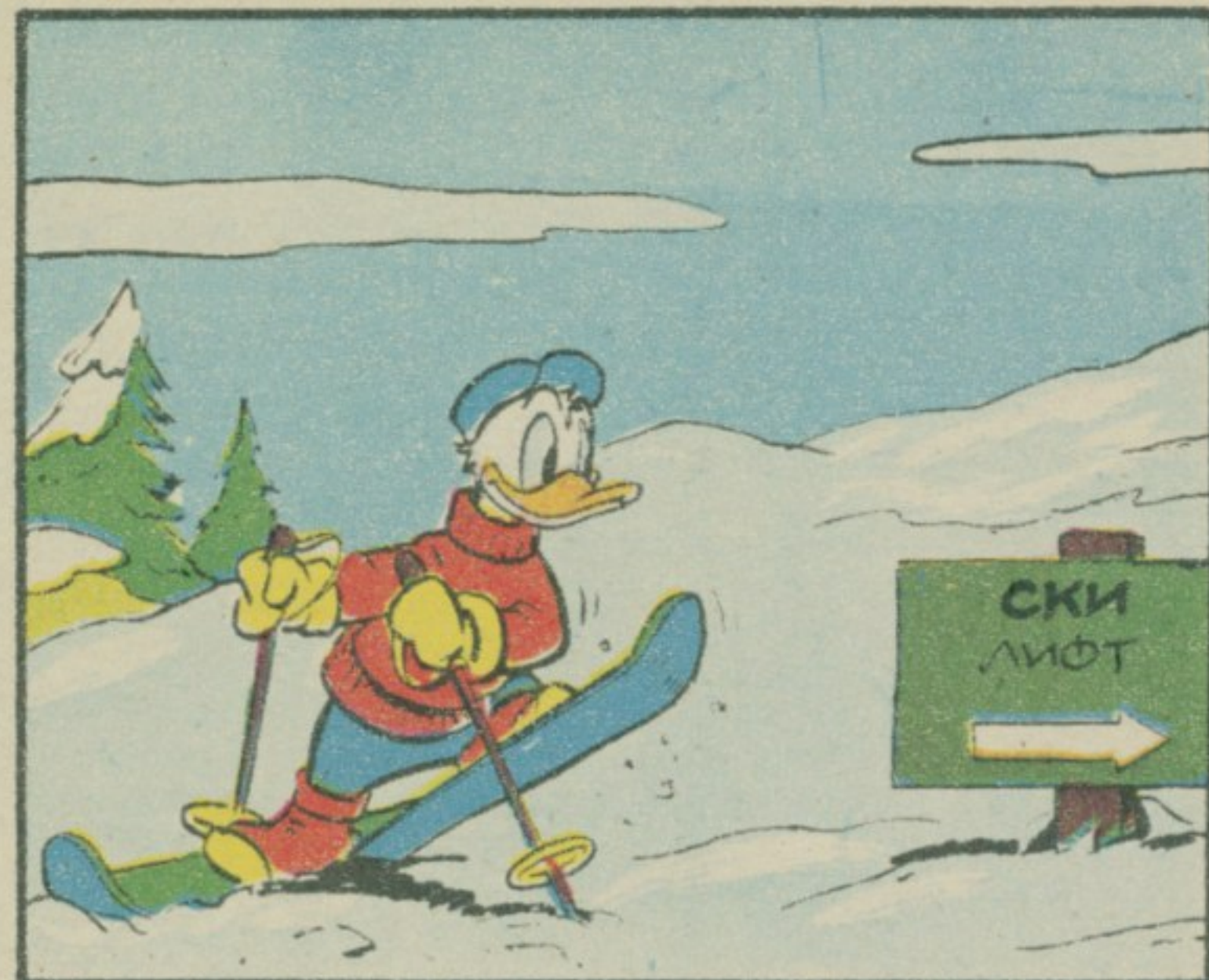
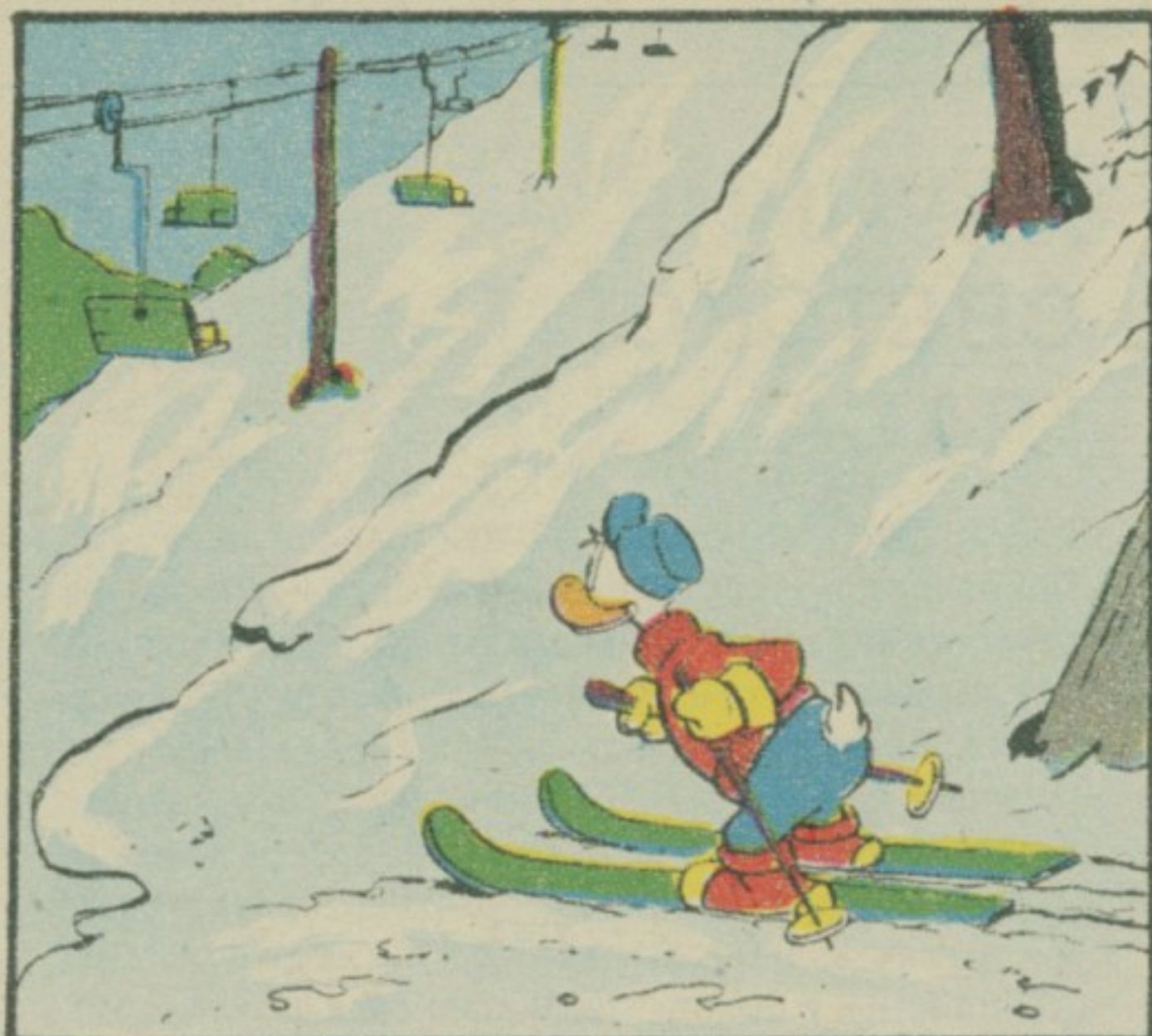
Одмах се испишите с књижевности

Одувек сам волела литературу и уметност, чак сам, говорило се и лепо писала, па су сви тврдили да ћу бити књижевник као моји преци. А ја сам хтела да студирам математику јер сам више од свега во-

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

Чудновато је код мене, да многе догађаје и појаве могу да предвидим. Тако већ петог месеца после венчања ја сам предвиђао да ћу имати деце. Прво је био син са плавим очима, које су после постале граорасте, па онда смеђе и најзад црне. То је било неко неваљало дете са чудноватим прохтевима. Оно је, на пример, са највећим задовољством чупало мени све длачицу по длачицу из бркова и ја сам то, са сузама од бола у очима, стрпљиво дозвољавао, јер ми је ташта објаснила, да се то мора трпети, да је то управо највеће задовољство за она кад му дете почупа бркове. Шта више, моја ташта, да би ми учинила што веће задовољство, храбрила је малог тиранина вичући му једнако: чуп, чуп, чуп! Али то су били већ први дани детињи који припадају више мајци. А после неколико година мој је син већ толико одрастао да је сва брига око његовог васпитања припала мени као оцу.

А кад кажем брига, то није тек онако уз реч, него ћете одмах видети да је то била права брига. Док је мој син јуначки прескакао плотове, ја сам се још тешио, гледајући у њему Ханибала који ће прећи Алпе; док ми је прескакао преко главе, тешио сам се, гледајући у њему Милоша Војиновића који ће прескочити три хата и на њима три пламена мача; док је крао комшијска јаја, ја сам се и тада још тешио, назирјући у њему великог будућег освајача Наполеона. Али, он поче и такве ствари да чини, којима се већ нисам више могао да тешим, јер нисам ни у политичкој ни у културној историји могао да нађем угледа. Он, на пример, разбије комшијске прозоре и 'ајд, то није ништа; по свој прилици и многи други велики људи разбијали су комшијске прозоре; али он узме мој најлепши летњи капут, одсече му пеш или рукав и направи себи барјак, па онда скуп под барјак велику војску и опколи моју кућу, па на знак за напад и без обзира на прозоре, на башту и све остало, освоји тврдињу и онда, као и свака победоносна војска, отпочне по тврдињи покољ, те пооткида свим пилићима у кокошарнику главе.

Ја се, разуме се, забринем и то више као родитељ, него као сопственик покланих пилића. Саопштим мојој жени ту бригу и, разуме се; забрине се и она.

Једно вече ми измењамо мишљења онако како то забринутим родитељима доликује. Женино је мишљење било да је дете бистро, на мене. И моје мишљење било је да је дете бистро, али да, без икакве потребе претерује у манифестацијама своје бистрине и да ће тако бескорисно истрошити снагу и упропастити у себи будућег великог човека. Најпосле, није ми толико било жао што би и он ушао у ред излишних и за Србију бескорисних људи, али сам се ја уопште бојао тога да ми дете буде бистро, јер сам био уверен, ако буде бистар да, прво неће постати министар у Србији, а друго, извесно ће стећи склоности или да фалсификује реквизиционе признанице или таксене марке. Ако не то, а он ће као рачунополагач склапати

Бранислав Нушић

МОЈЕ БИСТРО ДЕТЕ

вешто лажне рачуне, умеће лепо да нађе разлога како би појео државну порезу, умеће да потписује своје познанике и пријатеље, и уопште чиниће све што бистри људи у Србији чине.

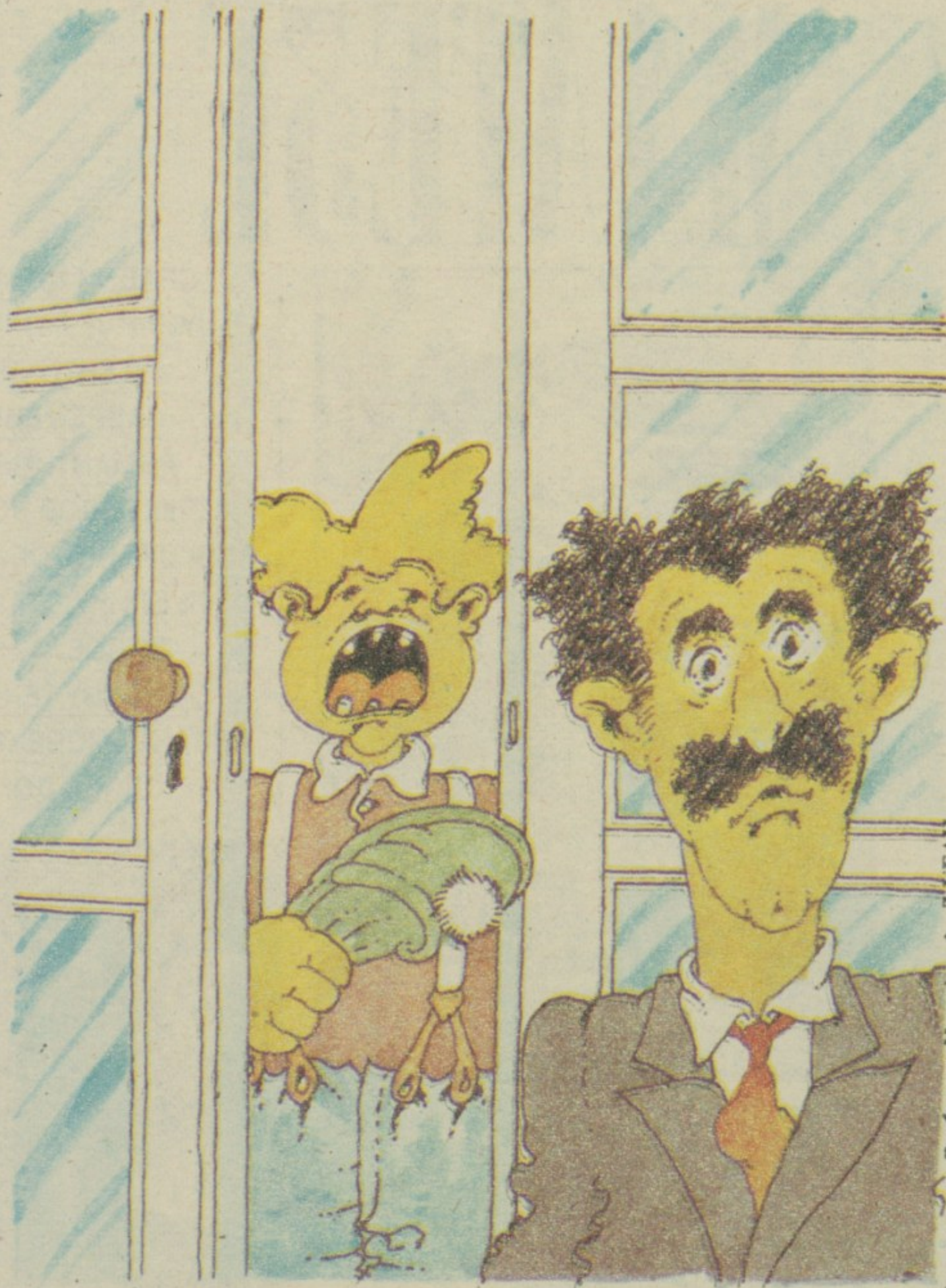
Према оваквим способностима, он ће бити упућен да буде или срески начелник или општински председник, или порески надзорник или поштар или, најзад, благајник каквог новчаног завода. А мени се ни једно од ових звања не свиди, те сам с тога био противан томе, да ми дете буде врло бистро. Та ме је брига страшно јела, као што може брига да једе човека уопште, а човека који има врло бистро дете, напосе. Моја је жена, по својој супружанској дужности, делила ту бригу са мном, као што уопште добре жене деле много којешта са својим мужевима; а наше дете одрекло се већ амбиције да буде Ханибал, Војиновић или Наполеон, јер је пре неки дан удавило мачку, а ја сам уверен да ни Ханибал, ни Војиновић, ни Наполеон нису давили мачке. Ето, та ме је брига довела до мисли да интервјуишем једнога од наших одличних педагога, члана Просветног Савета и свих комисија за преустројство наставе, творца многих наставних програма и почасног члана Друштва за васпитање деце, а затим писца ових знаменитих дела: „Мајка као васпитач“, „Кућа као васпитач деце“, (I, II и III свеска, још несвршено дело), „Како се у деце негују грађанске врлине“ (јавно предавање у Грађанској Касини), „Погрешке родитељске“ (са мотом на корицама: „Погрешке лечје то су погрешке њихових родитеља“) и тако даље. Јуче сам баш био код г. педагога и зажалио сам јако што сам га узнемирио, јер га затекох задубљеног у посао за који ми он рече да се такође односи на васпитање деце. Он ми понуди столицу и тек што седох, ја са ужасом и животињском дреком скочих пипајући се врло непристојно пред лицем г. педагога.

– Ах, ах, ах – узвикну он сиромаш, и поче и сам да ме пипа коједе – опростите, хиљаду пута опростите. То је онај мој најстарији. Ах, тако је несташан. Ето, видите, метнуо је иглу на столицу, он ми то врло често чини. Опростите.

– И ви то онда имате врло често прилике да гледате како вам гости скачу са ове столице? – одговорих мало пакосно, али како ја нисам био обичан гост већ молилац, утишах се и седох. Тек што приступих првом питању, а из друге собе пролете једна папуча кроз стаклена врата и стакло прште на хиљаду парчади.

– Живко! – узвикну педагог – шта радиш то, за Бога! Кроз разбијени прозор промоли се једна љупка детиња главица са речима:

– Гађам мајку, не да ми кључ од ормана!

Илустровао Љубомир Милошевић. ЈЗУ БАЦ

– Ех, ех, ех, како си неваљао, зар не видиш да је овде господин. Дете ме весело погледа, па се онда искези на мене тако крвнички, као да му ја не дам кључеве од ормана.

Најпосле, г. педагог се замисли дубоко и поче да ми даје опширна упутства како ћу мога сина да однегујем. Упутио ме је и шта треба да читам; препоручио ми је нарочито своја дела; убедио ме је у то да сам ја крив свему неваљалству свога сина и таман је највишим тоном, турив суве, коштуњаве руке у замршену косу, изговорио био мото са корица једне своје књиге: „Погрешке деце то су погрешке њихових родитеља!“ али се кроз прозор на улици зачу мали децји добош и прођоше преко 50 деце упарађене као војници. Над свима командује „најстарији“ г. педагогов, напред је велика застава од црвене цицане завесе (управо у том моменту г. педагог опази да му на прозору нема једне завесе). Сви војници носе штапове на рамену, а на главама им трошошкасте капе од хартије. Педагог погледа кроз прозор, најпре мирно, затим пребледе, као манит отвори фијоку свога стола и кад виде да је празна, он се ужаснут плесну рукама по глави.

Ах, господине, ах, ах, ах!

– Упропашћен сам, просто сам упропашћен – удари он у дреку.

– Има већ шест месеци како радим и дању и ноћу четврту свеску мога дела „Кућа као васпитач деце“ и свршио сам је тек пре десет дана. Замислите, тек пре десет дана...

– То је врло лепо, али не разумем зашто сте...

– Зар не видите оне капе на децим главама; то је мој најстарији узео рукопис из фијоке и направио капе својој војсци!

Има људи пакосних као што сам ја, па им је у оваквим приликама до смеха. Тим пре што ме је овај интервју јако задовољио у погледу бриге за мога сина, који није син никаквог педагога. Ако се нисам гласно смејао, ипак нисам могао да уздржим ово неколико речи:

– Изгледа ми, господине професоре, као да је ваш најстарији врло талентиран. Тај ће бити канда добар и строг критичар, а што је главно, противник теорија, од којих он, као што видите, гради себи капе. – Шта ћете господине – вели ми г. педагог – ви знате да чизмар обично не може имати добре чизме.

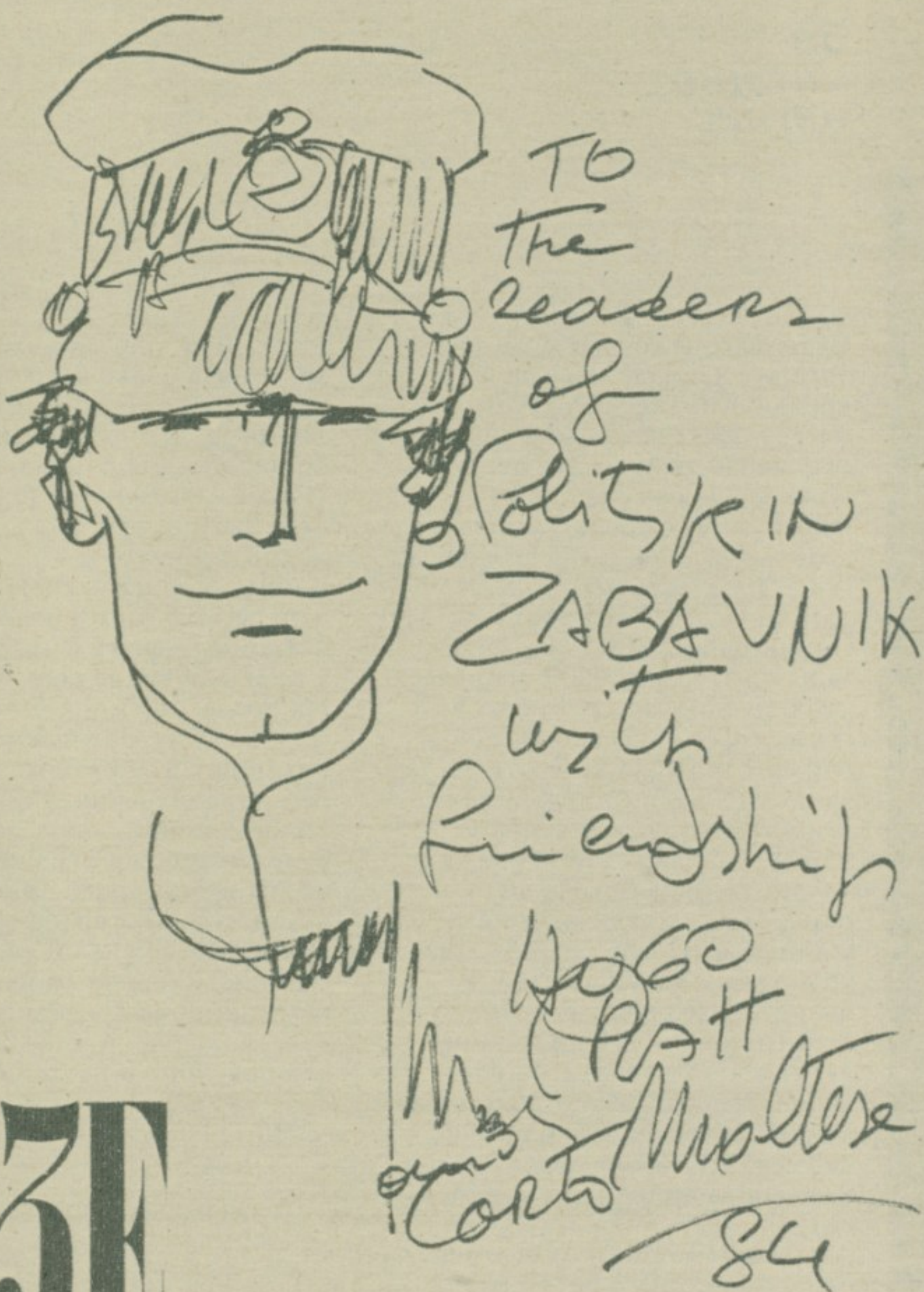
После ових речи опростим се и одем кући, размишљајући уз пут, како је то заиста утешна пословица да чизмар не може имати добре чизме.

Кад стигох кући јавише ми радосну вест да ми је спасен син. Јер, знате, био је пао у бунар, што није морало бити. Он је ухватио једног друга и хтео да га гурне у бунар, али се сам оклизне и падне уместо друга. Хвала Богу кад је спасен! Други пут ће, кад кога хтедне бацити у бунар, извесно пазити да се не оклизне сам.

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

разговара: ХУГО ПРАТ

МНОГИ ВЕРУЈУ ДА СУ КОРТО МАЛТЕЗЕ

„ЖУТИ ДЕЧАК“
– Оскар
за стрип
сарајевској
ревији
„СТРИП АРТ“

СЛАВНИ ЦРТАНИ
ЈУНАК ЈЕ МОРНАР,
АУТЕНТИЧНИ
САВРЕМЕНИ
РОМАНТИЧНИ
ПУСТОЛОВ КОЈИ
СВОЈУ МНОГООБРОЈНУ
ПУБЛИКУ СТАЛНО
ПОДСЕЋА НА
ОСНОВНУ ТЕЖЊУ
СВАКОГ ЧОВЕКА – ЗА
СЛОБОДОМ

Славни италијански цртач и сценариста Хуго Прат сигурно је једна од најзначајнијих и најзанимљивијих личности које се срећу на савременој стрип-сцени. Аутор изузетних остварења попут „Сенке“, „Ане из џунгле“, „Наредника Кирка“, „Вилинга“, „Пустињских шкорпија“ и „Корта Малтезеа“, такође је и вишеструко образовани полиглот који говори 17 језика, светски путник и вечни заљубљеник у авантуру. Док смо разговарали у предворју хотела „Универзо“ у Луки, где је одржаван фестивал стри-

ЛИ ФОК
СА „ЖУТИМ
ДЕЧАКОМ“.

па, сваки час се поздрављао с разним цртачима, познаницима и пријатељима – са сваким на његовом властитом језику.

Рођен је у Риминију 15. јуна 1927. Као десетогодишњака отац га је одвео у Етиопију, у срце Африке.

– Можеш замислити како изгледа кад имаш десет година и пружи ти се прилика да живиш негде тако далеко, као у Африци. Мој отац је послат у Етиопију као владин намештеник и одмах по доласку смо се нашли усред рата међу ликовима из најразличитијих крајева Африке. Уместо да само читам Киплинга и замислих све те ствари, био сам у прилици да збиља будем део тог света. То је било од непроцењивог значаја за развој моје маште. Све слике које сам тада виђао враћале би ми се касније, када бих радио на стриповима попут „Пустинских шкорпија“.

Из „Одељка носталгије“

Говорећи о цртачима који су извршили највећи утицај на њега, Хуго Прат, најчешће помиње Милтона Канифа („Тери и пирати“, „Стив Кејон“), Ноела Сиклса („Скорчи Смит“), Вила Ајзнера („Спирит“) и Вила Гулда („Ред Бери“). О овом последњем код нас најмање се зна:

– До стрипова Вила Гулда, као уосталом и до свих осталих америчких стрипова, дошао сам уз помоћ једног свог пријатеља, британског војника, који ми их је повремено набављао. „Ред Бери“ је био, у то време, веома оригинално рађен стрип, уживао сам читајући га и Гулд је имао утицаја на моје формирање као цртача. Пре неких годину дана покренули смо у Милану нову ревију, која носи име по Корту Малтезеу и којом покушавамо да један део простора посветимо остварењима која спадају у „одељак носталгије“. Тако се у плановима нашло места и за „Ред Берија“, који, поред осталог, има и сјајну причу. „Корто Малтезе“ је, иначе, врло брзо постао један од најпопуларнијих стрип-магазини у Италији.

Корто Малтезе се први пут појавио 1967. као један од ликова можда најбољег Пратовог дела до сада, величанствене „Баладе о сланом мору“. Затим је, као посебно упечатљив и захвалан за даљу обраду, издвојен из галерије ликова понуђених у „Балади“ и добио властити серијал, започет 1970. епизодом „Тајна Тристана Бантама“ (код нас је била најпре, огледно, објављена у „Пег-

зу“, а затим у „Стрип Арт-у“ коме припадају и заслуге за прво систематско представљање Корто Малтезеа домаћој публици):

– Корто Малтезе се, као изузетно снажна појава, сасвим спонтано издвојио из „Баладе“. Као морнар, он има много више слободе у ономе што ради и готово неограничену покретљивост. Има неколико објашњења за његову збиља велику популарност, но, чини ми се, да је једна од најважнијих чињеница што је Корто млад, има једва неких двадесет седам година, а размишља и гово-

ри попут човека са искуством педесетогодишњака. Сви ми често пожелимо да смо у младости имали ону памет коју смо стекли касније. Кад бих опет имао двадесет година, много тога бих променио. Због свега тога, мени Корто такође помаже да живим спокојније, јер све те ствари могу да изражавам кроз њега. То очигледно наилази на добар одјек код читалаца, који се – посебно они млађи, понекад окупљају око мене говорећи о Кортоу са таквим жаром и одушевљењем да се осећам као нека врста гуруа.

Сва остала објашњења Прат сажима у једно – можда најважније – тежњу сваког човека за слободом.

Машта као слобода

– Једна од људских слобода је слобода да машта, да ослобађа свој дух, што му, на жалост, с годинама постаје све теже. Дете лако улази у свет маште и излази из њега, али одраслом човеку то је тешко. Идентификујући се са Кортом, читалац заједно са мном улази у тај свет и зато је Корто потребан читаоцу. Он му отвара врата,

која би сам тешко могао отворити.

Цртачи стрипова често користе живе моделе приликом својих креација; није ли и Хуго Прат, радећи Кортоа, посегавши за нечијим стварним ликом:

– Кад сам био млађи, сви смо веома волели једног америчког глумца. Био је то Берт Ланкастер и у извесном смислу његово лице је послужило као сугестија за обликовање Кортовог. Али, многи људи, високи, ниски, крупни, ситни, најразличитији људи, данас верују да су баш они Корто Малтезе.

Довољно је, доиста, да имају исти тај израз у очима, па да барем за трен, постану Корто. Жене га у сваком случају сматрају врло привлачним, али не само зато што је леп, већ, можда још пре, зато што је пријатан, љубазан и нежан према њима.

У последњих неколико година многи јунаци стрипа појавили су се на филмском платну. Говори се о могућности да се и са Кортом Малтезеом направи нешто слично.

– Тренутно се ради на серији анимираних филмова за телевизију, чија је реализација поверена „Загреб-филму“ и Душану Вукотићу. Врло ми је драго што ће баш они то радити, с обзиром на углед који ужива у свету анимације. Срео сам се са Вукотићем, разговарали смо и савршено се разумели. Сложио сам се да он то ради, јер имам пуно поверење у његов рад и способност. О могућностима за играни филм за сада се само размишља и помало преговара. Требало би да буде рађен према једном од мојих сценарија и углавном од мене и зависи како ће се ствари даље развијати. Ја чекам да се стекну сви услови и надам се да ће се то догодити ускоро. Што се главног глумца тиче, размишљао сам о Киту Карадину, али је још прерано говорити о дефинитивном избору.

Како Прат води своје ликовне кроз епизоде? Да ли им је судбина унапред одређена?

– Све своје приче почињем од краја. Дobar завршетак је за мене најважнији, јер он значи да ће и оно што му претходи бити добро. И код других стрип-цртача највише ценим осећање за праву причу. Разуме се – и вештину да ту причу, кроз своје цртеже, на најбољи могући начин испричају.

Прича Хуга Прата о морнару Корто Малтезеу, аутентичном савременом романтичном пустолову већ одавно се прича сама.

Александар Жикић

ШЕСНАЕСТИ ФЕСТИВАЛ СТРИПА У ЛУКИ, ИТАЛИЈА

ЦРТЕЖИ КОЈИ СВЕ ВИШЕ ГОВОРЕ

САРАЈЕВСКА

РЕВИЈА

„СТРИП АРТ“

ПРОГЛАШЕНА ЗА НАЈБОЉУ СТРИП РЕВИЈУ У СВЕТУ 1983.–84. ГОДИНЕ

Већ дуги низ година, у малом италијанском месту Лука, близу Фиренце, одржава се „Интернационална изложба стрипа, анимираних филма и илустрације“. Некада организована сваке године, постепено је прерасла у бијенале, да између 28. октобра и 4. новембра 1984. године по шеснаести пут окупи неке од најпознатијих цртача, сценариста, издавача и привуче огроман број заљубљеника у девету уметност, стрип.

Једнако као и сличне феште у Ангулему (Француска) и Хирону (Шпанија), фестивал у Луки представља изузетну прилику за сусрете са људима, које сте до тада познавали искључиво преко њихових цртежа и прича, за набавку заосталих, као и најновијих бројева разних стрип-ревија и сличних публикација, најзад и за склапање важних пословних познанава и аранжмана.

Ове године међу гостима су се поново нашла нека од најугледнијих светских имена. Довољно је поменути Лија Фока (творца „Мандрака“ и „Фанто-

ма“), Берна Хогарта (уз Харолда Фостера и Раса Манинга највећи од свих цртача „Тарзана“), Хуга Прата („Корто Малтезе“, „Сенка“), Алфонса Фонта („Заробљеник звезда“, „Кларк и Кјубрик“), Алберта Брећу („Морт Циндер“), Виктора де ла Фуентеа, Гиљерма Мордиља... све до југословенских аутора Горана Делића („Смоги Бој“) и Жељка Пахека („Астро-Иђани“), чија је пуна афирмација на међународној сцени, по свој прилици, само питање тренутка!

Одржане су многе изложбе (америчког стрипа, италијанског стрипа осамдесетих, неафирмисаних цртача за које су били постављени панои у главној продајној хали, ретроспективна изложба великог италијанског цртача, покојног Дина Батаље), пројекције слајдова с радовима појединих цртача, уз коментаре самих аутора, разна предавања, разговори, ревија филмова (уз учешће и неколицине југословенских аутора, попут Анте Заниновића, Александра Маркса, Звонка Чоха, Конија Штајнбахера, Крешимира Зимонића).

Завршно вече фестивала и свечана додела награда у Театру Ђиљо донели су велику радост малобројној југословенској делегацији – сарајевска ревија „Стрип Арт“ (уредник Ервин Рустемагић) добила је статуету „Жутог дечака“ (рађену према лику из званично првог објављеног стрипа који је, испод пера

свог аутора Ричарда Ф. Ауткота, изашао још 1895) као најбоља стрип-ревија у свету 1983/84. године! Не треба ни рећи у каквој конкуренцији је изборена ова ласкава титула.

За најбољег италијанског цртача жири – коме је председавао Шпанац Луис Каска, директор филмског фестивала у Сан Себастијану и члана комисије за доделу „Оскара“ – прогласио је Серђа Стаина, док је Француз Франсоа Буржон (аутор „Путника ветра“), чији се албуми продају у просечним tiraжима од 200.000 примерака, али, на жалост, до сада није превео код нас) најбољи инострани цртач. Награде за животно дело додељене су Лију Фоку („Живот посвећен стрипу“) и Берна Хогарту („Карандаш – Живот посвећен илустрацији“), а специјалну награду жирија добио је познати аргентински карикатуриста Мордиљо, творац безимених, али бескрајно забавних човечуљака, чија популарност, несмањеном жестином, траје већ годинама.

Шеснаести фестивал у Луки још једном је, по ко зна који пут, показао неоснованост сумњи у стрип као уметност и његову способност да се развија стално отварајући нове видике и поља деловања. У свему томе – што је за нас најзначајније – Југославија и њени стрип-прегаоци, без сумње, заузимају све истакнутије и значајније место.

Тог 13. априла 1919. око 25 хиљада људи се тискало на месту званом Џалианвала баг у индијском граду Амрицару. Баг значи башта, али тај, високим зидом и зградама, ограђен простор у центру града, онако без дрвећа, цвећа и траве, пре је личио на некакву ледину.

Многи су се ту окупали да чују говоре својих политичких вођа и дају одушка свом гневу против британске колонијалне власти. Али, нашли су се ту и многи случајни пролазници, па чак и читаве породице. Био је празник за Хиндусе, па није ни чудо што је толика маса света изашла на улице и упутила се баш ка Џалианвали багу – старији да попричају, деца да се поиграју на свежем ваздуху тог иначе веома топлог дана на почетку индијског лета.

Око пет часова зачуо се бат чизама, а онда су под командом генерала Дајера, на један од три узана улаза у Џалианвала баг, ушли војници у колони по двојица. Њих педесеторица укупно. Генерал је командовао да се построје. На масу као да није обраћао пажњу. Сви су били убеђени да је нека војна вежба и нису покушали да се склоне, чак ни кад је Дајер распоредио војнике у стрелце. Онда су се разлегли пуцњи. Прво плутуни. Па брза паљба, „у месо“. Тек тада је постало јасно шта се догађа, али било је касно...

Позив на хартал

Прошло је четрдесет година откако је краљица Викторија узела титулу царице Индије и Велика Британија дефинитивно учврстила своју власт над овим делом Азије. Дотле је већи део земље био под управом енглеске Источноиндијске компаније. Ослањајући се углавном на раце и махараџе, Велика Британија је подржавала поделу на касте и верске сукобе будиста и муслимана, веровала је да ће на тај начин лакше држати у покорности ову огромну земљу. Народ се није мирио са судбином. Бојкотовао је енглеску робу, демонстрације за политичку и економску независност Индије буктале су широм земље. Отпор је достигао врхунац општим штрајком бомбајских текстилних радника, јула 1908.

Као одговор на бојкоте и штрајкове, Велика Британија издаје Раулатове законе (по судији Сиднију Раулату) према којима се за подстицање на побуну суди по специјалном по-

ступку: без пороте и без формалне судске одлуке. У тренутку кад су објављени Раулатови закони, чувени индијски политичар и национални вођ Махатма Ганди био је у Мадрасу. Свом пријатељу и будућем генералном гувернеру независне Индије Чакраватију једног јутра је рекао:

– Сањао сам да треба позвати народ на хартал

(општа обустава сваке активности на одређено време)!

Утврђен је и дан за штрајк, 30. март 1919. Широм земље радници су обуставили рад, радње су остале затворене, возови су се зауставили на пругама... Ганди је у Бомбају, држи говор. Слуша га огромна маса света која је затим мирно продефило-

вала градом.

У престоници ипак све није прошло онако како је Ганди саветовао. Маса је чак кратко време држала у својим рукама главну делхијску железничку станицу. Дошло је и до пушарања. Полиција је отворила ватру. Деветоро мртвих.

У Ахмедабаду су спаљене зграде поште, суда и две полицијске станице. Убијена су и три Енглеза. Од полицијских хитаца страдало је 28 Индијаца.

У главном граду Пенџаба Лахору демонстранти

„СМАТРАО САМ ДА ЈЕ МОЈА ДУЖНОСТ ДА ПУЦАМ”

**БРИТАНСКИ ГЕНЕРАЛ КОЈИ ЈЕ КОМАНДОВАО
УБИЈАЊЕМ МИРНИХ, НЕДУЖНИХ ЉУДИ,
НИЈЕДНОГ ТРЕНУТКА, ТОКОМ ИСТРАГЕ, НИЈЕ
ПОКАЗАО ДА СЕ КАЈЕ. – ТО ЈЕ НЕЧУВЕН И
ГНУСАН ЗЛОЧИН! – ИЗЈАВИО ЈЕ ТАДАШЊИ
МИНИСТАР РАТА И ВАЗДУХОПЛОВСТВА У
БРИТАНСКОМ ПАРЛАМЕНТУ, ВИНСТОН ЧЕРЧИЛ**

су заузели стари део града. И широм Пенџаба су немири. У Амрицару су побуњеници преузели контролу над читавим градом.

Међу Британцима у Индији завладала је пометња. Хоће ли успети да зауставе тај талас немира? Највећу главобољу задаје им немирни Амрицар. Бригадни генерал Едвард Хари Дајер добија задатак да га смири. Из пенџапског града Џаландаруа, где је био командант гарнизона, Дајер је 13. априла пут Амрицара повео војнике под пуном ратном спремом.

Десет минута пакла

... Праште пушке у Џалианвали и сваки метак погађа циљ. Испаљено их је укупно 1650. Толико је муниције Дајер понео из свог гарнизона. Излази су претесни за 25 хиљада људи, а зидови сувише високи и многи заувек остају приковани за њих. Пуца се тамо где је и највише света нагрнуло. Излази су закрчени лешевима. Пуцњи, крици и запомагања стравично одјекују градом.

Група несрећника тражи спас у цистерни за воду наспред ледине. Они најбржи су и најгоре прошли. Буквално су их угушила тела оних који су журнули за њима. Одатле је касније извучено стотинак лешева.

Пакао је трајао само десетак минута. Пошто је испален и последњи метак, завладао је језив мир. Нарушавају га јауци и запомагања рањених. Дајер седа у борна кола која су га чекала на улазу и одлази у пратњи својих војника, исто онако мирно као што је и дошао.

Према званичним британским подацима на Џалианвали багу је остало 379 мртвих и око 1600 рањених Индијаца.

На оптуженичкој клупи

– То је нечувен и гнусан злочин! – изјавио је Винстон Черчил (тада министар рата и ваздухопловства) у Парламенту који се састао поводом овог масакра.

Поведена је истрага коју је водила Хантерова комисија, састављена од четири Британца и три Индијца. Генерал Дајер се нашао на оптуженичкој клупи.

– Претпоставимо да је пролаз био довољно широк да могу да прођу борна кола: да ли бисте отворили ватру из митраљеза? – питао је један од чланова комисије.

– Вероватно да бих – одговорио је Дајер.

– Кад сте видели да је светина почела да бежи, зашто нисте престали да пуцате?

– Сматрао сам да је моја дужност да пуцам!

Све време истраге Дајер није давао утисак да се каје. Напротив!

На запрепашћење читавог напредног света, Комисија је Дајера само укорила због „погрешног схватања дужности“ и ражаловала.

Индија је и даље наставила да се бори против туђинске власти да би 1949. постала независна држава.

4. 1. 1985.

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Светлана Ивановић

13

КАД СЕ ПАМЕТ МЕРИЛА ШЕСТАРОМ И МЕТРОМ

ЗНАЧАЈНЕ ЧВОРУГЕ

НЕ ТАКО ДАВНО, КО ВЕЋ САМ НИЈЕ ЗНАО
КАКАВ ЈЕ, МОГАО ЈЕ ДА СЕ ОБРАТИ
ПРОФЕСИОНАЛНОМ ФРЕНОЛОГУ
(СТРУЧЊАКУ ЗА ЛОБАЊУ) ДА МУ
ПРЕМЕРИ ГЛАВУ. ЗАТВОРЕНИЦИ СИНГ
СИНГА УОПШТЕ НИСУ МОРАЛИ ДА СЕ
НЕКОМЕ ОБРАЂАЈУ: ЗА ЊИХ ЈЕ ОД 1847.
ТО МЕРЕЊЕ ПОСТАЛО ОБАВЕЗНО

Крајем
прошлог века
френолози
су постали
мета
карику-
риста, али
су их само
двадесе-
так година
раније
крајње
озбиљно
схватили.

Средином прошлог века међу ученим и мање ученим светом завладала је појама премеравања, опипавања и оцењивања сопствених глава. За то је заслужан Бечлија Франц Гал (1758–1828) који је у време док још није био доктор него само обичан студент медицине уочио да „колеге са добром меморијом имају и висока чела“.

Пошавши од овог запажања које му се отпрве учинило изузетно значајним, др Франц је касније створио читаву науку. Та наука добила је назив френологија (од грчких речи *fron* = дух, нарав, и *logos* = говор, наука), а почивала је на претпоставци да карактер човека може да се одреди на основу облика његове лобање.

Свака човекова карактерна особина, све склоности, интелектуалне и моралне особине, полазе из одређеног дела мозга који својом развијеношћу утиче и на облик лобање, па је, према томе, опипавањем „испупчења које прости људи називају чворугама, добро васпитани – избочинама, а учени људи вијугама“, могуће „прочитати“ карактер неке особе. Доктор је тако, својеручно, опипао равно тридесет седам различитих седишта мозга, међу којима и центар за уредност.

Можда је највише присталица френологија имала у САД. Американцима се пружила прилика да се тако рећи из прве руке упознају са новом науком у позно лето 1832. године: у Њујорку је допутовао Јохан Гаспар Шпруцхајм,

ученик др Гала, који је прво одржао низ предавања на Јелском универзитету. Слушаоци су били више него задивљени излагањем „ученог колеге“.

Било да је то Бостонско лекарско друштво или Харвард, публика је с усхићењем слушала како је др Шпруцхајм уводи у тајне центара за енергију, оштроумност и борбеност. Објашњено јој је и како се, у случају натпросечне интелигенције, групишу центри за родитељску љубав, дружељубивост и приврженост – искључиво у задњем делу лобање. Нема сумње да је ученост др Шпруцхајма силно подстизала рад центара за задивљеност већине његових слушаца.

Доктор је такође објашњавао како свако може свесно да развије сопствене врлине и спута пороке. Особа са неразвијеним „органом за локалитет“ (што ће рећи – слабим памћењем) може мерљивим вежбањем да произведе жељено испупчење тамо где је на лобањи некада било удубљење.

Десетог новембра 1832. човек кога је Ралф Валдо Емерсон назвао једним од највећих умова света напрасно је преминуо, од грознице. Јохан Шпруцхајм није могао да учини већу услугу френологији.

Мере главе великана

На дан Шпруцхајмове сахране основано је Бостонско френолошко друштво, а ускоро затим широм земље никло је педесетак сличних удружења.

Американци су се подвргли калибарским шестарима и метарским тракама професионалних френолога, а новине преузеле на себе обавезу да, у случајевима када се ради о познатим личностима, резултате премеравања и објаве. „Америкен мантил“ је тако 1838. објавио комплетне френолошке карте „глава наших великана“.

Међу великанима су измерене и главе песника Едгара Алана Поа и Волта Витмана; „очитавање“ лобање до те мере је задивило Витмана да је те своје мере пет пута објавио у јавним гласилима. Можда је то имало некакве везе с чињеницом да му је френолошки портрет био више него похвалан – „ослобођен свих мањкавости људске природе“.

Број центара различитих способности у мозгу умножавао се невероватном брзином. Догурало се до бројке од осамдесет и три при чему се на списку нашао чак и центар за љубав према домаћим животињама

Средином прошлог века ствар је дошла дотле да су се жене чешљале тако да им фризури истичу најпожељнија френолошка испупчења, послодавци од својих будућих намештеника обавезно захтевали њихове френолошке карактеристике, а издавачи навелико објављивали књиге типа „Најбољи метод узгајања коња на френолошким принципима“.

У Њујорку је отворен

френолошки кабинет, познатији као „Њујоршка Голгота“ који је одмах постао и прворазредна туристичка атракција. Док су се научно уздизали, посетиоци су свакако морали да осећају и извесну дозу језе при погледу на хиљаде уредно етикетираних људских лобања са лепо уочљивим чворугама и испупчењима. Поређења ради, тик до људских, зјепиле су хиљаде животињских лобања, па су пажљиви посматрачи тако могли да пореде лобање људождера и крокодила или, рецимо, хијена и идиота.

Може се само замислити одушевљење нације обузете френологијом када је 1847. објављено да ће чувени затвор Синг Синг надале бити „институција организована на френолошким принципима. То је требало да значи да су френолози од тог тренутка до миле воље могли да премеравају главе криминалаца чије су их „чворуге“ одувек изузетно занимале.

Како не умру од смеха?

За разлику од Едгара Алана Поа и Волта Витмана Херман Мелвил није био одушевљен френологијом. Он се тој науци подсмевао, што се да закључити и из његовог најпознатијег дела „Моби Дик“, чији јунак, приповедач Исамаел, после испитивања лобање великог белог кита налази да овоме недостају самопоштовање и дужно поштовање према осталом свету, иако су му животињске карактеристике врло изражене.

Људи као што су Марк Твен, песник и хумориста Оливер Вендел Холмс и политичар Џон Квинси Адамс испољили су далеко већу дозу сумњичавости према новој науци. Адамс се, рецимо, јавно питао како два френолога уопште могу да се погледају у очи а да не прсну у смех. Како је време пролазило, тако се број оних који су мислили мање-више као скептични Адамс, повећавао.

Руку на срце, френологија је доиста постајала све компликованија наука. Разноразна седишта су се умножавала као амебе, тако рећи унедоглед: упорним истраживањима догурало се до открића осамдесет и три различита центра у лобањи. Врхунац је достигнут када је Љубав према потомству педантно

За масовно опипавање и премеравање чворуга, испупчења и удубљења на људским главама заслужан је др Франц Гал.

издељена на љубав деце према родитељима, родитељску љубав и – љубав према кућним љубимцима.

Ништа није могло да спречи познатог америчког биолога Алфреда Пачела Валаса да 1899. са жаљењем изјави како је највећи пропуст деветнаестог века што окреће леђа френологији. Већ у то доба мало се људи слагало с мишљењем ученог биолога. Чворуге и испупчења одједном су изгубили речитост.

Иако су време, односно развој науке, показали да карактер човека нема ама баш никакве везе с обликом његове лобање, а још мање да се карактер да опипати, др Гал је у једном ипак био у праву: у мозгу заиста постоје центри, односно седишта, одређених функција с тим што испупчења, удубљења и чворуге с тим немају никакве везе.

Мина Илић

СЛОНОВСКА ПРОТЕТИКА

Стоматолошки техничар Бруно Хоф из Крефелда у Западној Немачкој направио је недавно највећи лажни зуб у својој каријери: готово 90 центиметара дугачак и једнаест килограма тежак. Овај зуб направљен је за слона по имену Тибор који је сломио кљову. Снашао би се Тибор некако и без кљове да није звезда у циркусу Франкело, и да му обе кљове нису преко потребне за кључну тачку у арени када његов дресер, Сони Франк, на њима изводи акробације.

За незгоду није крив Сони него Тибор: кљову је сломио док се поигравао са једном старом аутомобилском гумом. Остао је тужни патрљак, за две трећине краћи од „оригинала“. Управа циркуса одмах се обратила за помоћ Бруну Хофу, овај челичанама „Тисен“ које су према његовом нацрту изиле челичну кљову коју је Бруно потом превукао пластиком. И за-

МИЛА МОЈА (МУВО) ЦУДИ

Има разних љубави и љубимаца. Неки обожавају мачке и не смета им што длаке лете свуда по кући, неки с уживањем три пута дневно изводе у шетњу своје псе. У многим кућама цвркућу птице, разбацујући семе свуда унаоколо. Неки не могу на годишњи одмор јер немају коме да оставе акваријум. Врло важно што морска прасад и зечеви гризу намештај... У питању је љубав. Они екстравагантнији и богатији држе змије, крокодиле, леопарде. А пензионерка Цин Гилбор је у свој апотекарски чист и уредан стан уселила – муву! Обичну, малу, просту муву којој је дала име Цуди.

Мис Гилбор се од првог дана здушно брине о својој љубимици: храни је мрвицама хлеба, пазе да једе кувано, редовно мења воду у специјалној посудици и чак је изводи у град. Док њих две шетају, Цуди надлеће бакицу

не удаљавајући се сувише далеко, а још се никад није десило да се не врати дому своме. Кад падне вече – тврди мис Гилбор – Цуди седне на колена (!) своје господарице и онда „заједно гледају телевизију“.

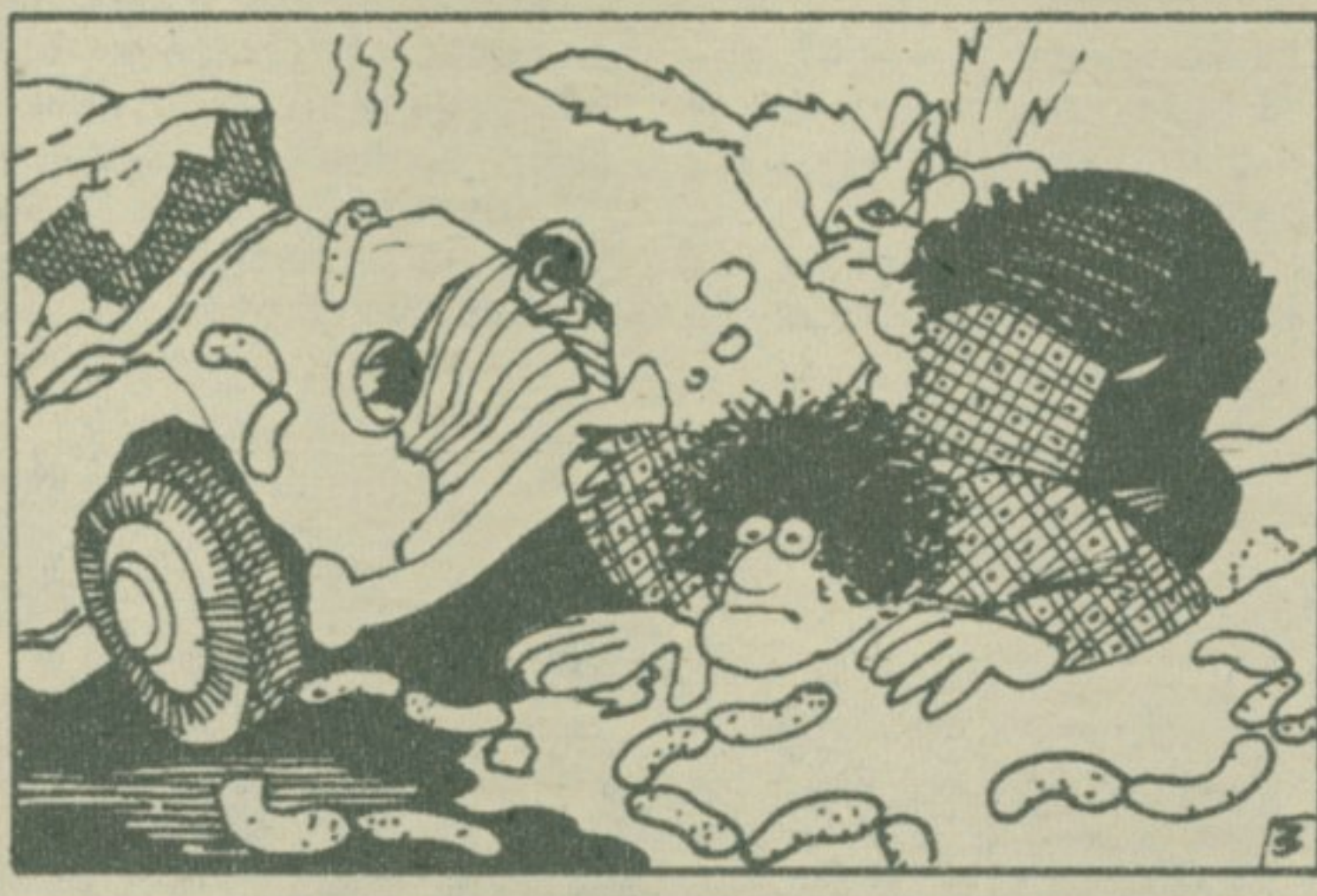
вршни, најосетљивији део посла прошао је глатко: Тибора су накратко успавали, колико да му Хофман на миру намести вештачки зуб.

НИ ДЛАКА С ГЛАВЕ

Ујед мачке никада није пријатан, али неки могу да буду изузетно незгодни. Једну жену из Западне Немачке прво је, док се возила градом, ујела сопствена мачка. Власница мачке је изгубила контролу над воланом, свом брзином ударила у кола испред себе и улетела у киоск са виршлама и кобасицама, сравнивши га са земљом. У киоску се налазио продавац кога

кола нису ни окрзнула, али се зато на њега сручио велики тигањ пун врелог уља од кога је несрећник задобио тешке опекотине.

Епилог: за све штете које је уз пут проузроковала бакусној возачици изречена је голема новчана казна, кола су јој потпуно уништена, а ујед разљућене љубимице морала је да вида још неко време. Једино мачки није фалила длака с главе, а ни са репа.

ПЛАШИТЕЉ

Шездесетпетогодишњи Том Холмс свакодневно престрављује људе. Пошто се прописно унакази стављањем страшне маске на лице, Том у једном мрачном буцаку сачекује пролазнике и у правом тренутку искаче пред њих испуштајући грозоморне крике, јауке и крклања. То му је посао. Радно место: кућа страве у енглеској покрајини Јоркширу.

Том је пензионисани сарај, али се у своју улогу, кажу, савршено уживео: чучи у мраку гробља, до воштане фигуре крвожед-

ног грофа Дракуле, све док му се посетиоци не приближе на метар-два...

За свој рад Том добија 3.450 динара на сат. Толико, ваљда, вреди плашење људи.

ЉУБАВНЕ СТРЕЛИЦЕ

Ко није чуо за Аморове стреле. Зна се и како оне погађају.

А како их користе афрички Бушмани?

Кад се младић из овог племена заљуби, он од кости животиње, коју је стрелом својеручно убио, издјеље танку стрелицу која мора да буде дугачка седам центиметара, ни дужа ни краћа (седам је код Бушмана „срећан број“). Онда је момак обоји јарким бојама, затим умочи у специјалан „љу-

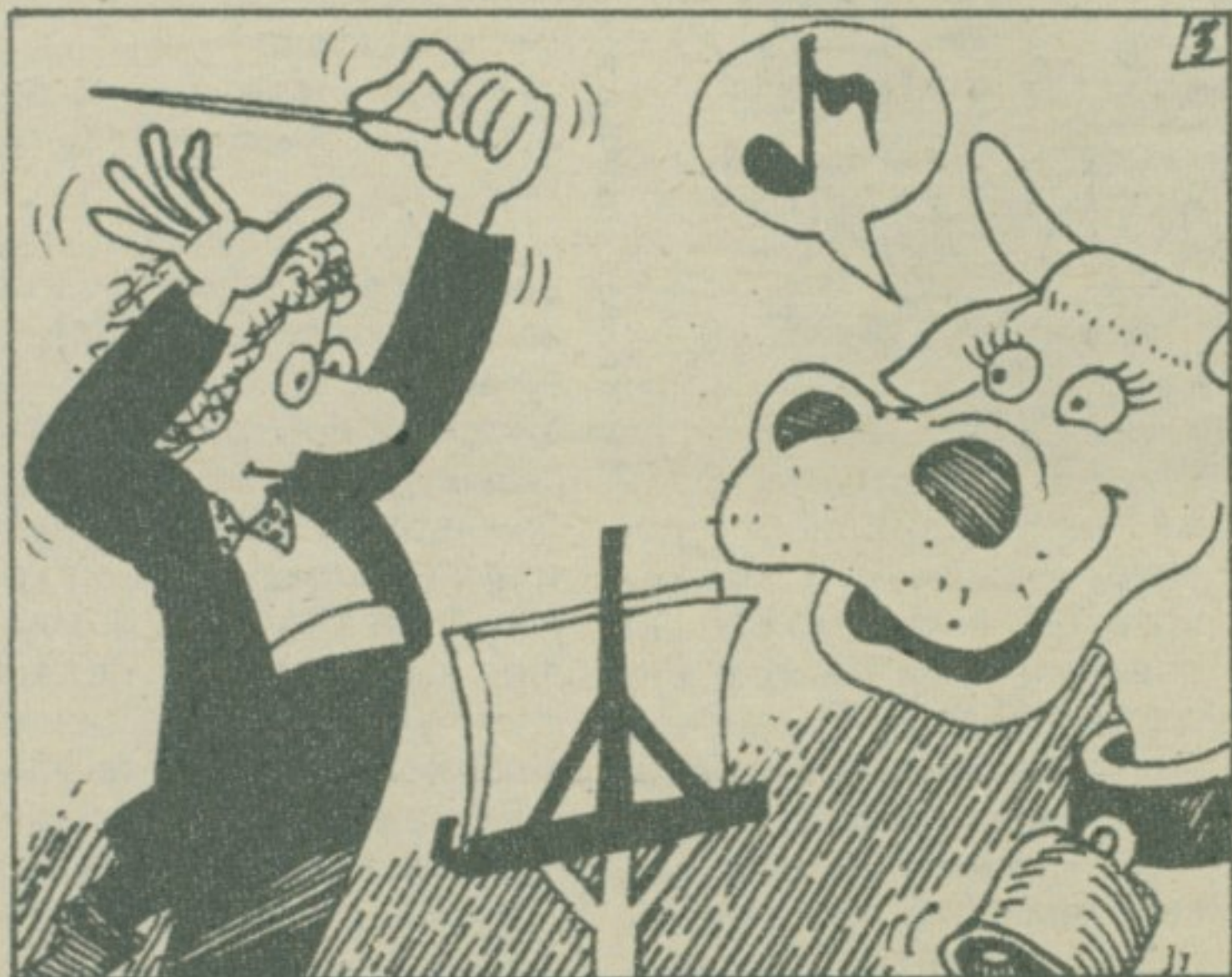
бавни напиток“ и одапиње у леђа (у ствари, мало ниже) своје изабранице. Мушкарци-стрелци тврде да овај убој не боли, а шта мисле „женске мете“ не зна се јер их досад нико није питао.

Ако се стрелица преломи, то је знак да је стрела одбијен и да би сви даљи покушаји да освоји девојчино срце остали без успеха. Али, ако стрелица погоди циљ, сваки даљи отпор женске стране је узалудан. Ускоро ће бити свадбе.

ЗЕЛЕН ОД ЗАВИСТИ

Ларс Фредерикс то једноставно није могао да поднесе. Његов комшија добио је на такмичењу вртлара прву награду, док је њему, Ларсу, припала тек утешна награда.

Као човек од акције, Ларс је одбио да се само сам у себи ждере: неколико месеци, из дана у дан, слао је комшији-победнику пакете дивног, али за трованог поврћа. Комшија је ствар одмах прозreo, али се правио невестит у нади да ће Ларса проћи завист. После неколико месеци изгубио је стрпљење и преко сваке мере суревњивог Ларса пријавио. Због покушаја убиства Фредерикс је осуђен на три године затвора. Суд је одбио да Ларсову изузетну страст према поврћу узме у обзир као олакшавајућу околност.

Илустровао Зоран Јовановић

**ТОНЕ ОПАСНИХ
ИНДУСТРИЈСКИХ
ОТПАДАКА
СВАКОДНЕВНО
ПУТУЈУ ЕВРОПСКИМ
ПУТЕВИМА, ДА БИ
БИЛЕ ИЗБАЧЕНЕ БИЛО
ГДЕ...**

Десетог септембра 1982. године, из Италије је запловио у Француску брод пун металних бурића. Једино по налепницама с мртвачким главама могло се наслутити каква је то опасан терет – отровни отпаци из фабрике хемијских производа „СЕ-ВЕСО“ из Милана.

реке или на јавна ђубришта!

Према речима професора Обена Хендрика, вође екипе токсиколога на универзитету „Ганд“ у Белгији, многи пољопривредници изнајмљују своја поља превозницима који на њих изручују и по десет или сто тона отрова.

„Све је колико-толико у реду“, додаје овај стручњак, док ти отрови не доспеју у подземне воде.

А онда?...

**Цеви у земљи се
растварају**

Ево још неколико догађаја који подстичу на размишљање:

У Отражу, насељу на југу Белгије, три бунара питке воде су још од 1979. године загађена хемијским отпадцима оближње фабрике,

хемикалија. Анализа је показала да тло садржи велики број отпадака, међу којима и ксилен-отров који раствара поливинил и надражује очи и изазива главобољу код људи који дођу у додир са њим. Многи становници насеља су се жалили на смрад који се осећа у ноћима без ветра и на чудан укус воде, за коју је такође утврђено да садржи хемикалије.

Вест се проширила и многе породице које су живе на исушеном мочварном тлу су се узнемириле. Из загађене зоне евакуисани су људи и предузете су мере да се уклони затрована земља. Током операције пронађено је 1650 металних бурића. Многа од њих су била отворена и из њих је исцурала садржина.

диру с водом и може да изазове тешке опекотине. у СРН спада у опасне материјале, али не и у Великој Британији. Француска забрањује истовар свих течних хемикалија, док се у Енглеској оне могу изручавати у ђубришта, која наводно могу да их апсорбују.

Британски регионални закони, који би требало да контролишу опасне производе, практично остављају предузећима слободу да чине готово све што хоће. Тако је на пример, јуна 1980. године, мала фирма „Риафилд ЛТД“ допремила у неколико изнајмљених магацина дуж британске обале 30 хиљада тона отровних отпадака. „Риафилд“ се после годину дана једноставно повукао из „посла“, оставивши влас-

службеника који прегледају те извештаје и „реагују“.

Постоји ли уопште у Европи место на које се отпаци са сигурношћу могу одбацивати?

Код Касела у СР Немачкој у дубоке јаме напушеног рудника соли корпорације „Кали и Залц“ већ је изручено 350 хиљада тона отровних отпадака, затворених у металну бурад. Број буради се сваке године повећава за 35 хиљада. Судећи по влажности ваздуха у окнима, не би требало да дође до рђања амбалаже. Уосталом, чак и да се бурад једном отворе, нежељених последица – тврде – неће бити, јер су изолована слојем од 300 кубних метара соли и 100 метара иловаче.

Рудник соли из којег се со не вади, за фирму „Кали

ЗЕМЉИНА
КУГЛА
ИЛИ
КОНТЕЈНЕР
ЗА БУБРЕ

ОТРОВАЊЕ ПЛАНЕТЕ

Шест година раније, у Француској се, после једне експлозије, појавио облак диоксида, једног од најјачих познатих отрова. Гас је усмртио хиљаде животиња и уништио вегетацију целог подручја, а код око двеста људи изазвао разна кожна обољења.

Индиректни кривац, швајцарска фабрика фармацеутских производа „Хофман-Ларош“, током неколико година је покушавала да се ослободи отровних отпадака, али јој ни једна од земаља које су могле да помогну није изашла у сусрет. „Хофман-Ларош“ се тада обратио једном од предузећа специјализованих за уклањање „незгодних“ терета. Тако су отпаци доспели на север Француске.

Шест месеци после несреће ништа се није чуло, а онда се умешала штампа па је узбуњена цела Европа. Бурад су нађена у једном селу. Нису била чак ни сакривена...

Фабрике западне Европе сваке године произведу 25 до 30 милиона тона отровних материја. Неке од њих се могу прерадити, спалити на високим температурама, или неутралирати хемијским путем. Друге се, међутим, укрцавају у вагоне и одвозе на ђубришта, често ван граница земље у којој су произведене.

У већини земаља, ови отпаци доспевају у јаме напуштених рудника, или се, једноставно, изручују у

иако су дубоки по сто метара.

У Аноу, у Савезној Републици Немачкој, три извора питке воде постала су неупотребљива кад је анализом воде, утврђено да садрже трагове опасних раствора. Градски одбор сматра да је за загађење крива оближња војна база, где те хемикалије користе као погонско гориво.

Крајем шездесетих, у исушеној мочвари градића

Под притиском јавног мњења, холандска влада увела је мере за спречавање оваквог одбацивања хемијских отпадака.

Те мере су натерале холандске фирме да отпатке одвозе у Белгију где су прописи још благи. Тако су шлепери данима изручивали пепео из термоелектрана у напуштене, руднике јужно од Анвеса: не мање од двеста хиљада тона прашине која садржи опасне метале кадмијум,

нике магацина да се сами сналазе.

**Рудник соли вредан
злата**

У Француској се примењује „благо“ и „оштро“ решење овог питања. Прво је „АНРЕД“ – Национална агенција за прикупљање и уништавање отпадака, која фабрикама даје помоћ и зајмове. Друго „решење“

и Залц“ постао је рудник злата, јер им доноси приход од шест милиона марака годишње.

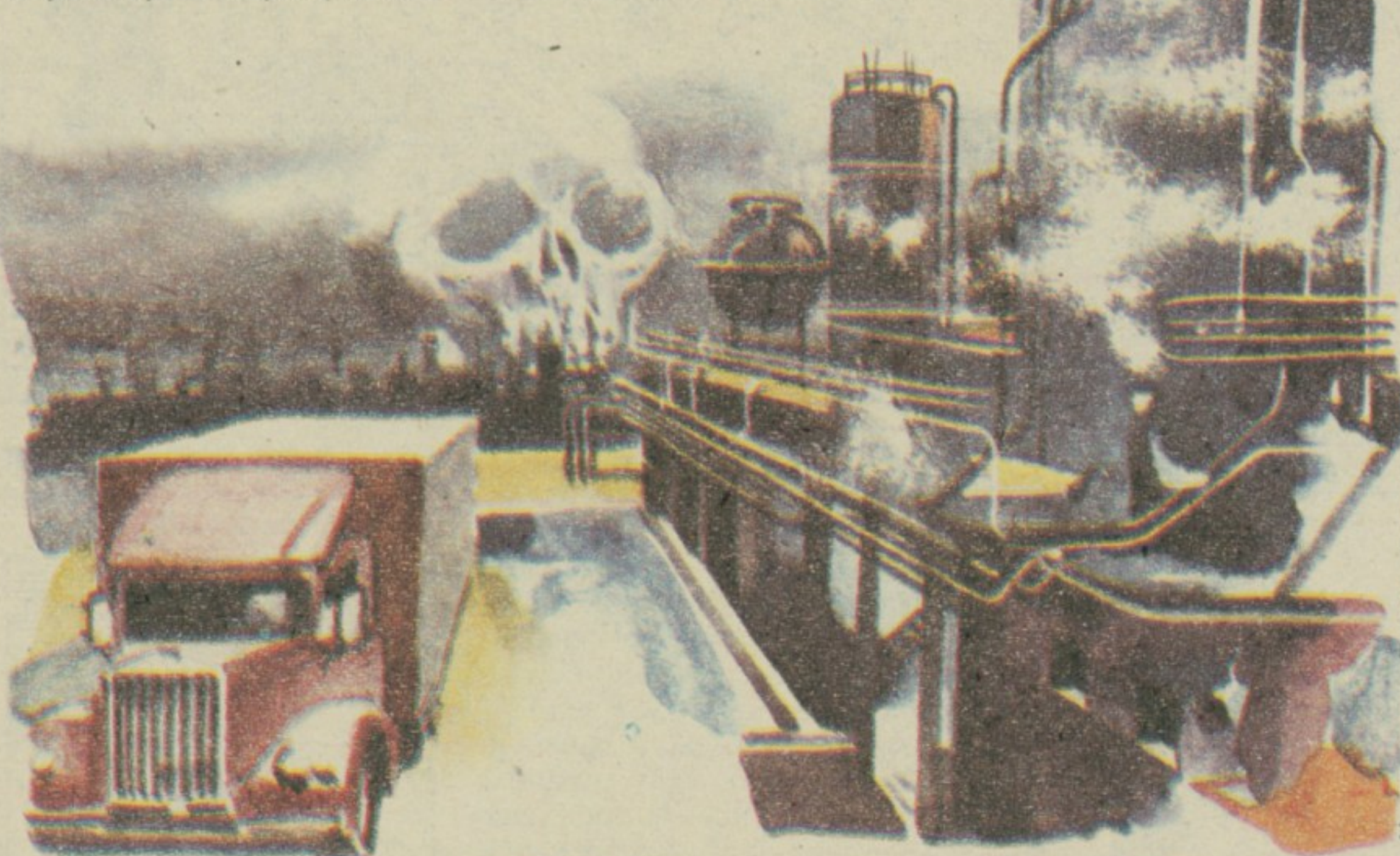
Идеално решење за оне који немају овакве услове, пронашло је данско предузеће „Комунекеми“. Оно све отровне материје скупља на 296 сабирних места распоређених по целој Данској, а затим их одвози у фабрику „Ниборг“, на југу земље. Тамо се отпаци спаљују у огромним пећима, на 1200 степени, или се хемијски неутралишу у посебним базенима. Само у 1982. години, на овај начин је уништено 65 хиљада тона отпадака. Око 65 одсто становништва оближњег града греје се на отпатке.

Док се и другде не примене слични начини уништавања отпадних материја, конвоји који превозе отровне материје путују с полицијском пратњом до места истовара!

Животну средину је, доиста, тешко и скупо заштитити.

Живот је, ипак, неупоредиво вреднији. Помислите на то кад пролазите поред река које су некад биле бистре, а које сад теку застрашујуће мрке и беживотне, због индустријских отпадних вода које се сливају у њих. Помислите на то кад год угледате шуме које умиру од „киселих киша“, док идете улицом коју притиска „смог“ пун отровних испарења из фабричких димњака, издувних цеви аутомобила...

М. П. П.

Илустровао Брена Јовановић

олово и цинк.

Ако ћемо искрено, готово ниједна земља Европе нема ефикасне законе који би регулисали депоновање опасних материја, као ни сарадњу са другим државама о том питању. Не слажу се чак ни у класификацији отрова. Тако натријум који се пали у до-

се, насупрот првом, примењује са много мањим успехом: има само 600 инспектора који би требало да надгледају 500 хиљада индустријских постројења загађивача околине.

У СР Немачкој годишње се прими око 130 хиљада разних извештаја о загађивању, а има само десетак

Лекерка у Холандији, изграђено је стамбено насеље. Првих година је све било у реду, док у пролеће 1980. године поливинилске цеви гасовода и водовода нису једна за другом почеле да се топе. Земља је на том месту била лепљива и из ње се ширио јак задах

ПИСАЊЕ: МИНО МИЛАНИ (MINO MILANI) ЦРТА: ДИНО БАТАЉА (DINO BATTAGLIA)

БИТКА У АРДЕНИМА

СРЕДИНОМ 1944. ВОЈНОПОЛИТИЧКА СИТУАЦИЈА НЕМАЧКЕ БИЛА ЈЕ ВЕОМА НЕПОВОЉНА.

СВЕ ЈАСНИЈЕ СЕ НАЗИРАО НЕИЗБЕЖНИ СЛОМ ФАШИСТИЧКИХ ДРЖАВА...

6. ЈУНА 1944. САВЕЗНИЦИ СЕ ИСКРЉАВАЈУ У ФРАНЦУСКОЈ ОТВАРАЈУКИ НОВИ ФРОНТ НА ЗАПАДУ ЕВРОПЕ...

НЕМАЧКОЈ КОМАНДИ ПОСТАЈЕ ЈАСНО ДА ЈОЈ ЈЕ ПОТРЕБНА ЗНАЧАЈНА ПОБЕДА КОЈА БИ ПОДИГЛА ПОТУЉАНИ МОРАЛ ВОЈНИКА И СТАНОВНИШТВА...

АВГУСТА 1944. У НЕМАЧКОЈ ГЕНЕРАЛИШТА...

АМЕРИКАНЦИ НАПРЕДУЈУ, МОЖЕ РЕ...

ДА, НА ОВОМ МЕСТУ СУ НАМ РАЗВИЛИ ЈЕДНУ ОКЛОПНУ ДИВИЗИЈУ!

ОВДЕ БИМО МОГЛИ ДА ПОСТАВИМО ОДБРАМБЕНУ ЛИНИЈУ!

ДОБРО! ОНДА СЕ СПРЕМИМО НА ОФАНЗИВУ!

РАЗУМЕШ? ПРИПРЕМАМО СЕ ЗА ОФАНЗИВУ!

КАКО ВИ КАЖЕТЕ, ФИРЕ...

ДА? ПРЕБИМО У ПРОТИВНАПАД? ТАКО БИМО ЗАДАТИ СМРТНИ УДАРАЦ НЕПРИЈАТЕЉУ!

НАПАДНЕМО ГА ОВДЕ!

ХИТЛЕР ЈЕ НАМЕРАВАО ДА ИЗВРШИ НАПАД У ОБЛАСТИ АРДЕНА - ШУМОВИТОЈ ВИСОРАВИ НА ЈУГОИСТОКУ БЕЛГИЈЕ, У ЛУКСЕМБУРГУ И СЕВЕРОИСТОЧНОЈ ФРАНЦУСКОЈ. НАДАО СЕ ДА ЊЕ БАШТУ ПОТУЖИ САВЕЗНИКЕ...

ГЛЕДЕГА ДВА МЕСЕЦА НЕМАЧКА ВРШИ ПРИПРЕМЕ ЗА НАПАД... МОБИЛИСАНИ СУ ЧАК И СЕДАМНАЕСТОГОДИШЊАЦИ...

У НОВЕМБРУ ЈЕ НА ФРОНТ СТИГЛО ОСАМНАЕСТ НОВИХ ДИВИЗИЈА...

ПРИПРЕМЕ ДОБРО ТЕКУ, АЛИ МОРАЋЕМО ДА ОДГОДИМО ДАТУМ НАПАДА?

А КАДА БИ ТО ОНДА МОГЛО ДА БУДЕ?

У ДЕЦЕМБРУ?

АРДЕНИ СУ ДЕЦЕМБАР ДОЧЕКАЛИ ПОД ДЕБЕЛИМ СНЕЖНИМ ПОКРИВАЧЕМ...

У РЕДОВИМА АМЕРИЧКИХ ВОЈНИКА...

ВРАГА СЕ ПАТРОЛА?

ШТА ИМА НОВО, ТОМЦИ?

ВЛАДА ПОТПУНИ МИР, СЕР?

И НЕМЦИ СУ СЕ СТРЕЗЛИ КАО И МИ?

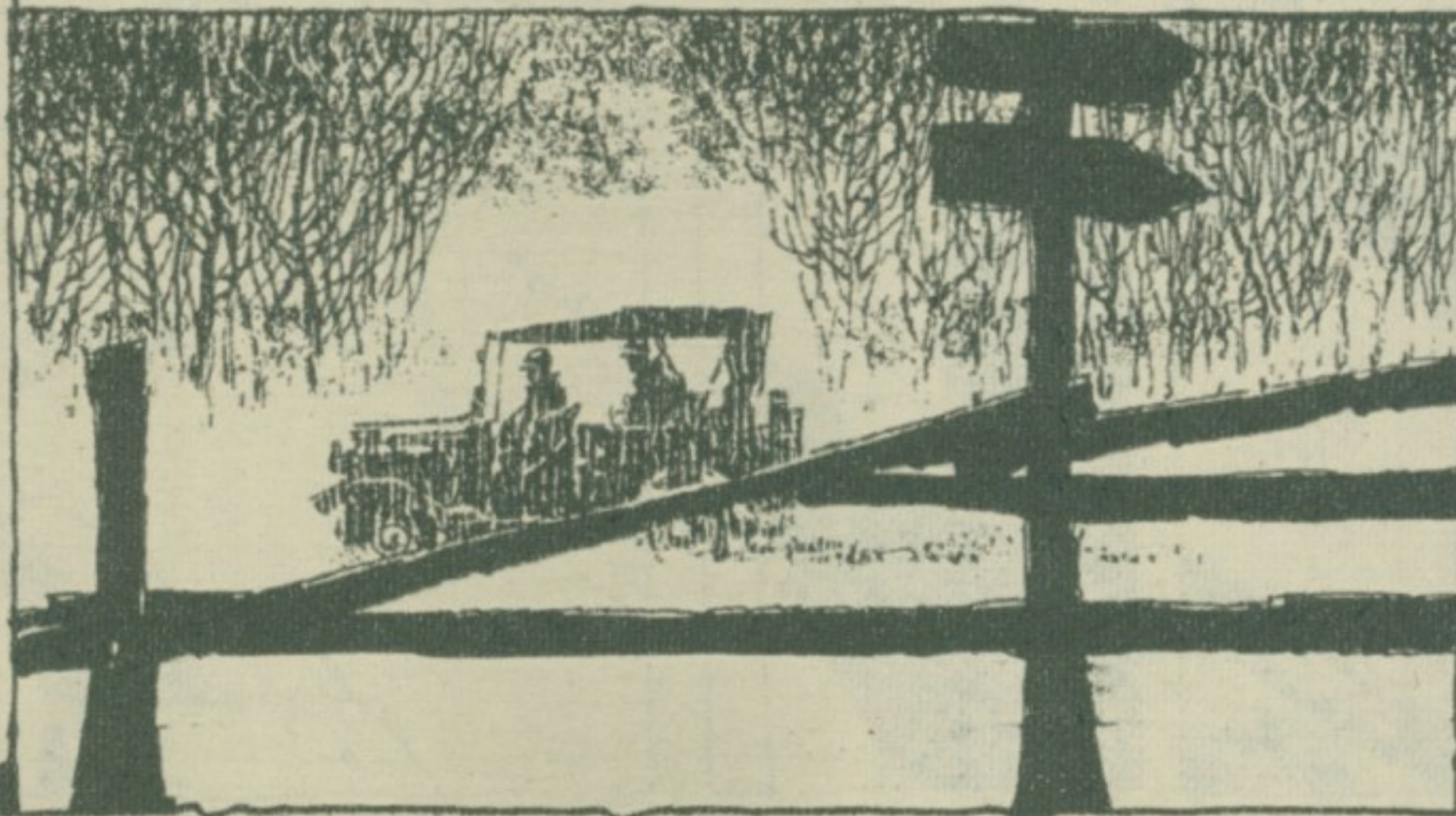
МОГЛИ БИМО ДА ПРЕКИНЕМО РАТ ДО ПРОЛЕТА?

НА ФРОНТУ У АРДЕНИМА, ДУГАЧКОМ ОКО 120 КИЛОМЕТАРА, НАЛАЗИЛЕ СУ СЕ САМО АМЕРИЧКЕ ТРУПЕ: 4., 28. И 106. ПЕШАДИЈСКА И 9. ОКЛОПНА ДИВИЗИЈА У ЦЕНТРУ.

У ОБЛАСТИ КОЈА ЈЕ СТАТРАНА НАСТАВНИШТОМ, ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ДОЂЕ 28. ПЕШАДИЈСКА ДИВИЗИЈА...

ГЛАВНИ КОМАНДАНТ САВЕЗНИЧКИХ СНАГА, ГЕНЕРАЛ АЗВЕНХАУЕР ОБИШАО ЈЕ ПОЛЈАКЕ...

ХММ... ПРЕШАО САМ ВЕЧ ТРИДЕСЕТ КИЛОМЕТАРА, А НИ САМ ВИДЕО НИЈЕДНОГ АМЕРИЧКОГ ВОЈНИКА...

ОВО ЈЕ,
ИЗГЛЕДА,
ВЕОМА
МИРНА
ЗОНА!

ОЧИГЛЕДНО! АЛИ МЕ-
НИ СЕ ТО НИКАКО НЕ
ДОПАДА!

ШТА БИ СЕ ДОГОДИЛО ДА
НЕМЦИ ИЗНЕНАДА НА-
ПАДНУ?

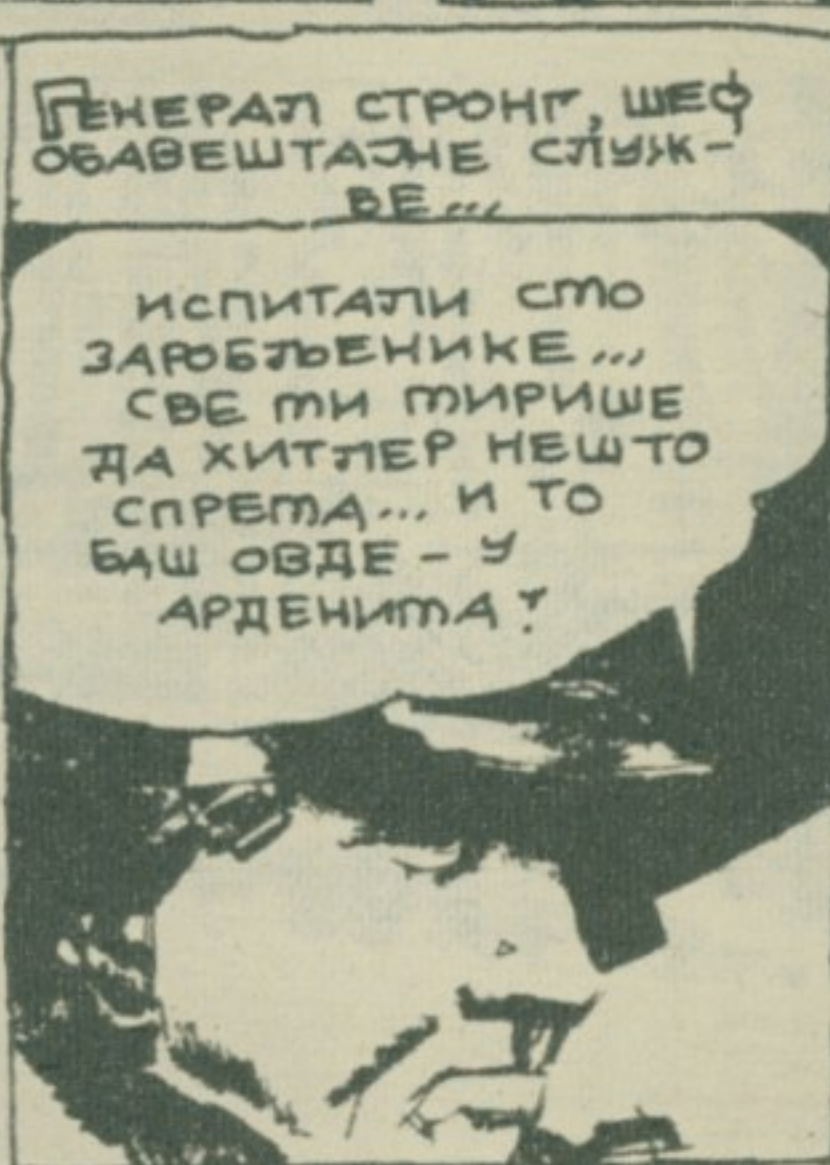

САВ ТРУД БИ ИМ
БИО УЗАЛУДАН! НЕ
БИ ПРОНАШЛИ НЕ-
КИ ВАЖАН ОБЈЕ-
КАТ!

ЗАТО СЕ НА-
ДАМ ДА НАС
НЕКЕ НА-
ПАСТ!

НЕ ДЕ-
ЛИМ ТВО-
ЈЕ МИШ-
ЉЕЊЕ,
БРЕД-
ЛИ!

ГЕНЕРАЛ СТРОНГ, ШЕФ
ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖ-
БЕ...

ИСПИТАЛИ СМО
ЗАРОБЉЕНИКЕ...
СВЕ МИ МИРИШЕ
ДА ХИТЛЕР НЕШТО
СПРЕМА... И ТО
БАШ ОВДЕ - У
АРДЕНИМА!

А КАДА?

КАД
ЛОШЕ
ВРЕМЕ ОНЕ-
МОГУЋИ ДА
УПОТРЕБИ-
МО НАШУ АВИ-
ЈАЦИЈУ?

МА,
ХАС-
ДЕ!

АКО СЕ ПРИПРЕМА
ЗА НАПАД, ОНДА БИ
ТРЕБАЛО ДА КОНЦЕН-
ТРИШЕ СНАРЕ? НА-
ШИ БИ ВЕК ПРИМЕ-
ТИЛИ НЕКЕ ПОКРЕ-
ТЕ ТРУПА! ЗА СА-
ДА СЕ НИШТА
НЕ ДОПАДА!

УПРАВО ТИХ ДАНА НЕМЦИ СУ
НА ФРОНТ ПОСПАЛИ 32 ДИВИ-
ЗИЈЕ...

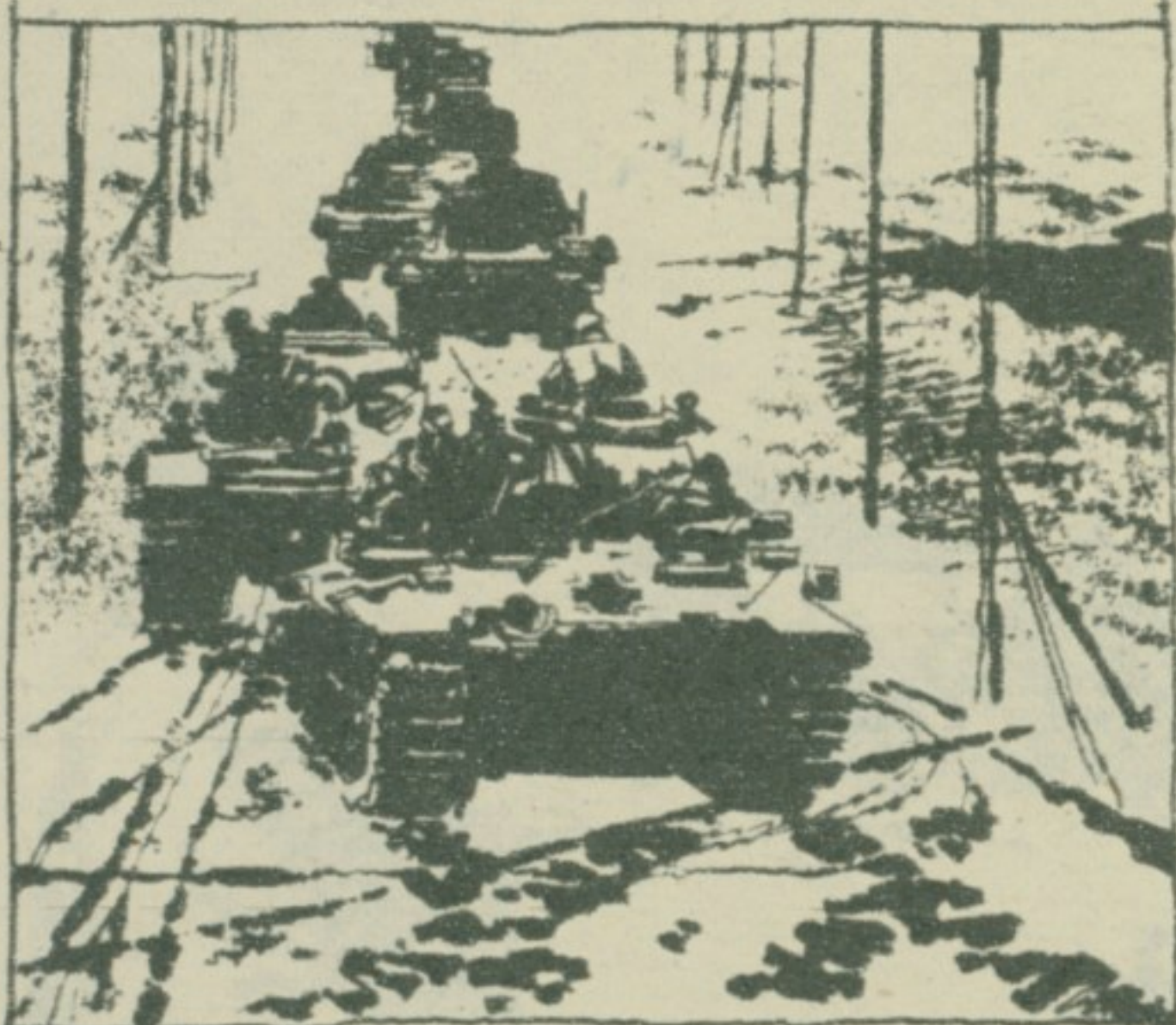

КОЊСКЕ ЗАПРЕГЕ СУ НОГУ КА ФРОНТУ ВУК-
ЛЕ НА ХИЉАДЕ ТОПОВА... ПУТЕВИ СУ БИЛИ
ПОСУТИ СЕНОМ, КАКО БИ ПРИГУШИЛИ ШТО-
ВЕ...

А КАД БИ СВАКУЛО, ВОЈНИЦИ СУ УКЛАЊАЛИ
СЕНО...

А КАД СУ СЕ КРЕТАЛА ОКЛОПНА ВО-
ЗИЛА...

... НЕМАЧКИ ЛОВЦИ СУ У НИСКОМ ЛЕТУ НАД-
ЛЕТАЛИ АМЕРИЧКЕ ПОЛОЖАЈЕ КАКО БИ ПРИ-
КРИЛИ БРУЈАЊЕ ТЕНКОВА...

СВЕ ЈЕ БИЛО СПРЕТНО ЗА ДАН НАПА-
ДА - 16. ДЕЦЕМБАР...

СПРЕТАН ЈЕ БИО И ПУКОВНИК
СКОРЉЕНИ, ВОЂА НЕМАЧКИХ КО-
МАНДОСА...

ГОСПОДО, ПОВЕРЕН НАМ ЈЕ
ВЕОМА ВАЖАН ЗАДАТАК!

СВИ ДОБРО ГОВОРИТЕ ЕН-
ГЛЕСКИ... ИМАТЕ АМЕРИЧКЕ
УНИФОРМЕ! МОРАТЕ СТВО-
РИТИ ЗБРКУ И ПАНИКУ У
НЕПРИЈАТЕЉСКИМ РЕДО-
ВИМАТ!

И ЗНАЈТЕ - АКО НАС
УХВАТЕ, ЧЕКА НАС
СТРЕЉАЊЕ! А САД
СКИНИТЕ УНИ-
ФОРМЕ!

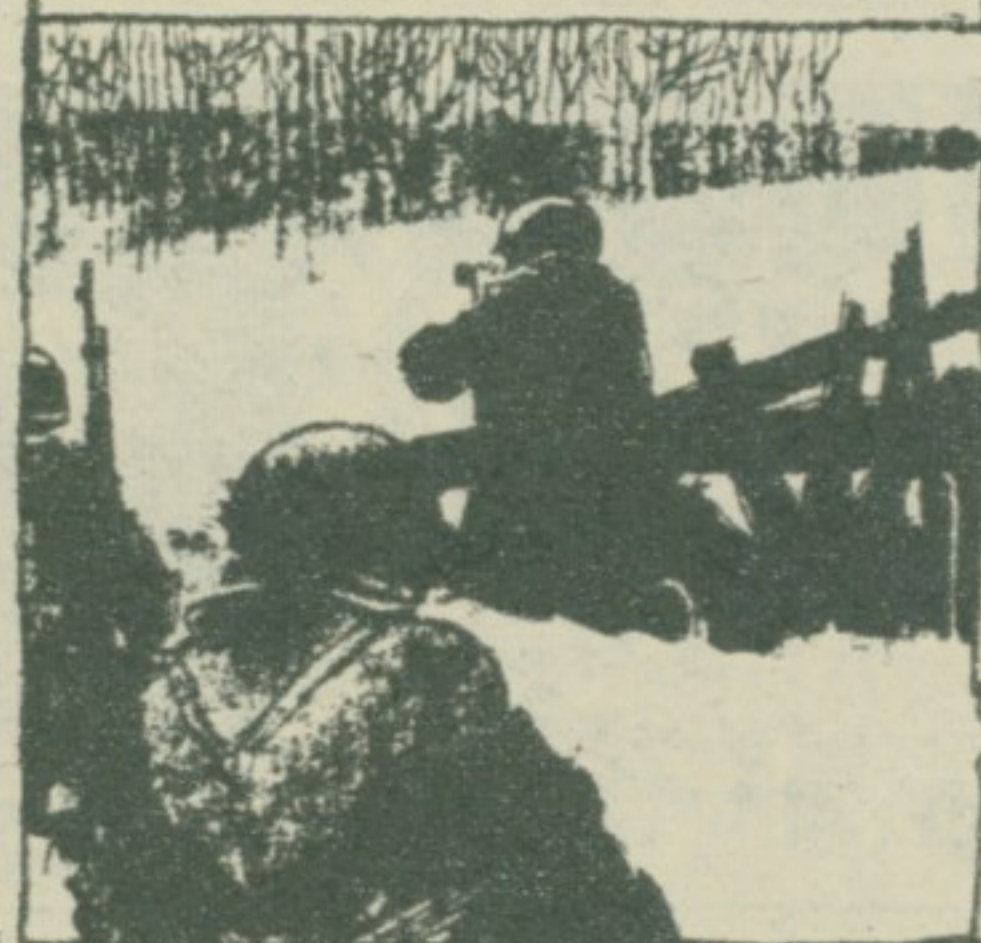
СПРЕТНИ СТОЈ ПО-
ТАЗИМО! ЗАБА-
ВА ПОЧИЊЕ!

БАШ ТЕ МОЖИ, УОЧИ 16. ДЕЦЕМБРА, У ГРАДИ-
ЋУ БАСТОЊ АМЕРИЧКИ ВОЈНИЦИ СУ СЕ БЕЗ-
БРИЖНО ЗАБАВЉАЛИ...

... А ВОЈНИЦИ НА ПОТОНКА-
ЈИМА СУ СЕ ОДМАРАЛИ...

Тачно у 5 и 30...

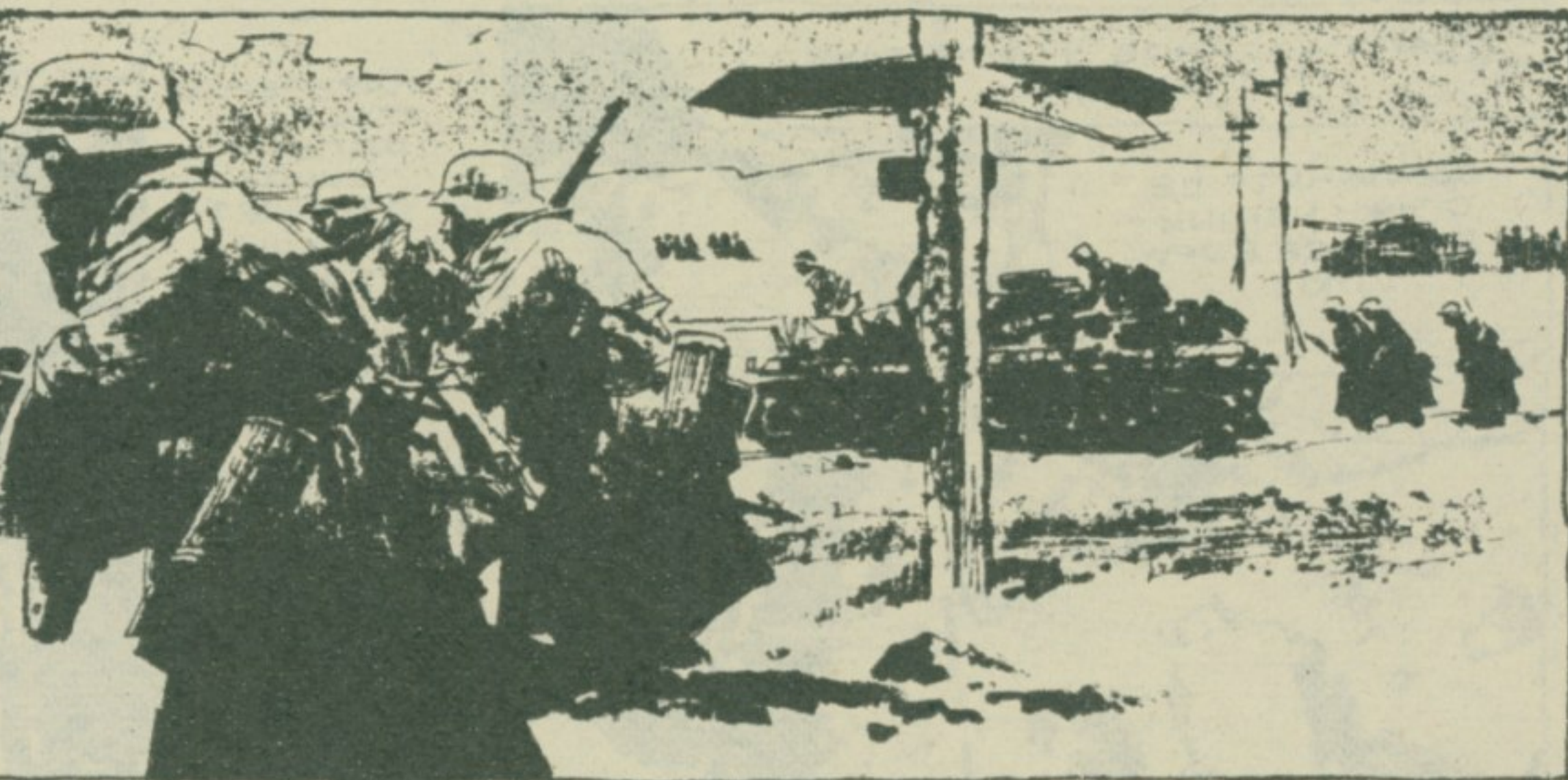
Око 2000 немачких топова отворило је ватру...

Први нападни ешалон образоваће се пешадијске дивизије које су уз помоћ јуришних батљона...

ХАЈ!
ХИТЛЕР!
НАПРЕД!

... успеле да разбију истурене америчке положаје...

Тако је прокрченим путем напредовало седам оклопних дивизија...

Једна моторизована јединица одважно је кренула ка реци Мези...

У помоћ пристижу и падобранци...

ЗКОРЧЕНИЈЕВА ГРУПА ПОЧИЊЕ СВОЈУ
МИСИЈУ...

СВИ У ЦИПОВЕ? ТОРАМО
СРЕДИТИ ТЕ АМЕРИКАН-
НЕ?

МАЛО КАСНИЈЕ У АМЕРИЧКОЈ
ПОЗАДИНИ...

ПОВЛАЧИТЕ СЕ?
СТИЖУ НЕПЦИ?
УЛУДО СЕ БОРИ-
МО?

НАРЕБЕЊЕ
ЈЕ ДА СЕ
ОДЛОЖИ
ТЕШКО
ОРУЖЈЕ?
НЕПЦИ
САМО
ШТО
НИСУ
СТИГ-
ЛИ?

НАРЕБЕНО
ЈЕ ДА СЕ
НАПУСТИ
МОСТ?

ДАС
ДА ВИ-
ДИМ
ТО НА-
РЕБЕ-
ЊЕ?

ЕВО
ТИ?

ТАК?
ТАК?

ВЕСТ ДА СУ СЕ УБАЦИЛИ ПРЕРУШЕ-
НИ НЕПЦИ, ОДМАХ СЕ ПРОШИРИЛА

ДОБРО ОТВОРИ
ОЧИ? УХАП-
СИТЕ СВЕ
СУПЊИ-
ВЕ?

СТОЈ?
КО ЈЕ?

ПУСТИ МЕ ДА ПРО-
БЕМ? ЈА САМ ПУКОВ-
НИК ТЕДЛОР?

ПОЛАКО?

ЕВО МОЈИХ
ИСПРА-
ВА?

АЈИ... ОВАЈ...
НЕ СЕРАМ СЕ...

НЕ ЗАКИТА МЕ
ТО? НЕГО, РЕЦИТЕ КО
ЈЕ ДОБИО УТАКМИЧУ
ИЗМЕЂУ "БОСТОНСКИХ
ЈЕНКИЈА" И УНИВЕРЗИ-
ТЕТА "КЕНТ"?

ИЗЛАЗИ
ИЗ КОЈА?
ТИ СИ ПРЕ-
РУШЕНИ НЕ-
МАЦ?

ТАКО ЈЕ УХВАЂЕНО НЕКОЛИКО СКОР-
ЧЕНИЈЕВИХ ЉУДИ, АЛИ У АМЕРИЧКОЈ
КОМАНДИ ЗАВЛАДАТА ЈЕ НЕСИГУР-
НОСТ...

КАКО ТО? НИКО НЕ
ОДГОВАРА!

ГДЕ СУ
НЕМЦИ?

НЕМАМО
ВИШЕ БЕ-
ЗУ?

НЕКИ АМЕРИЧКИ ВОЈНИЦИ ПРЕДАЛИ СУ
СЕ НЕПРИЈАТЕЉУ...

АЛИ, ПОСЛЕ ПРВОГ ИЗЕНАЂЕЊА, АМЕРИКАНЦИ
СУ СЕ ПРИБРАЛИ...

У АМЕРИЧКОМ ШТАБУ ДВАДЕСЕТ
ЧЕТИРИ ЧАСА ПОСЛЕ НАПАДА...

МОРАМО ДА ПО-
ШАЉЕМО ПОЖА-
ЧАЊЕ? КОЈЕ
ДИВИЗИЈЕ СУ
НАЈБЛИ-
ЖЕ?

ОСАМДЕ-
СЕТ ДРУГА
И СТО-
ПРВА?

МОРАМО ДА ЗАДР-
ЖИМО БАСТОЊ ПО
СВАКУ ЦЕНУ? АКО
ГА ИЗРУБИМО НЕМ-
ЦИ ЋЕ КОНТРОЛИ-
САТИ СВЕ ПУТЕВЕ...

У НЕКИМ ОБЛАСТИМА НЕМАЧКИ
ПРОВОЈ ЈЕ ЗАУСТАВЉЕН...

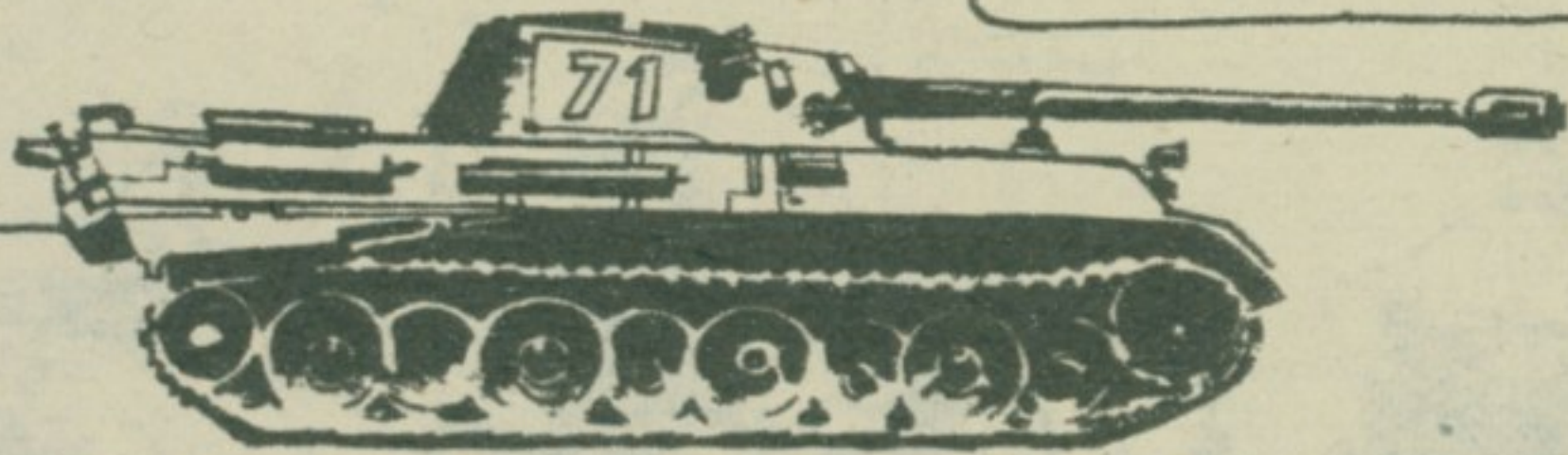
ДЕСЕТА ОКЛОПНА ДИВИЗИЈА ДОБИЛА ЈЕ НАРЕЂЕЊЕ ДА
КРЕНЕ НА БАСТОЊ, ВАЖНУ РАСКРСНИЦУ ПУТЕВА...

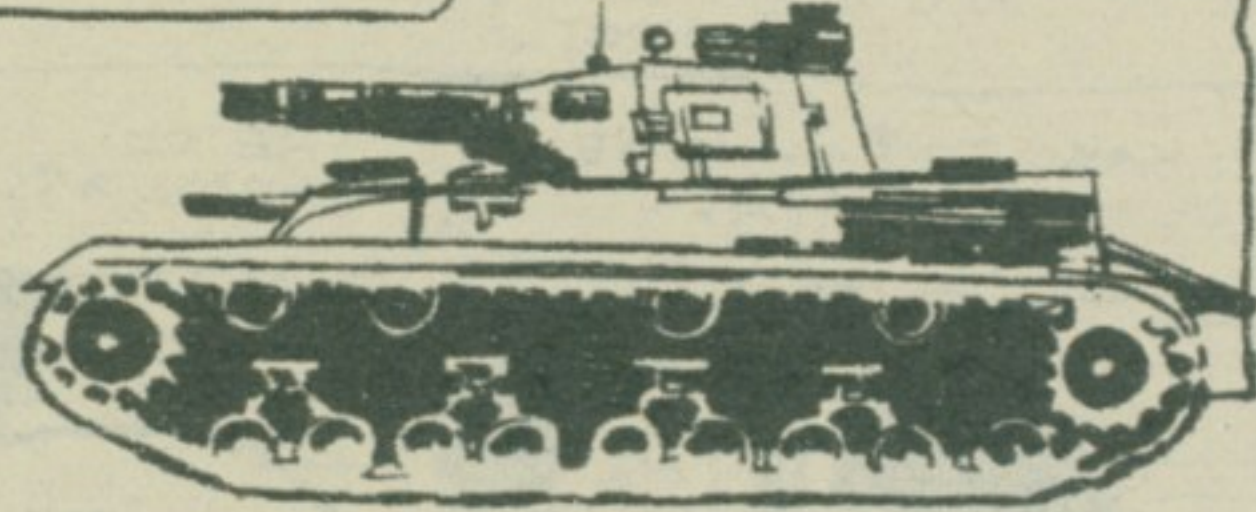
НА БАСТОЊ? СЛЕДИ-
ЋЕ ВАС СТО ПРВА ДИ-
ВИЗИЈА?

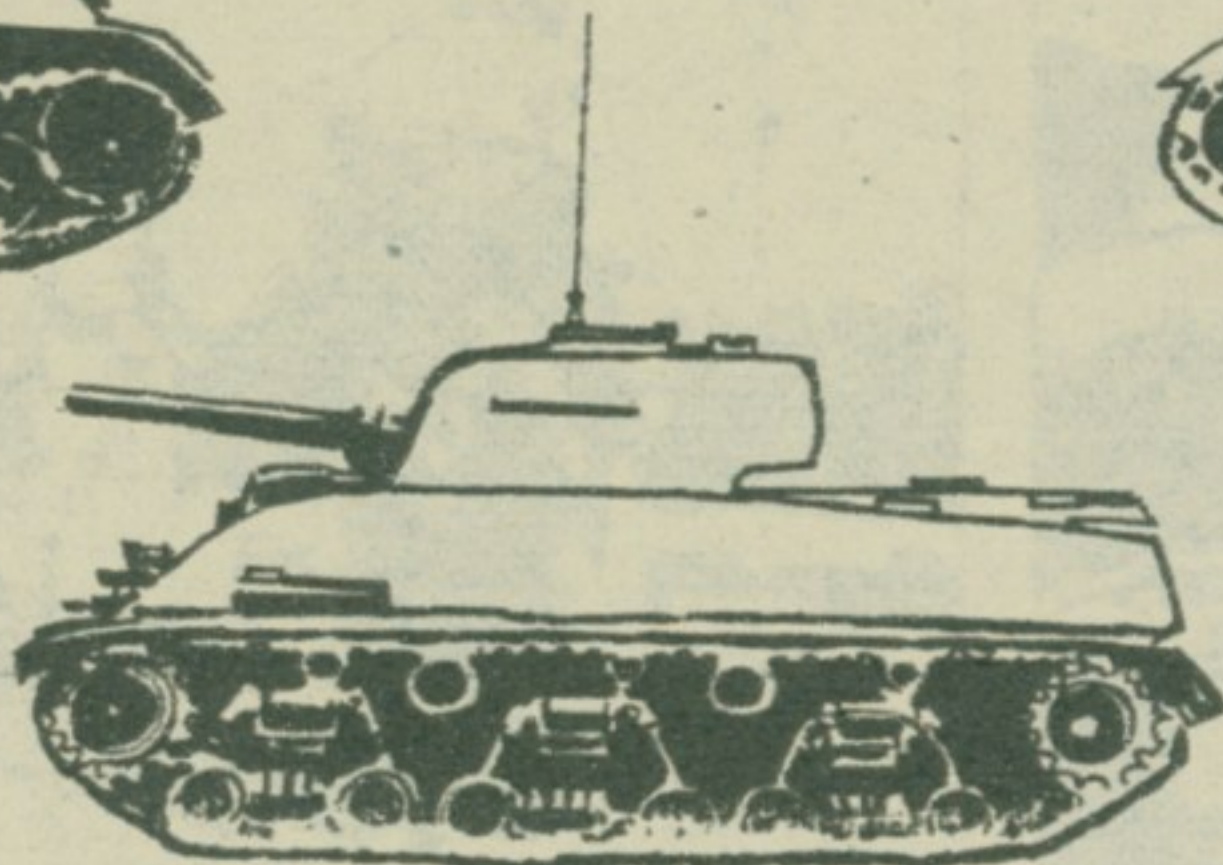
Амерички и немачки тенкови који су употребљени у бици на Арденима...

ПАНТЕР
(НЕМАЧКА)

МАРК IV
(НЕМАЧКА)

ШЕРМАН М4А4
(САД)

Три дивизије немачког генерала Лутвица кренуле су на Бастон...

Морате освојити бастон, по сваку цену! Пошаљите претходницу!

Разумете?

Пунот брзином кренула је кољона тенкова "Пантер"...

Али, на прилазу граду...

Назад! Лежи! Јави одмах да су Американци већ у бастон!

Заиста, борци 10., 101. и 9. дивизије бранили су град...

Немци су одлучно нападати... стегли су обруч око бастона...

Али Американци су успешно одолевали свим нападима...

УЈУТРО, 22. ДЕЦЕМБРА, ПОСЛЕ ТРОДНЕВНОГ НЕМАЦКОГ НАПАДА, ПУЊАВА СЕ СТИШЛА...

ШТА ЈЕ ОВО? НЕШТО СУ СЕ УБРАТАТИ?

ВИДИТЕ ОНО ТА-ТОТ

НЕП-ЦИ ДРЖЕ БЕЛУ ЗАС-ТА-ВУ? ПРЕДА-ЈУ СЕ?

ИМАТ ПОРУКУ ЗА АМЕРИЧКОГ КОМАНДАНТА?

ВЕЗАНИ, НЕПЦИ СУ ОДВЕДЕНИ У КОМАНДУ...

КОД ГЕНЕРАЛА МАКО-ЛИФА...

ГЕНЕРАТЕ, ЕВО ПОРУКЕ ОД НЕМАЦА?

"АМЕРИЧКОЈ КОМАНДИ ОПОКОЉЕНОГ ГРАДА БАСТОЊУ РАТНА СРЕГА ЈЕ ПРОМЕНЉИВА? ВАШ ОТПОР НЕМА НИ КАКВИХ ИЗГЛЕДА? НУ-ДИМО ВАМ МОГУЋНОСТ ЧАСНЕ ПРЕДАЈЕ? ГЕНЕРАЛ ФОН ЛЯТВИЦ?"

КОЈЕ СУ ТО БУДАЛЕ?

ДАЈТЕ МИ ПАПИР ДА ИМ ОДГОВОРИМО? АЛИ, НЕ ЗНАМ ШТА БИ У ОВОМ СЛУЧАЈУ ТРЕБАЛО НАПИСАТИ...

ГЕНЕРАТЕ, МИСЛИМ ДА...

"НАПИШЕТЕ ОНО ШТО СТЕ ПАЧОЧАС РЕКЛИ?"

ШТА ТО?

РЕКЛИ СТЕ: КОЈЕ СУ ТО БУДАЛЕ?

МАЛО КАСНИЈЕ...

ЕВО НАШЕГ ОД-ГОВОРА!

АХУ ПОГУ-ЛИ ДА ГА ПРО-ЧИ-ТАМ?

НА-РАВНО!

Немачки официр је отво-рио коверат...

"БУДАЈЕ!" ШТА ОВО ЗНАЧИ?!

КАКО ДА ВАМ ОБЈАСНИМ? ЗНАЧИ ДА СЕ НОСИТЕ ДО БА-ВОЛА!

Напад на бастоњ се наставља још ве-лом жестином...

ПРОКЛЕТСТВО! ЗАШТО И НАШИ АВИОНИ НЕ ЛЕТЕ?

НЕМАТО ДОВОЉНО МУ-НИЦИЈЕ!

СИТУАЦИЈА ЈЕ БИЛА ВЕОМА ТЕШКА...

ГЕНЕРАЛЕ, ТОПОВИ ИМАЈУ САМО ПО ДЕ-СЕТ ГРАНАТА!

ЗНАМ, АЛИ ПО-ТОБ ТРЕБА ДА СТИР-НЕШ. НЕ ЗНАМ ЗАШТО ЈЕ ЈОШ НЕМА!

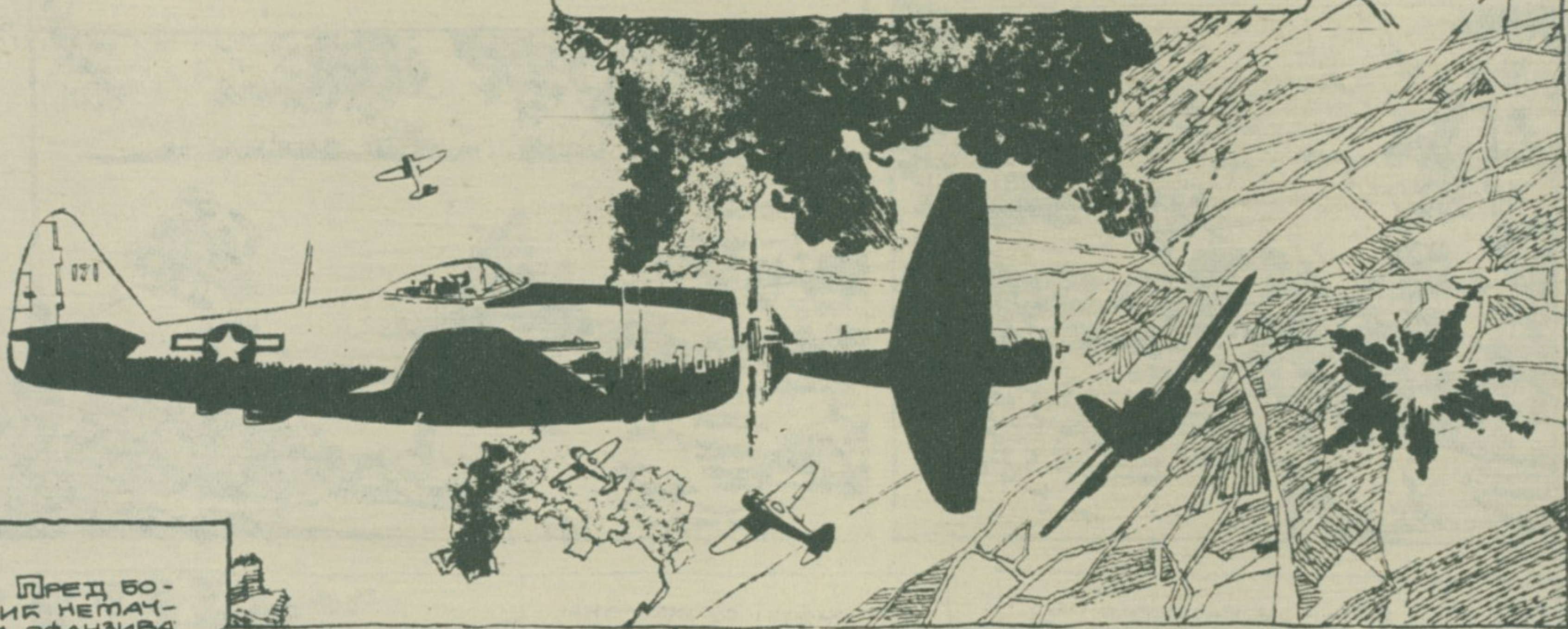

ГЕНЕРА-ЛЕ! ГЕНЕ-РАЛЕ! ГЛЕДАЈ-ТЕ НЕ-БО!

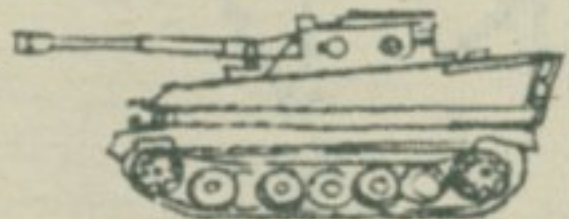
Били су то авиони типа И-47 који су донели ПОЖ-ЧАЊЕ БРАНИОЦИМА БАСТОЊА...

ВРЕМЕ СЕ ПРОТЕПШАЛО... У БОРЕБ УЛАЗЕ
И АМЕРИЧКИ АВИОНИ...

ПРЕД БО-
ЖИМ НЕМАЧ-
КА ОФАНЗИВА
ПОЧЕЛА ЈЕ
ДА СЛАБИ...
САВЕЗНИЦИ
ДОВЛАЧЕ
НА ФРОНТ
НОВА ПОЈА-
ЧАЊА.
БИТКА СЕ
НЕ СТИРУ-
ЈЕ...

СТИЖУ БРИТАНСКЕ СНАГЕ
ПОД КОМАНДОМ ГЕНЕРА-
ЛА МОНТ-
ГОМЕРИ-
ЈА...

ДА ДУГА, НА ЧЕЛУ СВОЈЕ АРМИЈЕ, СТИЖЕ
ЧЕЛИЧНИ ГЕНЕРАЛ ПАТОН...

НЕМЦИ ПОКУШАВАЈУ ЈОШ ЈЕДАН НАПАД НА БАСТОН...

АМЕРИЧКИ ВОЈНИ-
ЦИ! СЛУШАЈТЕ ПАЖ-
ЉИВО!

УСКРОРО ЋЕ ВАС НАПАСТИ СЛАВ-
НЕ ДИВИЗИЈЕ НЕМАЧКИХ ВЕТЕ-
РАНА И СС ЈЕДИНИЦА! АКО НЕБЕ-
ТЕ ДА ПОГИНЕТЕ, БАЧИТЕ ОДМАХ
ОРУЖЈЕ!

ЋЕ НОГИ НЕМЦИ СУ ЗАИСТА НАПАЛИ...

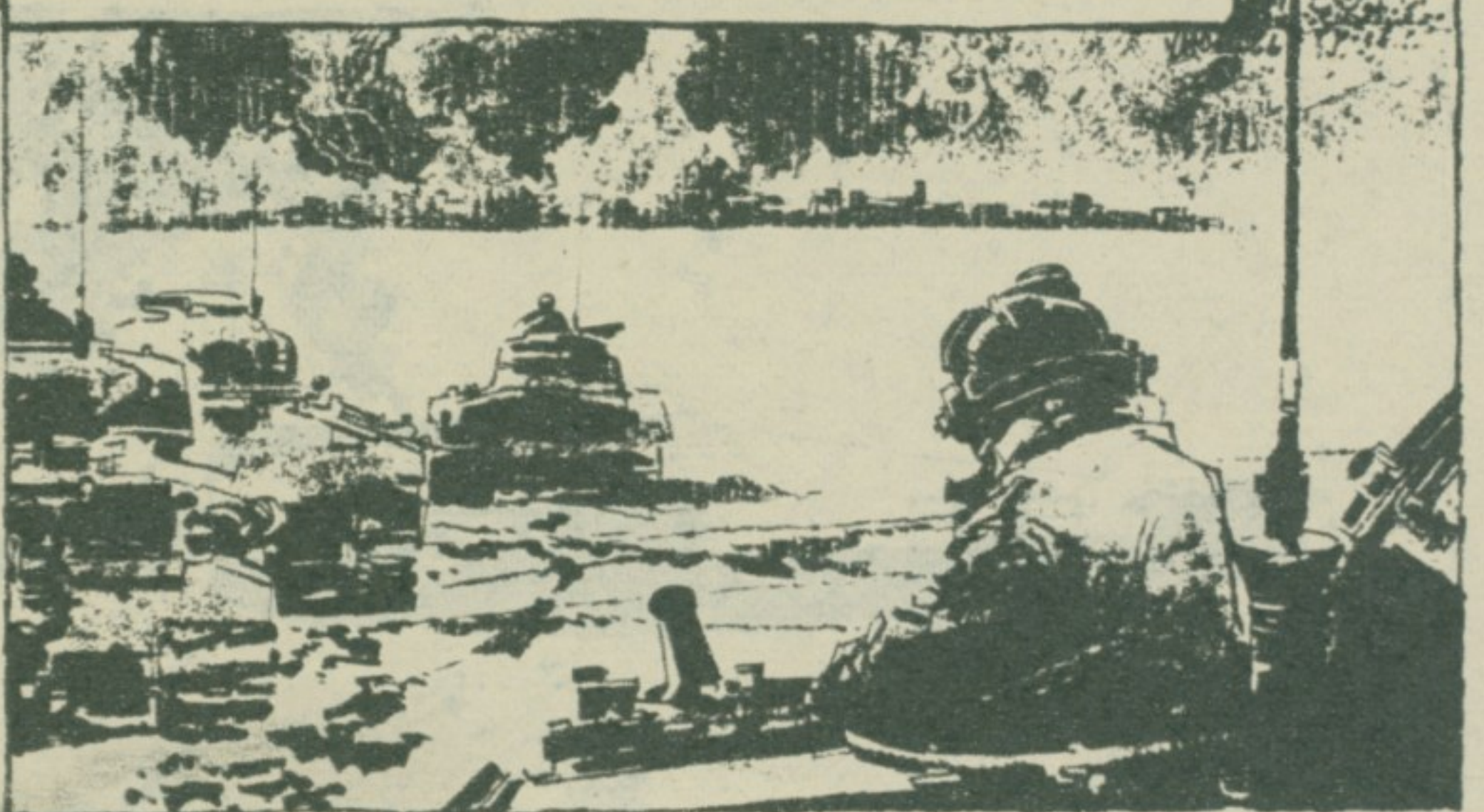
ЋЕНКОВИ СУ УСПЕЛИ ДА ПРОБИЈУ
ОДБРАНУ И УБУ У ГРАД...

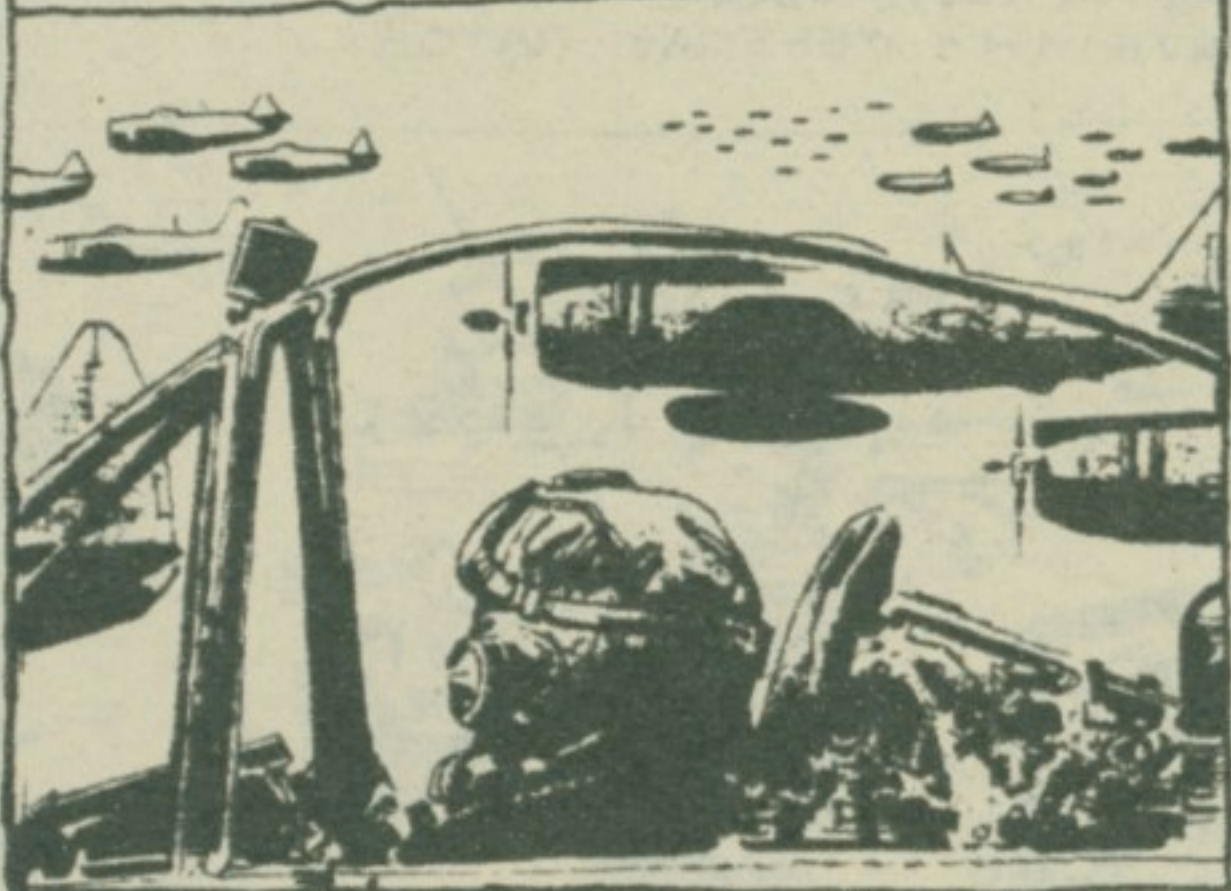
Али, антитенковска одбрана их је зауставила и потукла...

26. децембра патнови возници, су на до-
мак града. бастон је спасен...

Ледени ветар је растерао об-
лаке и маглу... амерички ави-
они су полетели...

Отпочели су жестоки
окршаји са тенкови-
ма...

Водила се жестока борба...

Немци се повлаче. многи, потпуно
разочарани, предају се...

Хитлеров покушај против-
офанзиве је пропало. Вер-
махту су нанети ненадокна-
диви губици. погинуло је
или заробљено 220.000 не-
мачких војника, уништено
11.378 моторизованих вози-
ла, 1161 тенк, 472 топа...

Немци су прокоцкали последњу карту. Хитле-
ров пораз био је само питање дана...

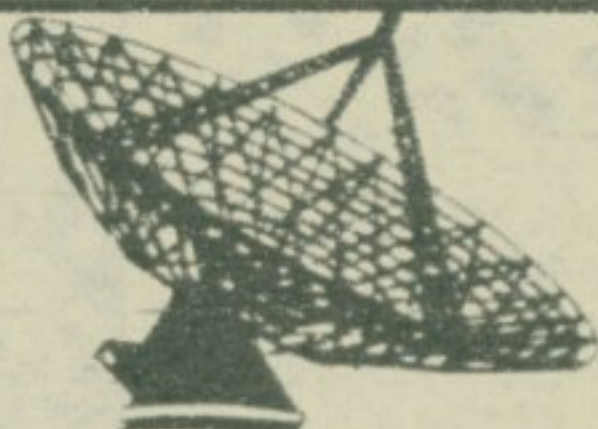
ТАЈАНСТВЕНИ КВАЗАРИ

ОТКРИЋЕ „КВАЗАРА“ ПОЧЕТКОМ ШЕЗДЕСЕТИХ ГОДИНА ПОСТАВИЛО ЈЕ АСТРОНОМИЈИ ЈЕДНУ ОД НАЈВЕЉИХ СВЕМИРСКИХ ЗАГОНЕТКИ.

ПРВИ КВАЗАР ОТКРИО ЈЕ РАДИО-АСТРОНОМСКИМ ПОСМАТРАЊЕМ ДР ШИРИЛ ХАЗАРД СА УНИВЕРЗИТЕТА У СИДНЕЈУ, У АУСТРАЛИЈИ...

„У САРАДЊИ СА НАУЧНИМ ОСОБЉЕМ РАДИО-„ЧИНИЈЕ“ ОД 64М У ПАРКСУ, У НОВОМ ЈУЖНОМ ВЕЛСУ.

МЕСЕЦ НА ПУТУ ДА ЗАКЛОНИ ЗС273 СИГНАЛЕ

ДР ХАЗАРД ЈЕ ПРОУЧАВАО СИГНАЛЕ ИЗ СНАЖНОГ РАДИО-ИЗВОРА ЗС273 ЗА ВРЕМЕ ЊЕГОВОГ ПОМРАЧЕЊА.

ДР ХАЗАРДОВО ПРОУЧАВАЊЕ ПОЛУПОМРАЧЕЊА РАДИО-ИЗВОРА ЗС273 ОМОГУЋИЛО ЈЕ ДА СЕ КРАЈЊЕ ПРЕЦИЗНО ОДРЕДИ ЊЕГОВО МЕСТО НА НЕБУ.

ОПТИЧКИ АСТРОНОМИ У САД УПЕРИЛИ СУ ЦИНОВСКИ ТЕЛЕСКОП ОД 500 СМ У ХЕЈЛУ И ПРОНАШЛИ НЕШТО НАЛИК НА ОБИЧНУ ЗВЕЗДУ ИЗ НАШЕ ГАЛАКСИЈЕ.

АНАЛИЗА ЊЕНОГ СПЕКТРА ПОКАЗАЛА ЈЕ ДА СЕ ОНА УДАЉАВА ОД НАС СА 16 ПРОЦЕНАТА БРЗИНЕ СВЕТОСТИ.

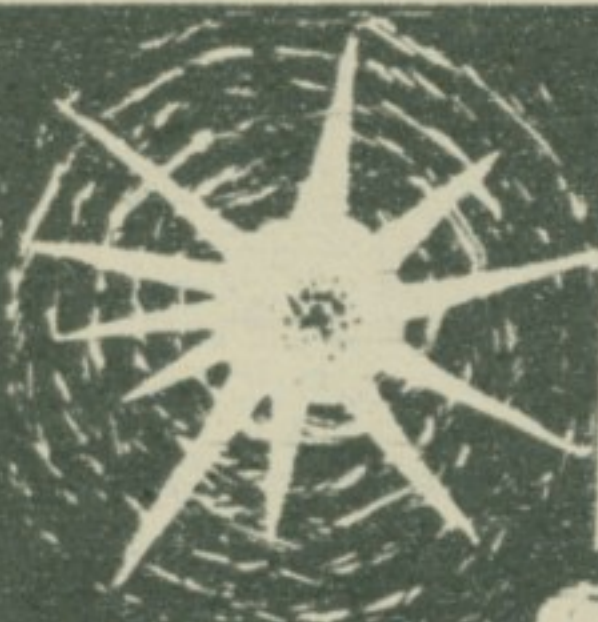
50 000 km у секунди

У СКЛАДУ С ТЕОРИЈОМ О ШИРЕЊУ СВЕМИРА ТО ЗНАЧИ ДА ЈЕ ЗС273 ТОЛИКО ДАЛЕКО ДА ЊЕГОВА СВЕЛОСТ ПУТУЈЕ ОД НАС МИЛИЈАРДАМА ГОДИНА.

РАДИО-ИЗВОР ЗС273 ЈЕ ПРИЛИЧНО СЈАЈНА ЗВЕЗДА И ПОРЕД УДАЉЕНОСТИ ОД ВИШЕ МИЛИЈАРДИ СВЕЛОСНИХ ГОДИНА, ТО ЗНАЧИ ДА ОН ИСПУШТА СТОТИНЕ ПУТА ВИШЕ СВЕЛОСТИ НЕГО ГАЛАКСИЈЕ СASTИНАМА МИЛИЈАРДИ СУНАЦА.

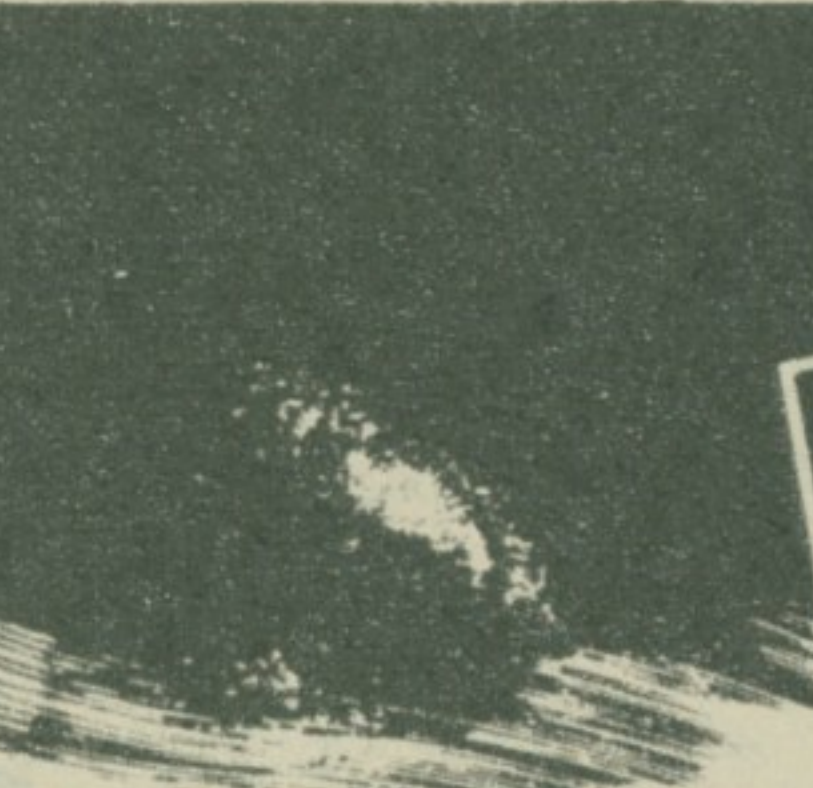
КАДА СУ ОТКРИВЕНА ЊЕГОВА НЕОБИЧНА СВОЈСТВА, ЗС273 ЈЕ НАЗВАН КВАЗАРОМ (КВАЗИСТЕЛАРНИМ РАДИО-ИЗВОРОМ). САДА ЈЕ ПОЗНАТ ВЕЛИКИ БРОЈ КВАЗАРА.

И ПОРЕД ТОГА ЗС273 ЈЕ НЕИЗМЕРНО СИТНИЈИ ОД ГАЛАКСИЈА ШТО ЗНАЧИ ДА ПРЕДСТАВЉА ОГРОМНУ КОНЦЕНТРАЦИЈУ МАТЕРИЈЕ И ЕНЕРГИЈЕ.

АКО СУ КВАЗАРИ УДАЉЕНИ КОЛИКО СЕ МИСЛИ, ЗА ЊИХОВ СЈАЈ ПОТРЕБНО ЈЕ ОСЛОБАЂАЊЕ НЕВЕРОВАТНЕ КОЛИЧИНЕ ЕНЕРГИЈЕ.

УДАЉЕНОСТ ДРУГИХ ГАЛАКСИЈА-А САДА И КВАЗАРА-ОД НАС МЕРИ СЕ ПОМОЋУ ТАКОЗВАНОГ ОДНОСА ИЗМЕЂУ „ДАЊИНЕ И ПОМЕРАЊА КА ЦРВЕНОМ“

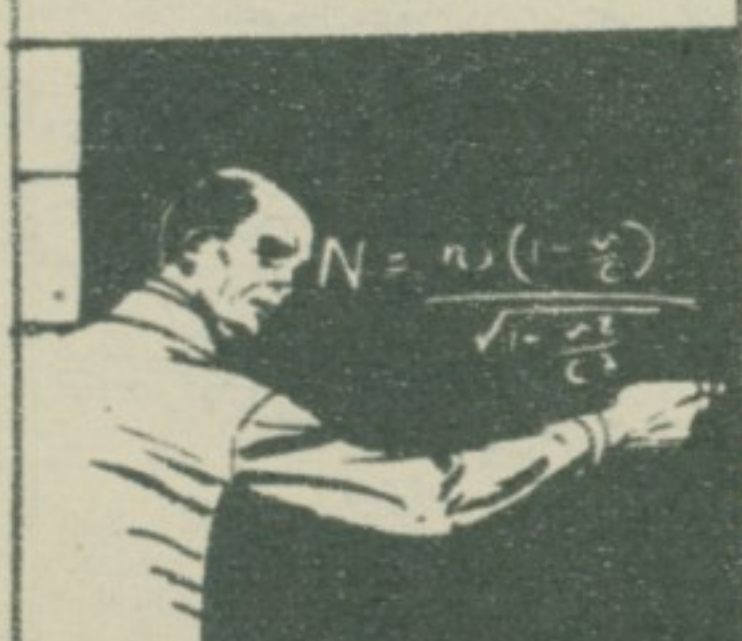

ДРУГИМ РЕЧИМА, УДАЉЕНОСТ ТЕЛА ВАН НАШЕ ГАЛАКСИЈЕ СРАЗМЕРНА ЈЕ СТЕПЕНУ ПОМЕРАЊА ФРЕКВЕНЦИЈЕ ЊЕГОВЕ СВЕЛОСТИ КА ЦРВЕНОМ КРАЈУ СПЕКТРА.

У СКЛАДУ С ПРЕТПОСТАВКОМ О ШИРЕЊУ СВЕМИРА ПОМЕРАЊЕ КА ЦРВЕНОМ ПОКАЗУЈЕ ДАЊИНУ И БРЗИНУ УДАЉАВАЊА СВЕМИРСКИХ ТЕЛА.

УДАЉЕНОСТ КВАЗАРА УТВРЂЕНА ЈЕ НА ОСНОВУ ТОГ ОПШТЕПРИХВАЋЕНОГ КРИТЕРИЈУМА ЦРВЕНИЛА. ИПАК, У ПРИРОДИ СЕ НЕ ЗНА ЗА ПРОЦЕСЕ СПОСОБНЕ ДА ПРОИЗВЕДУ ЕНЕРГИЈУ ПОТРЕБНУ ЗА СВЕЛОСТ КВАЗАРА.

ЈЕДАН ОД МНОГИХ НАЧИНА ПРОУЧАВАЊА КВАЗАРА ЈЕ И НОВИ РАДИО-АСТРОНОМСКИ МЕТОД: ДВА ВЕЛИКА ТЕЛЕСКОПА У МАСАЧУСЕТСУ И КАЛИФОРНИЈИ (САД) СИНХРОНИЗОВАНА АТОМСКИМ ЧАСОВНИЦИМА СУ ВИШЕ МЕСЕЦИ ПОСМАТРАЛА КВАЗАР ЗС273.

РЕЗУЛТАТИ ПОКАЗУЈУ ДА СЕ ЗС273 СASTОЈИ ОД ДВА ЗАСЕБНА ИЗВОРА КОЈИ СЕ ПРЕМА ФОРМУЛИ УДАЉЕНОСТИ МЕЂУСОБНО РАЗИЛАЗЕ ЗА ДЕСЕТ ПУТА БРЖЕ ОД БРЗИНЕ СВЕЛОСТИ.

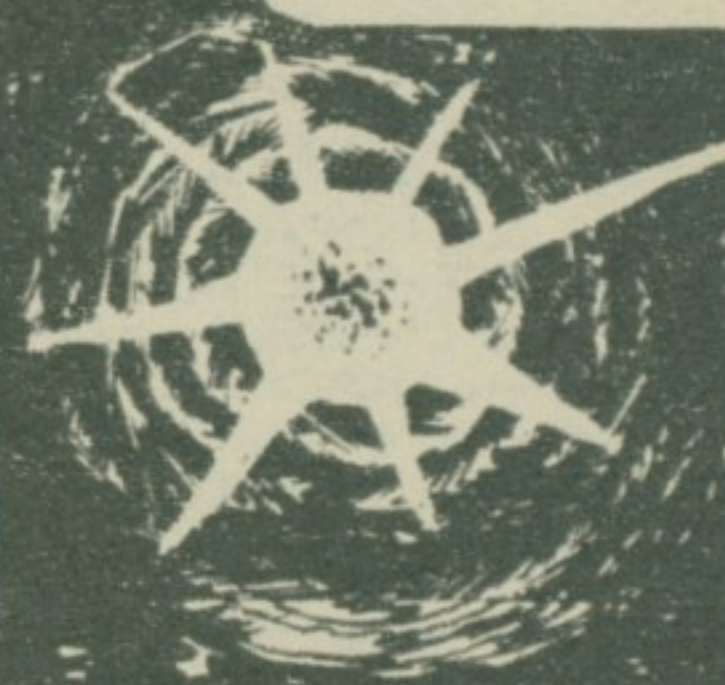
ХАБЛОВА КОНСТАНТА: УДАЉЕНОСТ СРАЗМЕРНА ЦРВЕНИЛУ

ОВА СВОЈСТВА СУ ТАКО НЕВЕРОВАТНА ДА НЕКИ ЧАК ПРЕДЛАЖУ ДА СЕ УДАЉЕНОСТ КВАЗАРА ВИШЕ НЕ МЕРИ ПОМОЋУ ФОРМУЛЕ ЦРВЕНИЛО-ДАЊИНА.

КВАЗАРИ СУ ТАЈНА КОЈУ АСТРОНОМИ И КОСМОЛОЗИ ЗАСАД НЕ УСПЕВАЈУ ДА РАСВЕТЛЕ.

ЕНЕРГИЈА ЈЕДНАКА БИЛИОНИМА НОРМАЛНИХ СУНАЦА.

ИГРА С ВЕРОВАТНОЋОМ

ВИТЕЗ Д'МЕРЕ ЈЕ ЧУВЕНИ КОЦКАР ИЗ 17. ВЕКА. КОЦКА ГА ЈЕ "ХТЕЛА" ЈЕР ЈЕ МЕЂУ ПРВИМА ПРЕЦИЗНО ОДРЕЂИВАО ВЕРОВАТНОЋУ У ИГРАМА НА СРЕКУ.

Д'МЕРЕ ЈЕ ПОСТАВИО СВОЈЕ ПРОБЛЕМЕ МАТЕМАТИЧАРУ ПАСКАЛУ КОЈИ ИХ ЈЕ ПОТОМ РАЗМОТРИО С ДРУГИМ ВЕЛИКИМ МАТЕМАТИЧАРЕМ ФЕРМАОМ.

МАТЕМАТИЧАРИ СУ СЕ ТОЛИКО ЗАИНТЕРЕСОВАЛИ ДА СУ РАЗВИЛИ ЕЛЕМЕНТЕ ТЕОРИЈЕ ВЕРОВАТНОЋЕ КОЈА ЈЕ ДАНАС ОД ОГРОМНОГ ЗНАЧАЈА НЕ САМО У ЕКОНОМИЈИ И ИНДУСТРИЈИ ВЕК И У НАУЧНОМ НАПРЕТКУ. ЕВО ТИПИЧНОГ Д'МЕРЕОВОГ ПИТАЊА.

"АКО НА СЕДЕЉЦИ ИМА 25 ЉУДИ, КОЛИКА ЈЕ ВЕРОВАТНОЋА ДА БАР ДВЕ ОСОБЕ ИМАЈУ ИСТИ РОБЕНДАН?"

У РЕШАВАЊУ ОВОГ ПРОБЛЕМА ТРЕБА ПОЧЕТИ ОД ДВЕ ОСОБЕ - ВЕРОВАТНОЋА ДА СЕ ЊИХОВИ РОБЕНДАНИ НЕ ПОДУДАРАЈУ ЈЕ $364/365$ ПОШТО ОД 365 ДАНА УГОДИНИ ПРЕОСТАЈУ ЈОШ 364 МОГУЋА.

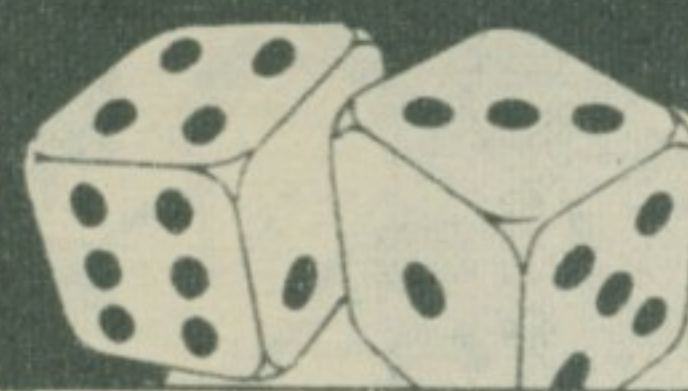
КАДА СЕ ОБУХВАТИ СВИХ 25 ЉУДИ, ВЕРОВАТНОЋА ДА ЋЕ СВИ ИМАТИ РАЗЛИЧИТЕ РОБЕНДАНЕ ЈЕ 0,42 ИЛИ 42%. ВЕРОВАТНОЋА ДА СЕ ДВА ПОДУДАРАЈУ ЈЕ 58%. - ДАЛЕКО ВИШЕ НО ШТО БИ СЕ ПОМИСЛИЛО, У ГРУПИ ОД 40 ЉУДИ ИЗНОСИЛА БИ 90%.

Д'МЕРЕ ЈЕ УПИТАО И СЛЕДЕЋЕ:

"ПОСТОЈИ ЛИ БЕЋА ВЕРОВАТНОЋА ОД 50-50 ДА ЋУ ИЗ ЧЕТИРИ БАЦАЊА ДВЕЈУ КОЦКИ БАР ЈЕДНОМ У ЗБИРУ ДОБИТИ СЕДАМ?"

ТРАЖЕКИ ОДГОВОР НА ОВО ПИТАЊЕ ПАСКАЛ ЈЕ УТВРДИО ДА ЗБИР СЕДАМ МОЖЕ ДА СЕ ПОЈАВИ У ШЕСТ КОМБИНАЦИЈА...

...ТО СУ (1,6), (2,5), (3,4), (4,3), (5,2) И (6,1)

АЛИ, ПОШТО ЈЕ УКУПНО МОГУЋЕ 36 ПАРОВА БРОЈКИ, ВЕРОВАТНОЋА ДА СЕ ИЗ ЈЕДНОГ БАЦАЊА НЕЋЕ ДОБИТИ ЗБИР 7 ЈЕ $30/36$, ТЈ. $5/6$.

ЗА ТРЕЋУ ОСОБУ ПРЕОСТАЈУ ЈОШ 363 НЕПОДУДАРНА ДАНА, ТЕ ВЕРОВАТНОЋА ДА СЕ ТРИ РОБЕНДАНА НЕЋЕ ПОДУДАРАТИ ИЗНОСИ $364/365 \times 363/365$.

КОД ЧЕТИРИ БАЦАЊА ВЕРОВАТНОЋА ДА СЕ НИЈЕДНОМ НЕЋЕ ДОБИТИ 7 ЈЕ $5/6 \times 5/6 \times 5/6 \times 5/6 = 0,48$ ИЛИ 48%. ДАКЛЕ, ИЗГЛЕДИ ДА СЕ ИЗ ЧЕТИРИ ПУТА ДОБИЈЕ БАР ЈЕДНА СЕДМИЦА СУ 52%.

АЛИ КОЦКАР ЈЕ ИМАО ЈОШ ПИТАЊА.

ПРЕД НАМА СУ ДВА ПРОМЕШАНА ШПИЛА КАРАТА ОКРЕНУТА НАДОЛЕ. АКО СВАКО ПО СВОМ ШПИЛУ ОКРЕЊЕ ПО ЈЕДНУ КАРТУ, КОЛИКА ЈЕ ВЕРОВАТНОЋА ДА ЋЕМО ОКРЕНУТИ ДВЕ ИСТЕ ПРЕ НО ШТО СТИГНЕМО ДО КРАЈА?"

ВЕРОВАТНОЋА ДА ЋЕ БИТИ ОКРЕНУТЕ ДВЕ ИСТОВЕТНЕ КАРТЕ ИЗНОСИ 63%. - ДАЛЕКО ВИШЕ НЕГО ШТО БИ ВЕЌИНА ЉУДИ ПРЕТПОСТАВИЛА.

ТЕОРИЈА ВЕРОВАТНОЋЕ ДАНАС ИМА ВЕЛИКИ БРОЈ ПРИМЕРА - НА ПРИМЕР СЛУЖИ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ВИСИНЕ ОСИГУРАВАЈУЋИХ ПРЕМИЈА.

У НАУЦИ СЕ ОВА ТЕОРИЈА КОРИСТИ У "СТАТИЧКОЈ МЕХАНИЦИ" ЗА ПРЕДСКАЗИВАЊЕ ГРУПНОГ ПОНАШАЊА ОГРОМНОГ БРОЈА АТОМСКИХ ЧЕСТИЦА.

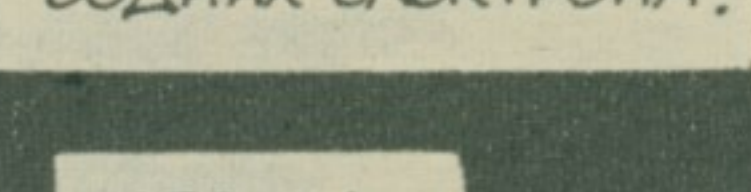

ОВА КЊИГА СЕ САСТОЈИ ОД ПРЕКО 1.000.000.000.000.000 АТОМА.

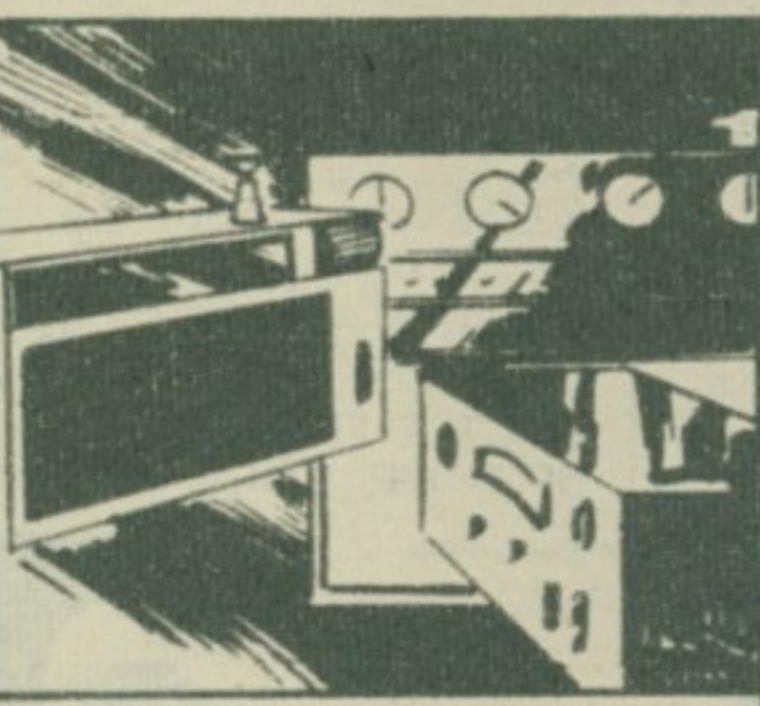
КОД ТАКО ОГРОМНОГ БРОЈА АТОМСКИХ ЧЕСТИЦА НЕМОГУЋЕ ЈЕ ТАЧНО ЗНАТИ КАКО СЕ СВАКА ПОНАША АЛИ НАУЧНИЦИ МОГУ ДА ИЗРАЧУНАЈУ НАЈВЕРОВАТНИЈЕ ПОНАШАЊЕ ВЕЛИКЕ "ЗАЈЕДНИЦЕ" АТОМА - БАШ КАО ШТО СЕ ПРОСЕЧАН ВЕК ХИЋАДА БЕБЕ РОЂЕНИХ У ИСТИ ДАН МОЖЕ ВЕОМА ТАЧНО ПРЕДВИДЕТИ МАДА СЕ ЗА ЈЕДНО ДЕТЕ НЕ МОЖЕ РЕКИ КОЛИКО ЋЕ ЖИВЕТИ.

ЧАК И РАЗУМЕВАЊЕ "ОБИЧНЕ" ПОЈАВЕ ЕЛЕКТРИЦИТЕТА ПОЧИВА НА ОДРЕЂИВАЊУ ПОМОЋУ ТЕОРИЈЕ ВЕРОВАТНОЋЕ ШТА У ПРОСЕКУ ЧИНИ ВЕЌИНА "ПРОВОДНИХ ЕЛЕКТРОНА".

АТОМИ

НЕПРАВИЛНО КРЕТАЊЕ ВИШЕ МИЛИОНА ЕЛЕКТРОНА ПРОИЗВОДИ СТРУЈУ.

ТАКО ЈЕ "СТАТИСТИЧКА МЕХАНИКА" ОМОГУЋИЛА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРИНЦИПА ПОЛУПРОВОДНИКА И ПОЈАВУ ТРАНЗИСТОРА КОЈА ЈЕ РЕВОЛУЦИОНИСАЛА ЕЛЕКТРОНСКУ ИНДУСТРИЈУ.

ОМОГУЋИЛА ЈЕ И РАЗУМЕВАЊЕ "СУПЕРПРОВОДЛИВОСТИ" МАТЕРИЈЕ ЗАХВАЉУЈУКИ КОЈОЈ СУ НАПРАВЉЕНИ ФАНТАСТИЧНО ПРЕЦИЗНИ ЖИРОСКОПИ ЗА СВЕМИРСКУ НАВИГАЦИЈУ И КОЈА ЋЕ МОЖДА РЕВОЛУЦИОНИСАТИ ПРЕНОС ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ.

И УБУДУЋЕ ЋЕ МНОГИ ВАЖНИ НАУЧНИ УСПЕСИ ПОЧИВАТИ НА РАЗУМЕВАЊУ ТЕОРИЈЕ ВЕРОВАТНОЋЕ - ИСТОГ ОНОГ РАЧУНА КОЈИ СЕ У ПОЧЕТКУ КОРИСТИО САМО У ИГРАМА НА СРЕКУ.

ДОК СПАВАТЕ
ВАШИ УНУТРАШЊИ ЧАСОВНИЦИ РАДЕ

ИМПАЛЕ
СТИЖУ
У 8.16,
НОСОРОЗИ
У 9.50...

„колико је сати“, тј. да више нема леденог даха.

Термометар као часовник

У човечјем организму научници су открили четрдесет разних „сатова“ – „мерних инструмената“. Један од њих управља температуром тела, која је највиша касно по подне, а најнижа рано ујутро. Термометар би се могао употребити и као часовник код већине људи у 7, па затим у 23.30 телесна температура износи 36,4 степени, а у 9.20 и 20.45 она је 36,7.

Исто тако се у одређеном размаку мења брзина пулса, висина крвног притиска, активност црева и још 35 процеса у људском организму, а све то независно од воље човека. Једино на шта можемо, али не бесконачно, да утичемо је такозвана „кривуља умора“ – у стању смо да кафом, неким подстицајним средствима, продужимо период своје активности, или да га скратимо пилулама за спавање. На овај начин наш сат ће се, међутим, врло брзо покварити, што ћемо и те како осетити као разне (па и веома озбиљне) физичке и психичке поремећаје.

Научници мисле да је један од оних четрдесет

унутрашњих часовника и наш будилник, али његов механизам још не могу да објасне.

Као што се сваки часовник мора по нечему подешавати, тако се и сви ови унутрашњи код биљака, животиња и човека равнају углавном према смењивању дана и ноћи. На тај начин се животни циклус свих организама управља према космичком, двадесет четворочасовном ритму природе.

Није добро ако се спољним, вештачким утицајима поремети рад унутрашњих часовника код живих бића. На пример парадајз подвргнут режиму од седам часова светлости, па седам часова мрака, доживљава поремећаје у расту и не даје нормалне плодове. Истим методом неке врсте инсеката могу се убити. Трајно насиље над природним животним ритмом делује као ударац по тананом сатном механизму.

Побркано тик-так

Нешто слично догађа се путницима који млазњацима лете из Европе у Јапан, из Америке у источну Азију и слично. Они присилно мењају устаљени ритам дан-ноћ и тако ремете рад свих 40 унутрашњих часовника свог организма. Да би се све опет подеси-

ло и довело у ред потребна су два до три дана! За то време унутрашњи часовници куцају нескладно: сат желуца не слаже се са сатом јетре, мерач временна крвног притиска с регулатором мождане активности...

Лекари су установили да пословни људи, непосредно после лета из Њујорка за Рим не умеју напамет да саберу два двоцифрена броја! Зависно од тога да ли се лети у правцу сунца или супротно, дању или ноћу, којом брзином, колико далеко, као и у вези с годинама живота путника – нађена је и формула за израчунавање времена потребног човеку да се сви његови унутрашњи часовници опет среде, навију како треба.

Показало се да се авионима надзвучне брзине, истина, скраћује време путовања, али и продужује период прилагођавања организма на услове у новој средини.

Човек може да доведе у несклад своје унутрашње часовнике и не излазећи из куће. Опити на животињама показали су да им се живот скраћује за 20 одсто ако им се поремети природни склад сна и будног стања; ако им се, рецимо, почетак сна вештачки одлаже од сумрака до поноћи. На шта то указује? То указује да и људи-ноћобдије себи скраћују живот.

П. Т.

ШТА СЕ ДОГАЂА

КАД СЕ

МЛАЗЊАКОМ

ПРЕЛЕТИ ПОЛА

ЗЕМЉИНЕ КУГЛЕ?

ЗНА ПАРАДАЈЗ

КОЛИКО ЈЕ САТИ

Неки људи могу да се пробуде тачно у време које су одредили пре него што су заспали.

У току сна код тих људи „куца“ тајанствени унутрашњи часовник, који нема никакве везе са интелектом, ни чулима.

Код животиња и биљака то „чуло за време“ по тачности и примени увелико превазилази слично својство у човека.

Како раде ти унутрашњи часовници код животиња? Истраживачи су то утврђивали, рецимо, на једном појилу у Африци.

Сваког дана тачно у 6.13 долеће јато од око 300 птица; у 7.38 наилазе куду-говеда и орикси, а одмах

за њима зебре и гнуи; у 8.16 импале; у 8.29 антилопе; у 9.29 нојеви и рајске птице; у 9.50 носорози, а за њима павијани... и све тако до увече, дан за даном, увек у исто време!

Птице селице на својим дугим путовањима одређују правац лета према положају сунца и свом унутрашњем часовнику: Знају тачно у које време треба да мењају правац лета. Погреше ли само за неколико минута, неће стићи на одредиште, а ако је грешка груба, цело јато може да залута и, уместо на копно, да одлети на пучину и страда.

И становници мора знају „колико је сати“. У Аустралији је примећено да једна велика ајкула сваког дана у 10.03 долази на исто место где јој рибе-чистачи треба зубе од остатака хране.

Чак и биљке мере време. У једној стакленој башти, сваког дана у 11.20 усмерава је млаз хладног ваздуха на неке биљке. Биљке би опустиле листове и кад млаз прође опет их подизале. И тако данима, а кад је хлађење престало, биљка је још неко време у 11.20 спуштала листове и тек после неколико дана „схватила“ је

БИЛИ СУ ОЛИЧЕЊЕ ЧАСТИ И ХРАБРОСТИ

НА МНОГИМ
ГРОБОВИМА НАШИХ
ЉУДИ ПИШЕ: УКЈЕНТ
— НЕПОЗНАТ

На гробљу Мухолт у Трондхајму, средња Норвешка, има један споменик, камена пирамида, на којој пише:

„У спомен овде сахрањених Југословена који су изгубили живот у Норвешкој у току рата 1940–1945“.

Ту су гробови 112 интернираца, од којих се седам-десет шесторици не зна имена: четвороугаоне плоче, поређане у четири реда по четрнаест, са исписаним именима или натписом „Непознат — Укјент“ (укјент на норвешком језику значи — непознат).

Ту, на северу земаљске кугле, леже кости Саве Трубана и Милоша Ђуричића, Мухамеда Бахамовића и Бранка Гајића, Николе Којића и Павла Ацана, Мирка Ј. Митровића и Младена К. Живановића, Владе Ратковића и Боже Крнете, Живорада Петровића и Остоје Јовановића, Владимира Милетића и Александра Станојевића, па Јевте Станковић-Буша са непознатим другом, па десет плоча на којима на свакој пише по два пута: „Непознат — Укјент — непознат — укјент...“, па Мирко Видовић са непознатим другом, са непознатима су и Васа Солар, Данило Митровић, Никола Томашевић, Милан Ковљанин, Драгомир Кузмановић, а Радо Цатић са Петром Бјелићем...

Године 1942. и 1943. у Норвешку су пристизали конвоји заробљеника из Југославије. То су били партизани, илегалци, сарадници и симпатизери народноослободилачког покрета, њих око четири и по хиљаде — тачан број никада није утврђен. Долазили су бродовима „Гота“, „Сабина Ховалд“ и „Керкплеин“, долазили су бродовима „Дојчланд“ и „Бремен“ и онда разбацани у 23 логора од севера до југа Норвешке. Ту су градили путеве, пруге, радили у каменоломима, секли шуме, градили утврђења и бункере. Убијали су их есесовци, зима и глад. Радили су и на минус 40 степени. Ве-

шани су за ноге, за руке, док не изгубе свест или не умру, терани су на купање у језеру на којем је управо пробијен лед.

Ознака смрти

Бескрајна је била маштовитост мучитеља.

Обележавали су црвеном пругом низ панталоне логораше које су проглашавали „партизанским генералима“. То је била ознака смрти. Претходно су их бесконачно мучили. Играла су „игру са штаповима“. Баце штап ван круга радилишта и терају логораша да га донесе. Ако пређе тај круг биће убијен, ако не изврши наређење, исто.

Коре Несет, велики пријатељ Југословена, организатор бекства многих од њих, записао је и ово: „Шестог октобра ујутро стигли су Југословени. Једанаестог је премлаћена група која није хтела да ради. Дванаестог — један интернирац, везан за ноге, висио је у кругу дворишта од десет до деветнаест часова. Крв је шибала из његових рана. Фашисти су

га свукли голог. А код мене у дворишту није се могло изаћи од леда и зиме...“

Кажњавали су и мртве. У логору Ботн један интернирац је умро у строју, на путу за радилиште. Есесовци су га везали за ноге и вукли два километра. Кад су дошли на радилиште, затрпали су га у снег, да се одмори, па су га опет вукли натраг, и на крају, мртвом ударили 25 батина, „јер је био лењи-вац и забушант“. У логору Осен доктора Дионисија Ђоровића, интернираца, обесили су на капији, за ноге и ту је висио неколико часова.

Стрељали су масовно.

Први пут у ноћи између 16. и 17. јула неколико дана после доласка у логоре северне Норвешке. Тада је у логору Хорген стрељано 39 интернираца, у суседном Осену 20. Између 17. и 18. јула исте године у логору Беисфјорд стрељано је 278 људи. У логору Ботн била су два масовна стрељања. Стрељано је укупно 150 људи.

У тим тешким данима Норвежани су, ризикујући тако своје животе, помага-

ли измучене логораше колико су могли. Безбројни су примери њихових херојских дела. Спасли су десетине, стотине интернираца.

Један Петровић, неки Драгутин...

Путујући по Норвешкој, нашао сам се у селу Роквол (Rakvål) педесетак километара североисточно од Трондхајма. Ту у близини је за време рата био концентрациони логор. Када су чули да сам Југословен прихватили су ме са изузетним уважавањем. Југословени су за њих оличење части, поштења и храбрости.

Алфред Редшен данас има 75 година, и сасвим добро се сећа тог времена.

„Неки Петровић је побегао из логора и нашао уточиште у мојој кући. Није прошло ни неколико дана, када ме је посетио Коре Несет. Петровић никада није видео Коре Несета, а када је чуо да овај говори немачки, побегао је. Био је новембар, снег, и ја сам по трагу пошао да га тражим. Нашао сам га и вратио... Судбина је хтела да преживи. Долазио је после рата овде. Био ми је поново гост.“

„У мојој кући је за време рата недељу дана био сакривен и неки Драгутин. Покушао је да се пребаци у неутралну Шведску, али је ухваћен и стрељан у логору Фелдштат. Пре неколико година је долазио његов син и посетио очев гроб.“

Мартин Енебе је Алфредов вршњак.

„Не знам више колико је логораша прошло кроз наше село. Готово свака кућа их је прихватала кад би успели да побегну из логора. Највише памтим Миладина Јовановића, можда зато што он сада живи у Шведској, и често се посећујемо. За време рата код мене је провео три месеца. Само је ћутао и цртао неке кругове. Био је још један Миладин и неки Видоје“.

У Рокволу постоји основна школа. На часовима деца од учитеља слушају и приче из минуволг рата, о логорашима који су били заточени у близини њиховог села. Лаш Ворти, ученик седмог разреда написао је за школске новине разговор са Гултин Ен, удовицом Петера Ена. Они су такође пружали уточиште Југословенима који су успели да побегну из логора. Лаш ми је прочитао свој рад.

„Када је дошла зима пет Срба је побегло и дошли су у нашу кућу. Ту су били врло кратко, па су наставили даље. Заспали су у неком смену, Немци су их открили. Чули смо да су добили по 160 удараца бичем. Од тога су помрли. После 30–40 удараца изгубили су свест. Скривао се код нас и Петар Петковић. Он је одмах пребачен у Српску кућу. (Српска кућа је колиба коју су норвешки пријатељи начинили на скровитом месту да би ту крили одбегле логораше, а одатле их пребацивали у Шведску. Немци су све време рата покушавали да је открију, али нису успели... — прим. С. С.).“

Једне ноћи дође један Србин. Био је ишибан, на ивици снага и чим је ушао у кућу пао је у несвест. Код нас је био три недеље. Покушавали смо да га излечимо. Пребацили смо га после код Корнелијуса Речена. Он му је много помогао. На крају га је пребацио у Шведску. За три недеље, колико је тај Србин био код нас, није реч проговорио, тако да нисмо сазнали ни његово име. Сазнали смо да је срећно стигао у Југославију.“

Стотине судбина и стотине прича има из тог времена у којем су се у несрећи укрстили животи људи који се на други начин никада не би сусрели. Пријатељство је настављено у бољим временима, до данашњих дана, наставиће се у будућности везама које стварају деца. У Норвешкој постоје удружења названа Друштва норвешко-југословенског пријатељства, код нас Друштво југословенско-норвешког пријатељства.

Они чије су кости остале закопане у норвешкој земљи, нису у туђини. Над њиховим сенима нагињу се руке пријатељства. Посећују их норвешка и наша деца, а одатле одлазе као деца једног истог света, света наде насталог на пепелу безумља и уништења.

С. Стоићевећ

Илустровао Бранко Јовановић

ЧИСТОКА ЈЕ ПОЛА ЗДРАВЉА

ИСТОРИЈА КУПАТИЛА И ЛИЧНЕ ХИГИЈЕНЕ

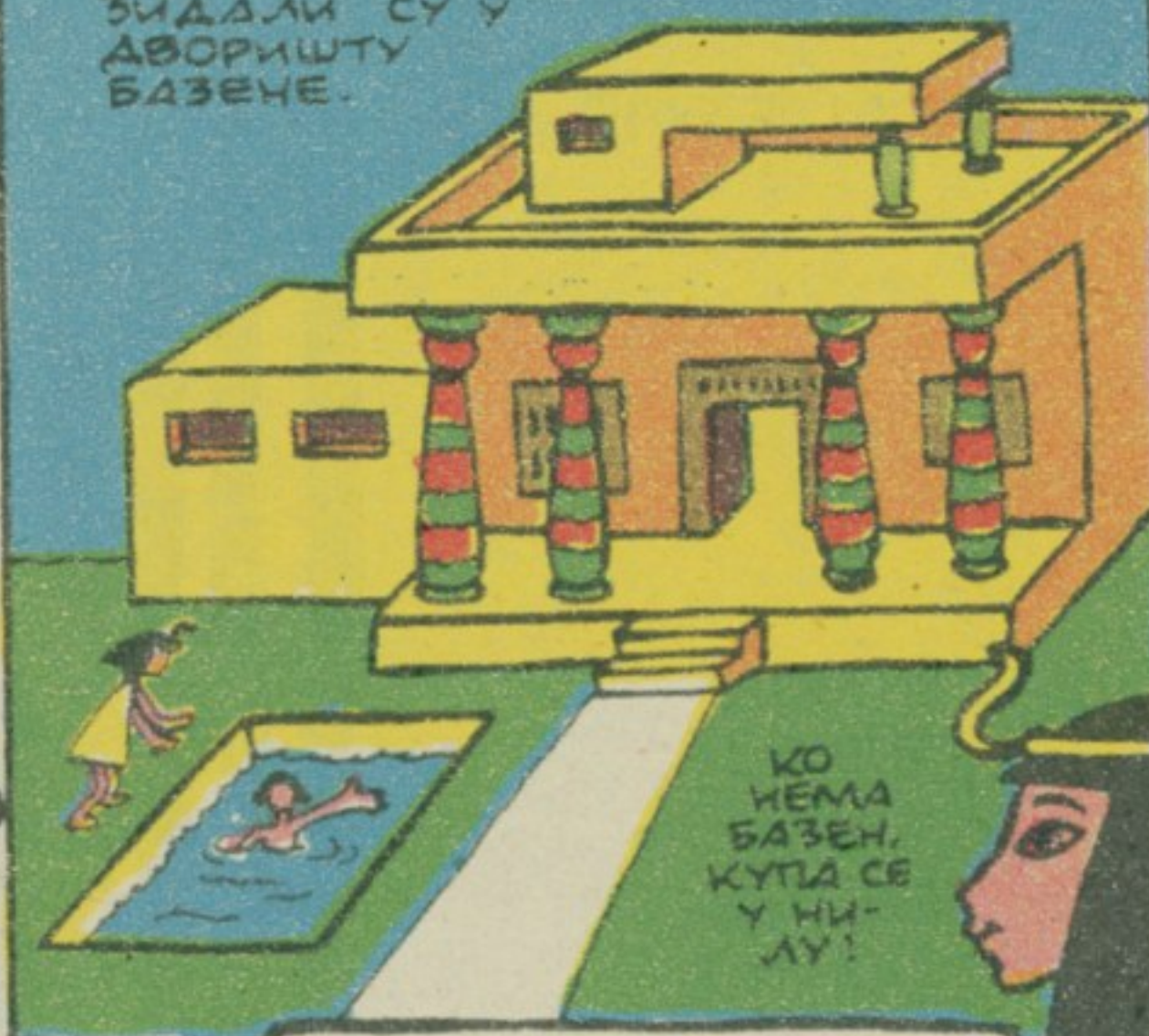
КУПАЊЕ ДАНАС НИЈЕ ПРОБЛЕМ. БЕБЕ СЕ КУПАЈУ СВАКОГ ДАНА, ОДРАСЛИ, УГЛАВНОМ, НЕШТО РЕЂЕ, АЛИ КУПАЈУ СЕ. СВЕ ЈЕ МАЊЕ КУКА БЕЗ КУПАТИЛА.

ДА БИ СЕ САЗИДАЛО КУПАТИЛО ПОТРЕБАН ЈЕ ВОДОВОД. ПРВИ ЈЕ НАПРАВЉЕН У ВАВИЛОНУ ПО НАРЕЂЕЊУ ЦАРА ХАМУРАБИЈА (1792 - 1750 П.Н.Е.).

ХИНАУСИ, ПЕРСИЈАНЦИ, ЈЕВРЕЈИ И ЕГИПЋАНИ ЗИДАЛИ СУ У ДВОРИШТУ БАЗЕНЕ.

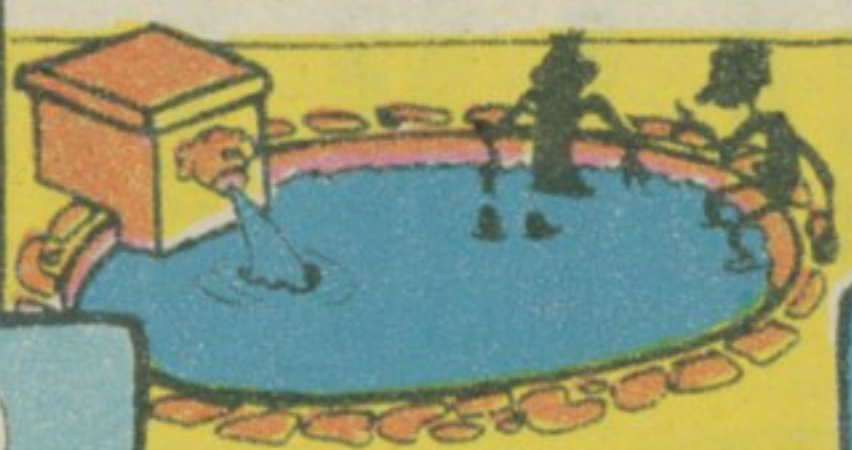
КО НЕМА БАЗЕН, КУПА СЕ У НИЛУ!

КУПАТИЛО У КУЋИ ПРВИ СУ ИМАЛИ ГРЦИ. ЛЕГЕНДА КАЖЕ ДА ЈЕ АГАМНЕОНА, ЗАПОВЕДНИКА АХЕЈСКЕ ВОЈСКЕ КОД ТРОЈЕ, У КУПАТИЛУ УБИЛА ЊЕГОВУ НЕВЕРНА ЖЕНА КЛИТЕМНЕСТРА.

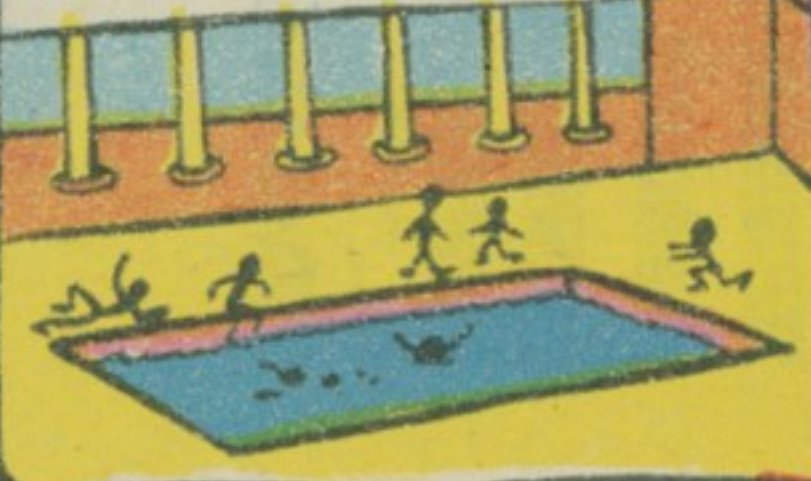
РИМЉАНИ СУ ЗИДАЛИ ЈАВНА КУПАТИЛА, А КУПАЊЕ ЈЕ ТЕКЛО ОБИМ РЕДОМ: НАЈПРЕ ПАРЕЊЕ У ЛАКОНИЈУМУ, БАЗЕНЧИКУ ПУНОМ ВРЕЛЕ ВОДЕ...

... КОЈА ЈЕ СТВАРАЛА ОБИЛНУ ПАРУ, ПОСЛЕ У ТОПАО ПЛИТАК БАЗЕН КАЛИДАРИЈУМ.

РИМЉАНИ НИСУ ИМАЛИ САПУНА ПА СУ СЕ МАЗАЛИ УЈЕМ (КОЈЕ СУ СКИДАЛИ СПЕЦИЈАЛНИМ "ГРЕБАЛИЦАМА") ОВАКО НАМАЗАНИ УЛАЗИЛИ СУ У БАЗЕН ПУН МЛАКЕ ВОДЕ - ТЕПИДАРИЈУМ...

... ИЗ ЊЕГА У ФРИГИДАРИЈУМ, УГЛАВНОМ ПОЛУОТВОРЕН БАЗЕН СА ХЛАДНОМ ВОДОМ. У ЊЕМ СУ МОГЛИ И ДА ПЛИВАЈУ.

КУПАТИЛО СЕ ЗАГРЕВАЛО ПАРОМ КОЈА ЈЕ ПРОЛАЗИЛА КРОЗ КЕРАМИЧКЕ ЧЕВИ И ДУПЛЕ ЗИДОВЕ И ПОДОВЕ.

ПРИБОР ЗА КУПАЊЕ:

"МАЗАЛИЦЕ" ЗА УЈЕМ

ПОСУДА СА УЈЕМ

"ГРЕБАЛИЦЕ"

У ПОДЗЕМНИМ ПРОСТОРИЈАМА РИМСКИХ КУПАТИЛА ЛОЖИЛО СЕ ИСПОД РЕЗЕРВОАРА ПУНОГ ВОДЕ КОЈА СЕ, ВРЕЛА, ЧЕВИМА РАЗВОДИЛА ИСПОД ПОДА И КРОЗ ЗИДОВЕ КУПАТИЛА.

ДРАПИ СУ ИМАЛИ ОДВОЈЕНА КУПАТИЛА (ХАМАМЕ) ЗА МУШКАРЦЕ И ЖЕНЕ. ХАМАМ СЕ САСТОЈАО ИЗ ЧЕКАОНИЦЕ, СА ОБАВЕЗНИМ ВОДОСКОКОМ (ШАДРВАНОМ), СВАДОНИЦЕ (КАПАЛУКА) И КУПАОНИЦЕ (ХЛАВАТА) СА БАЗЕНОМ ЗА ЈЕДНУ ОСОБУ ИЛИ ВЕЛИКИМ, ЗАЈЕДНИЧКИМ.

НАРОДИ СА СЕВЕРА ИЗМИСЛИЛИ СУ "САУНУ."

ФИНЦИ ТВРАДЕ ДА ЈЕ САУНА ЊИХОВ ИЗУМ. ШТА ЈЕ ЗАПРАВО ОНА? ЗГРАДАМА НАПРАВЉЕНИМ ОД ДРВЕТА УГРЕЈУ СЕ ПЕКИ И ПОЛИВАЈУ СЕ ВОДОМ СВЕ ДОК СЕ НЕ СТВОРИ ГУСТА ПАРА. "КУПАЧ" СЕДИ У ПАРИ И ЛУПКА СЕ ПО ТЕЛУ БРЕЗОВИМ ПРУТИЦЕМ.

ПОСЛЕ ПАРЕЊА - СКОК У РЕКУ ИЛИ ЈЕЗЕРО.

ПАРНА КУПАТИЛА ПОСТОЈАЛА СУ ОДАВНО И У РУСИЈИ, АЛИ СУ ТАМО УМЕСТО У РЕКУ, ПОСЛЕ ПАРЕЊА, СКАКАЛИ У СНЕГ.

НАРОДИ ДАЛЕКОГ ИСТОКА, НАРОЧИТО ЈАПАНЦИ, ПРОСТО СУ ОБОЖАВАЛИ КУПАЊЕ. У ЈАПАНУ ЈЕ ГОТОВО СВАКА КУЋА ИМАЛА КАДУ ОД ДРВЕТА.

"ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈУ. У СРЕДЊЕМ ВЕКУ ТРЕБАЛО ЈЕ КРЕНУТИ ИЗ ПОЧЕТКА.

ШТО СЕ ЕВРОПЕ ТИЧЕ, ВАРВАРИ СУ У 5. ВЕКУ РАЗОРИЛИ РИМ, УНИШТИЛИ ЊЕГОВА КУПАТИЛА...

СУБЈЕКТИВНИ ПОГЛЕД КРОЗ ОБЈЕКТИВ

Село Бравско, срез Кључ. Кућа 260. Ђака 76. Школа дрвена, на спрат.

Чудили су се сељани кад је њихов 21-годишњи уџа једне недеље изјутра стао испред школе, наместио неку црну кутију на дрвене ногаре, пребацио преко главе црну мараму. Окупљени су слали децу да доведу остале, да виде што још нису. После је млади учитељ у замраченој остави, уз петролејку увијену у црвену хартију, развијао фотографску плочу.

Касније, много касније, фотографија школе у Бравском била је на почасном месту 41. самостал-

ДЕЦЕНИЈАМА УЧИТЕЉ СТАНОЈЕ БОЈОВИЋ НЕ ИСПУШТА ИЗ РУКУ ФОТО-АПАРАТ. ОН НАМ САД ПРИКАЗУЈЕ МАЛИ ДЕО НАЈБОГАТИЈЕГ ЛИЧНОГ АРХИВА У ЗЕМЉИ.

ПОЛА ВЕКА

НАШЕГ

ПАМЋЕЊА

не изложбе фотографија овог некадашњег учитеља, стигла је та слика школе у Бравском и на неке од 250 заједничких изложби код нас и у свету, а учитељ је, у међувремену, већ добио звање екселенције FIAP. Међународне федерације за фотографску уметност. То је данас 76-годишњи Станоје Бојовић. Сећа се:

— Дуго већ, од оног новембра 1930. и фотографије школе у Бравском, гледам свет кроз објектив. Чим оставим школски дневник, ја апарат о раме и у потрагу за животом. Једино оне четири ратне године, кад сам био у заробљеничком логору у Оснабрику, нисам снимао. А биле би то, верујем, моје најснажније фотографије. Та лица, то више нигде нисам видео. А видео сам штошта.

Бојовић је забележио, прецизно, да су се његове фотографије досад појавиле у 117 наших листова и часописа. Читаоци „Политике“ можда памте да се прва његова фотографија са пропрат-

ним текстом појавила октобра 1934. И читаоци „Политикиног забавника“, они старији, вероватно се сећају многих фотографија под насловом „Занимљивости из наших крајева“.

Званично, последњих двадесетак година, Станоје Бојовић је учитељ у пензији. Незванично, он и данас ради 14–15 часова дневно. Сад је, коначно, као што каже, сав у фотографији. Његова супруга Ленка једва је успела да на орману смести десетак тегли слатког од јагода. Остало припада Станојевим фотографијама. Обоје највише воле ону под називом „Сунчана школа“, снимљену

1938. у селу Сочковац код Грачанице: Ленка је на тој фотографији: успомена на прву годину брака.

Да сними својих сто хиљада фотографија Бојовић је препешачио исто толико километара. Кроз објектив је видео не само целу Југославију, него и целу Европу, велики део Африке, централне Азије.

Од Станоја Бојовића има славнијих сниматеља, фото-репортера. Бојовић је, међутим, један од ретких који није ишао само на „велике теме“, него је величину, значај, лепоту мотива налазио свуда, у свакидашњици, животу и обичајима народа, природи, на безбројним стазама и богазама.

То је тај Бојовићев „субјективни поглед кроз објектив“. Оно што сам није могао да снимим прикупио је од других и сачувао (као архив црногорског ратног фотографа Радуловића).

Данас, фотографије из збирке Станоја Бојовића су — пола века нашег памћења.

П. Милатовић

Снимко Ј. Бојовић

Фотографија „Српски збор“ обишла је свет.

У Радовишту, Македонија, пре скоро пола века: „Мајчине бриге“.

Пред рат на Озрену: „Шумски радници“.

Пред манастиром Студеница, 1964: „Старост“

Од две врсте кондора једна живи у планинској-дивљини Лос Падрес у савезној америчкој држави Калифорнији, а друга на недоступним висовима Анда у Јужној Америци. Калифорнијски је нешто већи од кордиљерског и највећа је птица летачица на свету. Разлика је и у боји толог врата и перја.

Кондор је некада изазивао страхопоштовање људи, данас их задивљује. Ушао је и у песму: „Кондор лети“. Док лети, кондор једри. На земљи кондор би раширеним крилима сасвим прекрио аутомобил.

Неки амерички авантуриста прича. Једног дана у шумама Лос Падреса, врлетна стаза довела га је на каменит плато. Сунце је пекло и сео је да се одмори. Одједном је тло око њега прекрила сенка. Подигао је поглед и следио се: неколико десетина метара изнад његове главе огромним крилима тромо је лепршала птица. Кондор! Престрављен, авантуриста се дао у бекство.

Једрилица

Кондор не напада људе. Напротив – човек му је смртни непријатељ. Рачуна се да данас живи још само 60 примерака калифорнијског кондора. Научници се слажу да је он преживели остатак далеке прошлости, али – да је у много чему загонетка.

Ова летећа грдосија има страшну снагу у ваздуху. У стању је да, као од шале, зграби овцу на земљи. Снагу јој даје циновско перје. Захваљујући њему, лети само помоћу лаког покретања крила. Може да лети цео час а да ниједном не замахне крилима! Том приликом опонаша једрилицу користећи ваздушна струјања без и најмање грешке.

Висина коју кондор досеже недоступна је и многим авионима. У спиралном лету пење се чак до пет хиљада метара! Готово је немогуће видети га, али зато он одозго види све на земљи. Угледа ли плен, обрушава се великом брзином. И опет научнике ставља на муке: док се после слетања гости, на гозбу пристижу и други кондори са удаљености и до 60 километара! Наука још нема поуздано објашњење о овом „договарању“ на даљину.

Природа је кондору дала способност маестралног летења, али невоља је кад треба да узлети! Мора да трчи великим корацима па да одскочи у ваздух не би ли га „прихватила“ струја ваздуха. Обично, узлетање успе тек после неколико покушаја. Понекад тра-

ваво корача уз дуге падине да би стигао до најближег врха одакле ће се отиснути раширених крила.

Господар висина је нем! Једноставно, кондор припада малобројној групи птица која не пушта гласа од себе.

Човека се плаши, али му човек није једини непријатељ. И сам кондор ради себи о глави јер се не претрже за потомство. Пари се једном у две године. Женка снесе најчешће једно, ређе два јаја. После 42 дана излеже се орлић. Младунче ленчари у гнезду свих пет месеци. За то време родитељи морају да га хране и по неколико пута дневно. То, ваљда, толико исцрпи кондора да нема жељу за новим потомством годину дана после стицања претходног порода.

Немоћни ловци

Кондори су изузетно опрезне животиње. Толико зазиру од људи да ће оставити младунче да угине примете ли човека и на километар од гнезда! Тврди се да кондор, летећи на великој висини, има фотографску моћ памћења терена. Ако се терен и најмање промени, он ту никада више неће слетети.

Шта све ловци не чине да ухвате живот кондора. Директор зоолошког врта у Сан Дијегу пожелео је чак пар – мужјака и женку. Није питао за цену. Понудио се један познати ловац. Попео се на планинске врхове Лос Падреса и направио замку: рупу засвођену даскама и бусењем. Затим се спустио у рупу и чекао с намером да између дасака протури руку и зграби кондора за ногу кад слети на мамац – убијеног јелена. Није дуго прошло, а господар висина је долетео. Направио је неколико кругова изнад мамца и одлетео.

Бесан због неуспеха, ловац је поставио око мамца неколико истих замки. Биле су тако вешто замаскиране да би их тешко и човек открио.

Кондори су долетели тек сутрадан. Слетели су на земљу подаље од замки и посматрали. Најзад, један је кренуо према мамцу. „Корачао“ је преко замки, али не ногама већ – врховима крила! Ловац је био запањен.

Природњак из Калифорније је хтео да сними кондоре из близине. Сакрио се и као мамац користио јелена напуњеног сламом. На жалост! Кондори га нису ни погледали.

Иако је снажан, кондор је пре лешинар него грабљивица. Ако га гледате из близине, на земљи, ружан је. Кондора треба гледати кад лети.

М. Тодоровић

НЕМИ ГОСПОДАР ВИСИНА

ЗАГОНЕТКА
С
КРОВА
СВЕТА

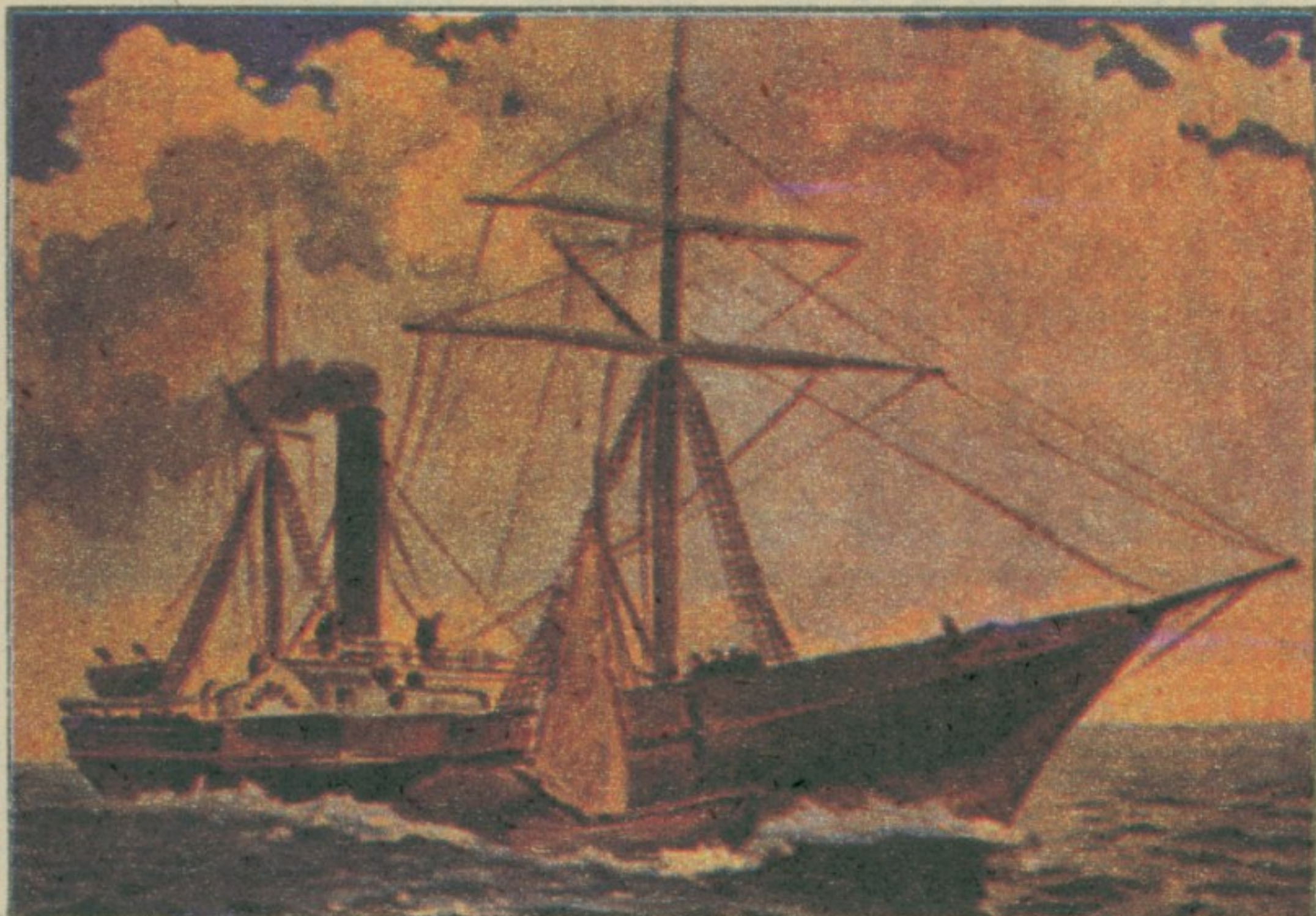
КОНДОР ЛЕТИ НА ВИСИНИ КОЈА ЈЕ
НЕДОСТИЖНА И ЗА НЕКЕ АВИОНЕ.
САМО МУ ЈЕ ТЕШКО – ДА УЗЛЕТИ

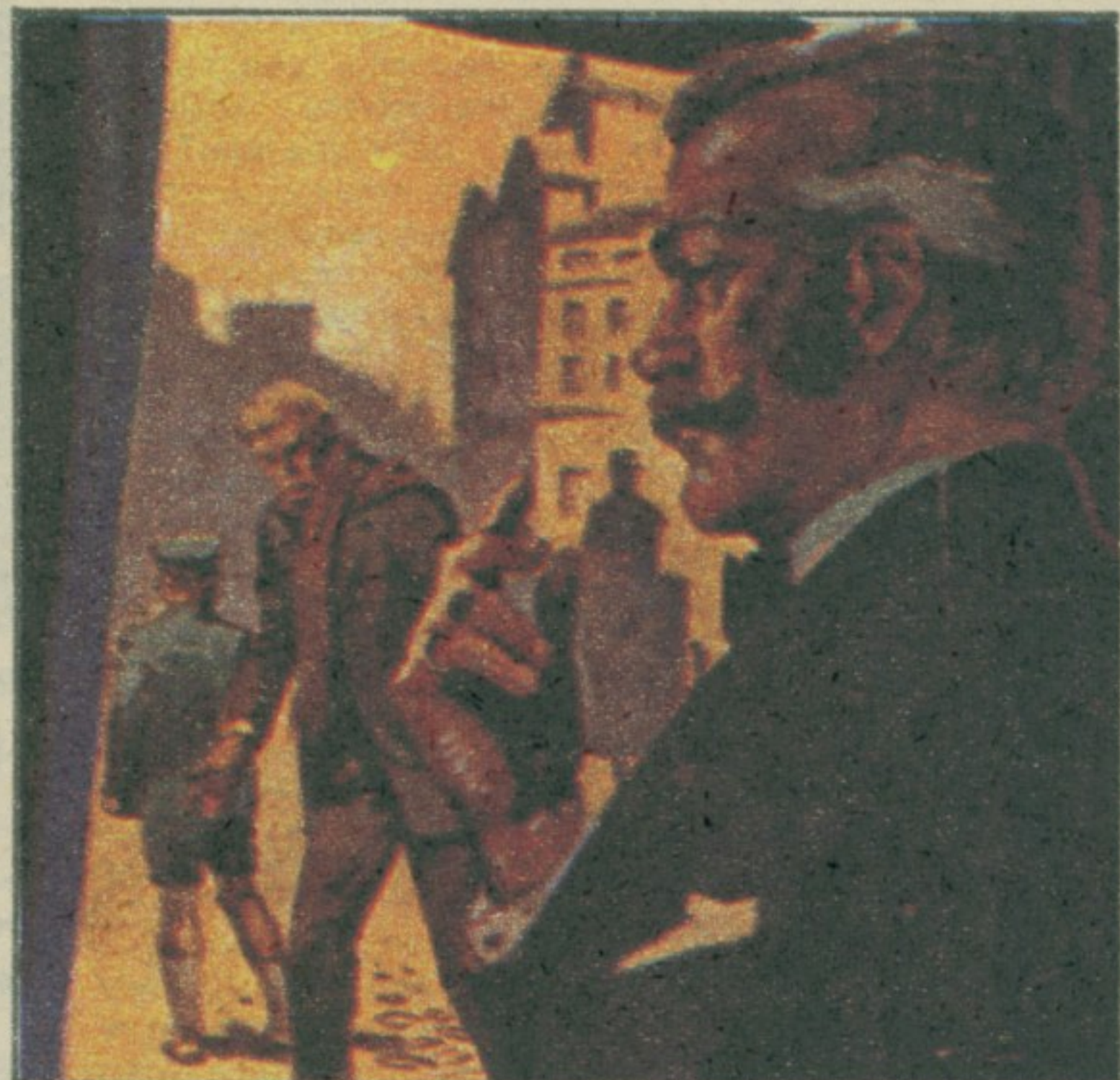
Илустровала Босилка Кићевац

Цртане
приповетке

МАРК ТВЕН – НОВЧАНИЦИ

1. Зовем се Хенри Адамс. Двадесет седам ми је година. Суботом после посла (радим као писар код берзанског посредника за рударске послове у Сан Франциску) одлазим да се једрилицом провозам по заливу. Једног дана отиснуо сам се сувише далеко и нашао на пучини. Спасли су ме с брода који је пловио за Лондон. На том броду радио сам као обичан морнар да бих одradio превоз. Кад сам се искрцао у Лондону, одећа ми је била бедна, отрцана, а у џепу сам имао само долар. Био сам гладан. Нисам имао крова над главом.

2. Тетурао сам дуж Портланд Плејса кад једно дете, које је ладиља вукла за собом, баца у блато велику сочну крушку само једном загризену. Застао сам очију прикованих за то благо у блату. Вода ми је цурила на уста од глади, цело моје биће преклињало је да узмем воћку. Али, сваки пут кад бих посегao за њом неко око би у пролазу открило моју намеру и ја сам се усправљао правећи се незаинтересован. Кад ми је очајање дало снаге да најзад савладам стид и зграбим крушку, иза мене се отворио прозор – неки господин позвао ме је да уђем у његову кућу.

3. Ушао сам и видео да је ту још један човек. Само су ми рекли да је у питању нека опклада, тупнули ми у руку коверат, рекавши да га не отварај док не изађем на улицу и да им се за месец дана обавезно јавим. Био сам бесан – та сита господа нашаа су да се шале са једним сиромасом! Кад сам отворио коверат, угледао сам унутра новчаницу. Не загледајући је одјурio сам у прву крчму. Јео сам све док у мене више ништа није могло да стане. Тада сам извадио паре. Замало се нисам онесвестио: у рукама ми је била новчаница од милион фунти! При-

шао ми је крчмар. Погледа прикованог за новчаницу стајао је као скамењен. Брзо сам се снашао и рекао му да ми врати кусур. Почео је да се извињава што није у могућности да ми новчаницу уситни. Рече да ћу му за храну, за ту ситницу, платити други пут. Не плаши се што даје вересију тако богатом господину који се тако обукао само да би се мало нашаао. Испратио ме до врата и рекао да дођем кад год пожелим.

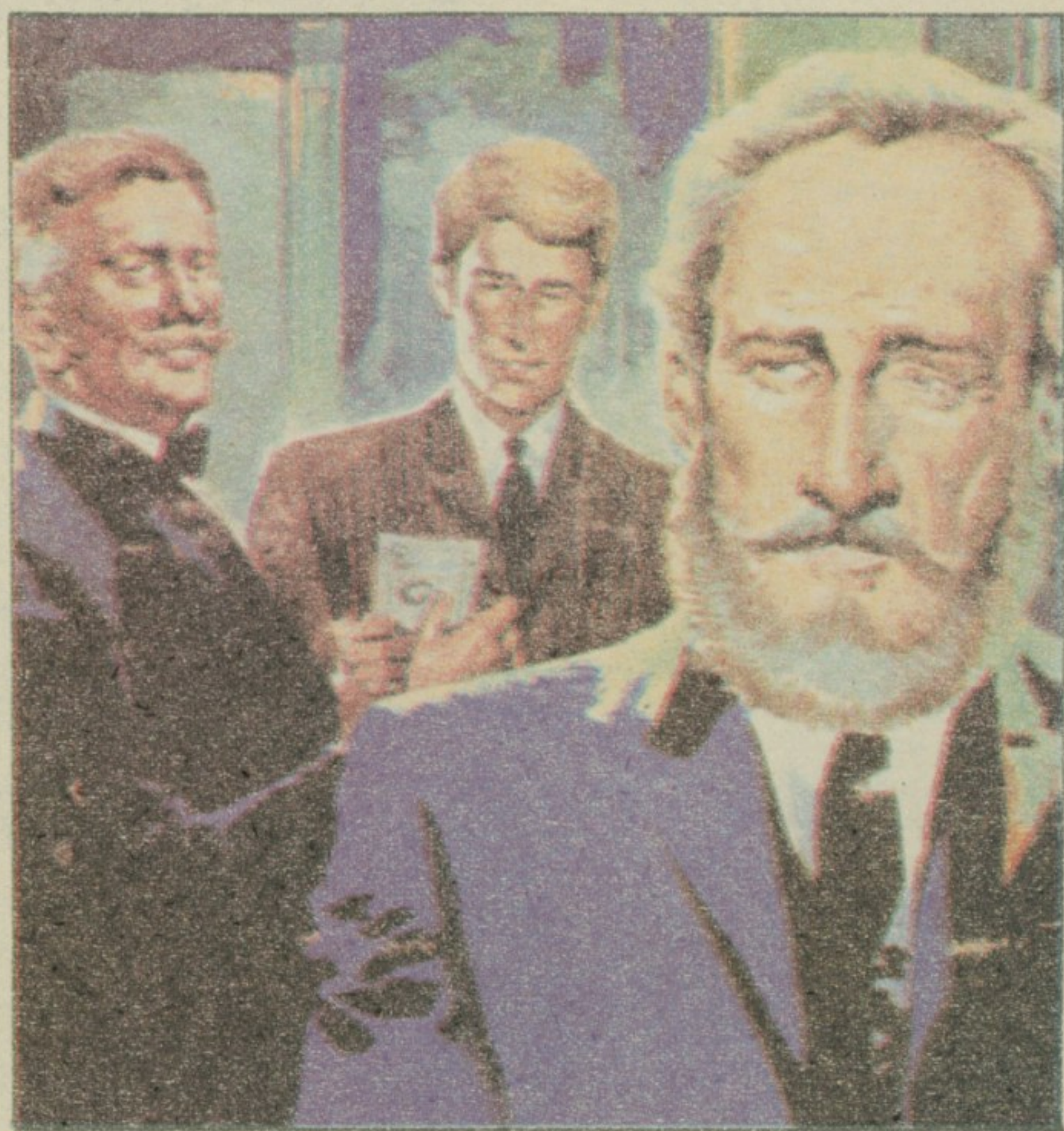
ЩА ОД МИЛИОН ФУНТИ

4. Касније сам сазнао да су она два господина били браћа. Посвађали су се око тога шта би се десило са странцем који би се изненада нашао у Лондону без другог новца сем новчанице, од милион фунти. Енглеска банка издала је такве две новчанице у вези са закључењем неког посла са страном земљом. Једна је поништена а друга је лежала у трезорима банке. Они су је узели и изабрали да баш ја будем тај странац. Да ли ћу умрети од глади без обзира на толику суму или ћу умети да се снађем? Шта ће се десити у кројачком салону?

5. Кад је видео новчаницу, власник кројачког салона помислио је исто што и крчмар: да сам обесни милионер који збија шале. Не само да ми је дао најбоље одело, него ме лепо замолио да се не узбуђујем око плаћања. Тако су ми сва врата била отворена. Глас о луккастом богаташу ширио се градом. Моје име почело је да се појављује на страницама штампе заједно са највишим представницима племства. Ускоро није било човека у Лондону који ме није знао и препознавао на улици. Изнајмио сам раскошан стан у отменом делу града. Браћа су ми дала рок од месец дана да се снађем (или не).

6. На вечери код америчког посланика срео сам старог друга Лојда Хастингса. У Лондону је био пословно. Покушавао је да прода рудник, али није могао да нађе купца. Схватио сам да би за њега мој углед могао да буде од пресудног значаја. Тако је и било и ја сам, добио проценат од продаје. Срео сам ускоро и љупку даму по имену Порша Ленгхем. Љубав на први поглед! Док сам јој причао шта ми се све догодило од тренутка кад сам се искрцао у Лондону, слатко се смејала. Убрзо сам схватио зашто!

7. Прошло је месец дана и требало је да посетим браћу. Отишао сам тамо са Поршом. Одбио сам посао који су ми понудили јер сам новца имао већ довољно. То није у реду, рекла је Порша требало би бар да се захвалиш људима који су ти толико учинили, а онда се, смејући,

бацила у крило једног од браће. Био је то, у ствари, њен поочим. Зато јој је моја прича била толико смешна. Порша и ја убрзо смо се венчали. Као свадбени поклон добили смо ону новчаницу (која је у међувремену поништена)!

В. Соф.

ПОЛ НА ФИЛМУ

Још један светски хит појавио се у издању „Југотона“ – албум Пола Макартнија „Give My Regards To Broad Street“. То је музика из истоименог филма у коме поред Пола игра и Ринго Стар, његов „стари“ колега из доба Битлса. У филму играју углавном сами себе што је, можда, и био разлог да се у филм, а и плочу, уврсте и неки од старих хитова легендарног састава као што су „Yesterday“, „Eleanor Rigby“, „Here There And Everywhere“ и „Good Day Sunshine“. У екипи која је Полу помогла у снимању између осталих су и Џон Пол Џонс, Ерик Стјуарт, Стив Лукатер, Џеф Поркаро... „Гиве Мј Регардс То Брод Стриет“ нашао се на првом месту топ листе и још једном потврдио да се све чега се прихвати Макартни претвара у злато.

НЕМА ВИШЕ УСАМЉЕНИХ НОЋИ – NO MORE LONELY NIGHTS

Музика и текст: Пол Макартни
Изводи: Пол Макартни

I can wait another day until I call you
You've only got my heart on a string
And everything a flutter
But another lonely night might take
forever
We've only got each other to blame
It's all the same to me
No more lonely nights
No more lonely nights
You're my guiding light
I don't want no more lonely nights
May I never miss the thrill of being
near you
And if it takes a number of years
I'll turn your tears away
But another lonely night...
I couldn't take it again
I'd be lonely
I couldn't take it
I couldn't take it again

БЛИЗАНЦИ

Популарни трио Thompson Twins (Близанци Томпсон) постигао је велики успех албумом „Into The Gap“ али за њих то није био разлог да се одмарају на лаворикама. Већи део године провели су на турнејама широм света па је њихова популарност прешла границе њихове домовине Енглеске. Посебну пажњу поклонили су наступима у Америци где је продато више од 5 милиона примерака албума „Into The Gap“. Том, Алана и Џои нису престали да пишу песме, па се већ појавио нови сингл „Lay Your Hands On Me“ и – најава за албум који се очекује почетком године.

ПРИНЦ БЕЗ ПРЕМЦА

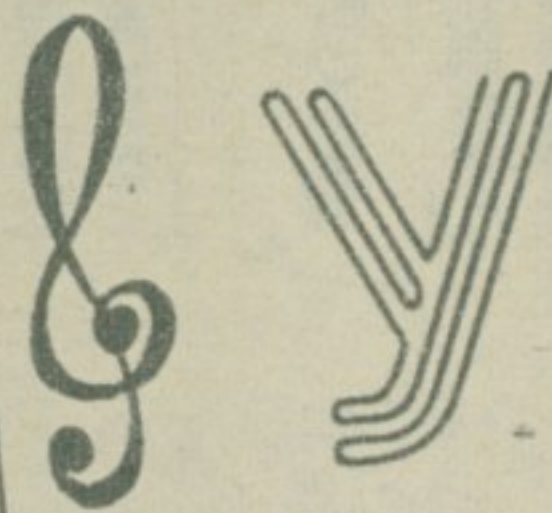
Крајем новембра на најзанимљивијим светским топ-листама, енглеској и америчкој, челно место заузимала је песма „I Feel For You“ у извођењу сјајне певачице Шаке Кан. Ништа необично, кад се узме у обзир да је ову композицију написао тренутно веома популарни Принц, а соло на усној хармоници одсвирао легендарни Стиви Вондер. На америчком тржишту ово је већ четврта песма ове године коју потписује Принц и која се најбоље продаје. Претходно јој је хет-трик хитова са албума „Purple Rain“, „When The Doves Cry“, „Let's Go Crazy“ и „Purple Rain“.

ПОНОВО „ЛЕТЕЋИ ТАЊИРИ“

Љубитељи тешкометалног звука упамтиће крај 1984. године као време повратка ветерана. Уз најатрактивнији догађај – поново окупљање Деер Пулп у најјачем саставу – и нова група The Firm коју су основали Џими Пеј (некада Led Zeppelin) и Пол Роџерс (раније у Free и Bad Company), оживљено је још једно некада велико име. То је састав UFO који је поново кренуо у акцију пошто је певач и оснивач групе Фил Мур окуприо (под старим називом) нове људе: басисту Пола Греја (Damned и Edie And The Hot Rods), бубњара Робија Френса (Diamond Head) и мистериозног америчког гитаристу који се крије иза псеудонима Атомски Томи М. Турнеја по Британији је у току, али нови UFO још нема никакав дискографски уговор.

МУЗИЧКИ ПОЈМОВНИК

УДАРАЉКЕ

назив за групу инструмената, израђених од различитих материјала, на којима се звук одређене или неодређене интонативне висине постиже ударањем. Ови инструменти обично служе за наглашавање ритма и најчешће се користе у комбинацији са другим инструментима. Постоје две основне групе удараљки: она већа, која производи звук неодређене интонативне висине а користи искључиво за ритам, и друга, мања, која даје звук одређене интонативне висине, дакле тон. У прву групу спадају: разни бубњеви, добоши, чинеле, кастањете, маракас, звечке, даире, а у другу тимпани, звона, вибрафон, ксилофон (ту се може уврстити и клавир).

УСПАВАНКА

краћа песма мирне и јединствене мелодије и ритма. Од 19. века ту се убрајају и инструментална дела блиска по карактеру вокалној успаванци.

УВЕРТИРА

уводни инструментални став за музичко-сценско дело (опера, оперета, балет...) и веће вокално-инструменталне композиције (ораторијум, кантата).

УСНА ХАРМОНИКА

најчешће је користе певачи или блуз музичари као „продуживач гласа“ и постижу разне ефекте.

ДОБРО МОРЕ, МЛАДИ МОРНАРИ

Према пропозицијама игре, добитник премије има право да је подели са својим друговима, ако је ученик, а ако није – да је уступи одељењу неке школе које ће седам дана бити гост „Политикиног забавника“ и Команде војно-поморске области у Сплиту.

Добитник је своју награду уступио Основној школи „16. мај“ из Приједора, одељењу VIII/3 које похађа његов син Андреј.

Награди се обрадовало цело одељење заједно с разредним старешином Хавом Шарић. Од ученика смо сазнали да су многи од њих учествовали у игри „Оштро око“ и прижељкивали баш ову награду. Дружити се с морнарима наше ратне морнарице, а уз то посетити, као што су рекли, „најлепши брод на свету – Галеб“, пловећу морнаричку школу – једрењак „Јадран“, обићи ракетне бродове, подморнице, Морнарички школски центар, то је више од уобичајене ђачке екскурзије.

– Кад су моји ученици сазнали да су, захваљујући

У наградној игри „Оштро око“, коју је „Политикин забавник“ заједно са „Политиком експрес“ и „Илустрованом политиком“

започео у октобру 1984, добитник „Забавникове“ прве награде је др Александар Саша Берета из Приједора

Андреј Берета, син добитника, иначе одличан ученик, свакако је најсрећнији:

– Добро познајем своје другарице и другове и сигуран сам да ћемо на крају

На слици добитници са дародавцем: др Александар Берета, до њега, први здесна, његов син Андреј.

године бити најбољи разред не само у нашој школи, већ и у целој приједорској комуни. Ми смо одељење које, кад хоће, може све. Сигуран сам да ћемо сви поћи на ову лепу екскурзију и да због оцена нико неће морати да изостане. Награду морамо оп-

равдати а то можемо само ако својски прионемо на посао.

Поред тога што су обећали да ће бити најбољи разред у школи, ученици су за тили час из школске библиотеке разграбили све књиге из којих могу боље да упознају живот морнара, историју наше ратне морнарице и уопште

учесници наградне игре „Оштро око“ сведочи и писмо које је доктор Берета добио од Мирка Мичића, ученика VIII/5 разреда Основне школе „Седам секретара СКОЈ-а“ из Новог Београда. Мирко пише:

– Цео наш разред данима је решавао задатке из „Политике експреса“ да би добио прву награду „Политикиног забавника“ и отпутовао на најлепшу екскурзију на свету. Нисмо имали среће, али ако нисте одабрали разред коме ћете уступити награду, моји другови и ја бићемо срећни ако је уступите нама. Сви бисмо били радосни да будемо гости наше Ратне морнарице.

Слична писма из разних крајева земље добила је и редакција „Политикиног забавника“, али – награда је једна.

Када се новопечени морнари – јер они ће пет дана живети доиста морнарским животом – врате са наградног пута, „Забавник“ ће писати о њиховим утисцима, а до тада: Добро море, млади морнари!

Кемал Цоцо

Снимци:

Неџад Капетановић

НАГРАЂЕНИ РАДОВИ СА КОНКУРСА „ОДАБЕРИ СВОЈУ ПУСТОЛОВИНУ“

Овој пустоловини сањао сам више од шест година – од дана када ме је опака болест, дечја парализа, приковала за постељу. Иако је било и тренутака када сам помишљао да ми се жеља никада неће испунити, сада је све тако стварно. Лекар мисли да је операција успела, вежбе рехабилитације такође, а данас су стигла и специјална помагала: штаке, затим нешто налик на вештачку ногу од коже и метала у шта се стави нога и увезу пертле, што даје чврстину сопственој ноzi која је болесна. Уз помоћ терапеута стајао сам неколико минута уз кревет и начинио корак-два, али доста тешко. Терапеут је мислио да је за почетак довољно. Требало је да се привикнем на усправно држање јер сам толико година само лежао и седео.

Легао сам у кревет а нешто ми је говорило: сад је тренутак! Треба устати и

ВИДЕТИ СВОЈУ УСПРАВНУ СЕНКУ

ходати! Ходати – како то лепо звучи! Пробао сам и замало нисам пао поред кревета. Остали болесници у соби опоменули су ме да то не чиним. Може се десити да незгодно паднем, „поломим“ се, а то би значило вратити се у постељу, са још мање изгледа да ће лечење успети. Послушао сам их. Ипак, нешто ми није давало мира. Тако нешто вероватно осећају и сви прави пустолови, они које привлаче авантуре, непознато, опасно... Примирио сам се док болесници нису изашли у поподневну шетњу. Кад сам видео да је и дежурна сестра отишла у собу код једног тешког болесника, одважио сам се да започнем своју пустоловину.

Устао сам, коракнуо и... испречиле су се прве препреке – нечије папуче крај кревета. Требало их је заобићи или прескочити. Да

заобиђем нисам могао, јер је други кревет ту; да прескочим – још мање, јер сам једва ноге вукао. Требало је размислити, али размишљање тражи времена. Може наићи сестра и онда – збогом моја пустоловина, збогом намеро да сам изађем на терасу, осетим, први пут после толико година, како то изгледа стајати усправно и видети своју сенку. Сунце и ђарлијање ветра још нисам осећао јер су врата терасе била затворена због промаје. Пошто су папуче биле веће, одлучио сам да их назујем на своје ципеле и тако кренем. Али... сад је постојала опасност да се оклизнем на тек изгладаном поду.

Полако сам суљао ноге и кратко одбацивао штаке; зној ме облио иако нисам прешао ни два-три метра. А када сам био на пола пута до терасе, први пут сам

се поколебао. Зашто сам кренуо кад сам могао да замолим неког од болесника да остане и помогне ми. Али, то онда не би била моја авантура. Сад разумем оне који никад не одустају, не враћају се док не освоје циљ. Вратити се тешко је као и наставити, с том разликом што продужити према циљу значи осетити лепоту која из чо-

ребало је притиснути кваку и одгурнути их. Просто, али опет тешко изводљиво. Ако одгурнем руком, излетеће ми штаке и срушићу се на прозорско окно. Тог тренутка видео сам да је једино решење да приђем уз сама врата. Руком сам притиснуо кваку, а главом ударио о дрвени део врата – отворила су се. Некада сам и на најјаче

Почетком септембра 1984. године „Политикин забавник“ је расписао литерарни конкурс „Одабери своју пустоловину“. На ову тему „Народна књига“ из Београда је издала библиотеку од шест књига из којих смо објавили шест одломака.

Задатак читалаца био је да део објављене пустоловине наставе онако како они желе да се заврши. Читаоцима је пружена могућност да напишу и своју доживљену или измишљену пустоловину.

На конкурс је стигао велики број радова од којих је жири наградио 78. Од одабраних прилога „Забавник“ ће објавити неколико најбољих и хонорисати. Жири је одлучио да не објављује радове – наставак започете пустоловине већ само ове слободне јер су, по општем мишљењу жирија, интересније за читање и целовитије.

У овом броју објављујемо другонаграђени рад, аутора Александра Бабића из Крагујевца.

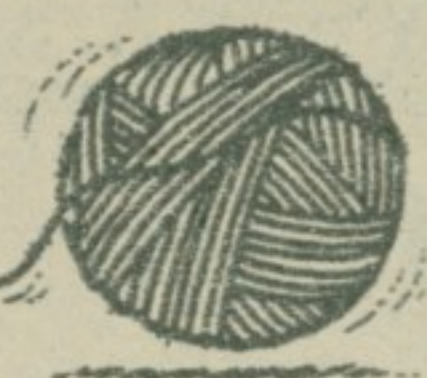
века извлачи последњи атом снаге.

Кренуо сам. Требало је само да заобиђем сто и будем пред вратима. А заобићи велики сто, значило је „пешачити“ још пет-шест метара полукружно. На тренутак сам се придржао за сто, збацио папуче и лакше кренуо ка вратима. И онда – нова препрека: врата су била затворена.

лопте подметао главу! Сада ми је то помогло. Пред очима су ми заиста синули светлаци – али и сунце које је сијало напољу. Био сам на тераси! Могао сам да одахнем, да махнем својим друговима и – гледам своју усправну сенку.

Александар Бабић
Војводе Путника 78,
Крагујевац

Живот је истрајна је животи

ЖИВ

ПОКОПАН

– ЕВО ТИ ПОЛА ВЕКНЕ ХЛЕБА И БОЦА С ВОДОМ. ЧУВАЈ ЖИВЦЕ. АКО СВЕ БУДЕ У РЕДУ, ДОЋИ ЋЕМО ЗА КОЈИ ДАН ДА ТЕ ИЗВАДИМО

У пола девет увече Мајк Боком је гледао телевизију у својој момачкој кући у богаташском предграђу Санта Фе у Хјустону када је чуо лупу на вратима. Устао је, отворио и – нашао се испред циви великог „магнума“. Човек који је држао пиштољ имао је дугачку косу и био његових година, око двадесет. Иза њега је стајао други, с ловачком пушком у руци.

Незвани гости угурали су Мајку у кухињу, везали му руке и очи, запушили уста, извели га, стрпали у његов сопствени комби и дали гас. Прошли су кроз Хјустон, возили га око пола сата према северу и зауставили се у густој шуми на ивици давно напуштених петролејских поља.

Ту су га натерали да од речи до речи прочита у магнетофон две поруке. Обе су биле намењене Мајковом оцу Бенију Бокуму, богатом власнику елек-

тронске компаније „Бекко Индастриз“ у месту Ла Марк у Тексасу, близу Хјустона.

Када је „снимање“ завршено, одвели су Мајку до рупе ископане у петролејском пољу. У њој се већ налазио сандук од климавих дасака дуг око два и по

метра, широк шездесет, дубок тридесет центиметара.

– Ево ти пола векне хлеба и боца с водом – рекао му је један од отмицара. – Чувај живце. Ако све буде у реду, доћи ћемо за који дан да те извадимо.

Упреславни градски суд слободног краљевског града Загреба ушла су три угледна загребачка мајстора: Фрањо Марчић, златар Петурек и пинтер Јурехек. Стали су пред судију обрћући у рукама своје шешире док је судија седео за столом замишљено грицкајући нокте.

Опужба тројице грађана била је више него озбиљна: У бунилу болесни дечак Стјепо Марчић поменуо је име жене Јелене Птичевићке. Дечак већ неколико дана није долазио квести и било је више него сигурно да је Птичевићка та која је на њега бацила болест. Она је, дакле, била – вештица.

Ту више није имало шта да се размишља и судија, дижући главу, рече грађанима:

– Добро. Наредићу да се та вештица ухвати!

Затим одмахнувши руком отпусти сву тројицу.

Мучилиште

Соба у коју је ухапшена жена доведена, уместо уобичајеног намештаја, има-

ла је неке чудне предмете!

При помену овог места грађанима Загреба дизала се коса на глави. Било је то мучилиште.

Несрећна жена Јелена Птичевић затекла је унутра градског судију, писаре, као и целате са помоћницима.

Претходна саслушавања нису дала никакав резултат, јер жена није могла да одговори на судијина питања од када се везала са ђаволом.

Сада је од ње требало одговор изнудити. Целат с помоћницима стргао је одећу с оптужене. Негде на свом телу вештица је морала имати „ђавољи печат“. Целат је пажљиво тражио и најзад га пронашао. Узео је клешта и уз врисак оптужене откинуо један младеж.

То је био доказ. Птиче-

вићка је вештица. Само, по закону, њу је требало приморати на признање. Она је, међутим, ћутала.

– Legatura magnum a tergo – промрсио је судија окрећући се целату.

Птичевићки су везане руке отпозади, док је други крај конопца пребачен преко греде високо постављене и привезан за точак који су помоћници почели полако окретати.

Изнуђено признање

Болови су постали неиздржљиви и жртва је дала знак да се предаје. Скинули су је и тада је Јелена Птичевићка без предаха испричала у перо писару:

„Са врагом сам се везала прошле године. У пар наврата сам и живјела са њим. Прошлу тучу сам ја-

направила, а малом Стјепану сам донела болест и то тако што сам узела нож, намазала га божићним медом, те смолом. Заокружила сам њиме по камину и заболо га у средину“.

Ништа више није било потребно. Кривица Јелене Птичевићке била је потпуно доказана и судији је преостало само да напише пресуду.

Ломача на Звјездишту

После недељу дана „Звјездиште“ (данашњи почетак загребачког парка Тушканац) од раног јутра почело је да се пуни људима. Тога дана нико није ишао на посао и пространи трг на чијој се средини већ налазио припремљен нарамак насмољеног дрвета ускоро је био пун. Читав Загреб се ту налазио.

Публика је била очигледно нестрпљива. Очекивао се несвакидашњи призор, један од ретких а уједно и последњи ове врсте у слободном краљевском граду Загребу.

Из Месничке улице појавила се чудна поворка. Напред је ишао градски судија носећи у једној руци превијен пергамент а у другој судачки штап. Иза њега ступала су четири градска стражара са халебардама док их је исто толико опкољавало двоколицу коју је вукло кљусе. У двоколицу је намучена лица седела згурена Јелена Птичевићка. Иза ње је ишао целат са својим помоћницима, а поворку је завршавала гомила необуздане дечурлије.

Поред кола, држећи се за ограду, трчкарао је

Загреб, године 1743.

ВЕШТИЦА

Стрпали су га у сандук, спустили поклопац са четири отвора у којима су биле пластичне цеви за дисање и набацали земљу. Да се ништа не би познало, изнад „гроба“ су ставили неколико старих аутомобилских гума.

Поруке

Сутрадан ујутро, у среду 22. септембра 1982, у канцеларији Бенија Бокома зазвонио је телефон. Бени је одмах препознао глас свога сина који је говорио са траке: „Оче, у шкрипцу сам. Ови људи се не шале. Ако им не даш седамдесет пет хиљада долара, убиће ме.“

Боком је с муком савладао панику и позвао шефа полиције Санта Феа Брајана Лема који се створио код њега за десет минута. Лем му је саветовао да остане у фабрици и стрпљиво чека нов позив, а он ће из полицијске станице обавестити о случају Федералног истражног бироа.

Следећег јутра у четири и тридесет зазвонио је телефон у Бокомовој кући и Бени је по други пут чуо снимљени глас свога сина. Пуштена је иста трака као и претходног дана. Бени Боком није могао да се савлада:

– Како да вам дам новац? – повикао је у слушалицу и зачуо мушки глас: – Имаш два дана да скупиш лову...

Отмичари су се јавили тек у пет увече. Исти мушки глас поручио је Бенију да иде у фабрику и чека даља упутства. Са њим су пошла и два агента Федералног истражног бироа. Боком је морао да обуче панцир-јакну у чији је џеп стављен касетофон, а у џеп кошуље радио-одашљач.

Телефон у фабрици огласио се у пола једанаест. Мајков глас говорио је оцу другу снимљену поруку: „Вози до споменика Сан Хасинто источно од Хјустона. Укрцај се на ферибот и пређи канал. Иди до супермаркета „Дуниорс Минут Мен“ и чекај телефонски позив поред говорнице на паркиралишту.“

Најдужа ноћ

То је била најдужа ноћ у животу Бенија Бокома. Учинио је све што су киднапери захтевали осим

што није био сам: на поду задњег дела аутомобила, покривени врећама за спавање, чучали су агенти и одржавали радио-везу са осталим снагама Федералног истражног бироа – у аутомобилу, извиђачким авионима, моторним чамцима...

На паркиралишту супермаркета Бени је сам изашао из кола са пакетом новчаница у рукама. У једној од четири говорнице зазвонио је телефон: – Да ли је то Бени? – питао је глас. Изиђи на главну улицу и вози до бензинске пумпе „Ексон“. Чекај даља упутства код телефонске говорнице.

Бени је чекао два сата пре него што је зазвонио телефон код пумпе. Овога пута глас је био женски: – Врати се до супермаркета, паркирај се на осветљеном месту и отвори сва врата на колима и пртљажник. Чекај даља упутства...

Ово је Бени морао да изведе сам. У пет ујутро угледао је сенку човека на ивици паркиралишта. Али, то је био агент који му је рекао:

– Готово је, господине Бокоме. Управо су телефонирали вашој жени да је „посао“ одложен.

У суботу увече два човека обишла су место где је Мајк Боком лежао затрпан већ четири ноћи. Када су светлост батерије уперили у цев за дисање, Мајк им је једва чујним гласом рекао да нема више ни капи воде. Они су се без речи окренули и отишли.

У недељу у подне полијаци Цим Хол и Цон Ор из Монтгомери Каунтија, шездесетак километара источно од Хјустона, наишли су на сумњиво возило у дворишту напуштене пиљарнице. Крај старог аутомобила црнокози човек ређао је пластичне боце напуњене водом на дворишној чесми. Објаснио им је да воду носи у камп у шуми. Ор је батеријом прегледао унутрашњост возила и на предњем седишту угледао пиштољ.

Тада су претресли човека и аутомобил и у пртљажнику пронашли ловачку пушку, полуауто-

матски пиштољ, врећу муниције, касетофон, жицу, уже и торбу с пасошем на име Роналда Флојда Вајта. Све ово није им казивало ништа нарочито јер нису имали појма о отмици коју је Федерални истражни биро држао у строгој тајности.

Човек је изјавио да се зове Тимоти Конели и да су му два непозната човека платила да им набави воду за камп у шуми. Где је камп он није знао, рекли су му да ће доћи по њега. Док је то говорио, полијаци су између седишта у колима нашли лист хартије с низом необичних упутстава о правцима вожње и наређењима где да чека на телефонске позиве. На једном месту је писало: Видећете Мајку живог ако...

Хол и Ор су позвали полицијску станицу и тражили податке о извесном Роналду Флојду Вајту. Одговор је стигао одмах: тог човека траже на југу Тексаса као осумњиченог за киднаповање! Вајт је био трговачки путник Бокомове компаније све до пролећа те године!

Док су Хол и Ор испитивали Конелија, радиом им је јављено да су њихове колега приметиле дим у шуми. До кампа су стигли баш кад су полијаци хапсили дугокозог брадоњу Марка Олера и девојку Деби Вилијамс. Од Рона Вајта ни трага.

Хол се тада послужио опробаним лукавством:

– Чуј, Олере – рекао је – знамо да држите Мајку Бокома, а изгледа да ће вас Вајт оставити на педиљу. Ако њега не ухватимо, пред законом ти си киднапер и, уколику се Мајку нешто деси, чека те смртна казна!

Блеф је упалио и Олер је довео полицију до рупе са сандуком у којем је лежао онесвесни Мајк.

Тог јутра Бени Боком је у предсобљу своје куће чуо глас шефа полиције Лема: – Нашли смо Мајку!

Сат касније у очеву кућу ушао је и сам Мајк. Смршао је десет килограма, очни капци руке били су му пуни уједа мравца али био је жив и здрав и тражио је ледени сок од поморанџе.

Роналд Флојд Вајт је ухваћен после тир дана вратоломне потере у близини Рио Хонда у Тексасу. Он, Конели, Олер и Деби Вилијамс осуђени су на по две године затвора због киднаповања и угрожавања живота жртве.

Ендрју Цонс

НА ЛОМАЧУ

**ДЕЧАК ВЕЋ ДАНИМА
НИЈЕ ДОЛАЗИО
СВЕСТИ А ПОШТО ЈЕ У
БУНИЛУ ПОМЕНУО
ИМЕ ЈЕЛЕНЕ
ПТИЧЕВИЋКЕ БИЛО ЈЕ
СИГУРНО ДА ЈЕ ОНА
БАЦИЛА БОЛЕСТ НА
ЊЕГА. ЗНАЧИ, БИЛА ЈЕ
ВЕШТИЦА!**

кратконоги свештеник који се обраћао „вештици“. Она га, међутим, није ни слушала. Сваки потрес кола по калдрисаној улици изазивао је јаке болове у њеном измученом телу.

У тишини која је настала кад су се кола зауставила код ломаче судија је, од-

вивши пергамент, прочитао пресуду која се завршавала уобичајеном реченицом:

.... И тако Јелена Птичевићка, вештица, има данас бити жива спаљена по пресуди преславног градског суда Слободног краљевског града Загреба.

Када је завршио са читањем, судија је над осуђеном преломео свој судски штап, знак да она сада припада џелату.

И када је џелат са својим помоћницима пограбио осуђеницу постављајући је на ломачу, она се ни једним покретом није одупрла.

Смрт је очекивала као велико олакшање, а осим тога, и када би остала жива, и када би оздравила, њој никада више не би било место међу људима. Заувек и свугде она би била вештица, ђаволова љубавница и зло граду. Смрт је за њу збиља једини излаз.

Ово се догодило у Загребу фебруара 1743. а забележено је у документима Загребачког архива.

Б. Р.

Илустровао Ненад Мирковић

БРАЈАН ОЛДИС

ЈУТРО НОВЕ 2388. ГОДИНЕ

Иако је мала стара Роберта навијала будилник сваког јутра када устане, заборавила је да погледа на њега већ месецима. Сада је погледала и видела да је пола осам ујутру, Нова година, 2388.

– О, боже – узвикнула је. – Већ је Нова година! Тако брзо.

Није чак ни била свесна да је 2388. Робин и она су толико дуго живели у фабрици. Помисао на Нову годину ју је узбуђивала јер је волела изненађења – али је се и плашила, зато што се сетила Новог Дела Мраза, а то је било нешто о чему најрадије не би размишљала. Говорило се да Нови Дела Мраз креће у обилазак на новогодишње јутро.

– Морам да кажем Робину – рекла је.

Али, јадни Робин је у последње време био тако осетљив; вероватно би се наљутио када би му изнебуха саопштила да је Нова година. Роберта није умела да ћути, па је зато морала да сиђе и повери се скитницама. Изузев Робина, постојале су још само скитнице.

Роберта и Робин живели су на последњем спрату фабрике, скитнице у подруму. Роберта је на прстима кренула низ много, много челичних стеница.

Фабрика је била препуна оних звукова које је Робин називао „нечујном буком“. Ти звуци нису престајали ни ноћу ни дану и двоје људских бића одавно је престало да их чује; настаје се и када они више ништа не буду чули. Тог јутра машине су радиле као и увек и нису деловале ни најмање празнично. Роберта је најпослије осмотрила две машине које је највише мрзела: ону која пакује невероватно танку жицу у невероватно мале кутије и ону која млатара уокло као да се рве са некаквим невидљивим непријатељем, а за коју би се рек-

ло да никада ништа није произвела.

Старица је обазриво прошла крај њих и сишла у подрум. Застала је пред сивим вратима и закуцала. Истог трена чула је како се скитнице бацају на врата, подупиру их с унутрашње стране, и довикују промуклим гласовима.

Роберта није била у стању да виче, али је сачекала да се стишају, а онда им најгласније што је могла кроз затворена врата добацила: „То сам ја, момци.“

На тренутак је завладао тајац, а онда су се врата одшкринула. Затим су се широм отворила. С друге стране стајале су три бедне сподобе уневерених лица: Цери, бивши писац, Тони и Дасти који никада нису и никада неће бити ништа друго до скитнице. Цери, најмлађи, имао је четрдесет година и још пола живота пред

стао причљив.

– Данас је Нова година – рекао је кришом се осврћући унаоколо.

– Ма, није ваљда! – узвикнула је Роберта. – Тако брзо!

– Допустите нам – рекао је Цери – да вам пожелимо безбедну Нову годину у којој неће бити прогона.

Ове љубазне речи су истог часа пробудиле Робертина тајна страховања.

– Ви... ви не верујете у Новог Дела Мраза, зар не? – упитала их је.

Нису јој одговорили, али је Дасти пребледео и она је знала да верују. Веровала је и она.

– Најбоље би било да се сви попнемо горе у стан и прославимо овај срећни дан – рекла је Роберта – најзад, сигурније је кад нас је више.

Док су пролазили кроз халу, машине су се правиле да их не примећују.

– Дошли смо да вам пожелимо безбедну Нову годину, господине Прокураторе – рекао је Цери.

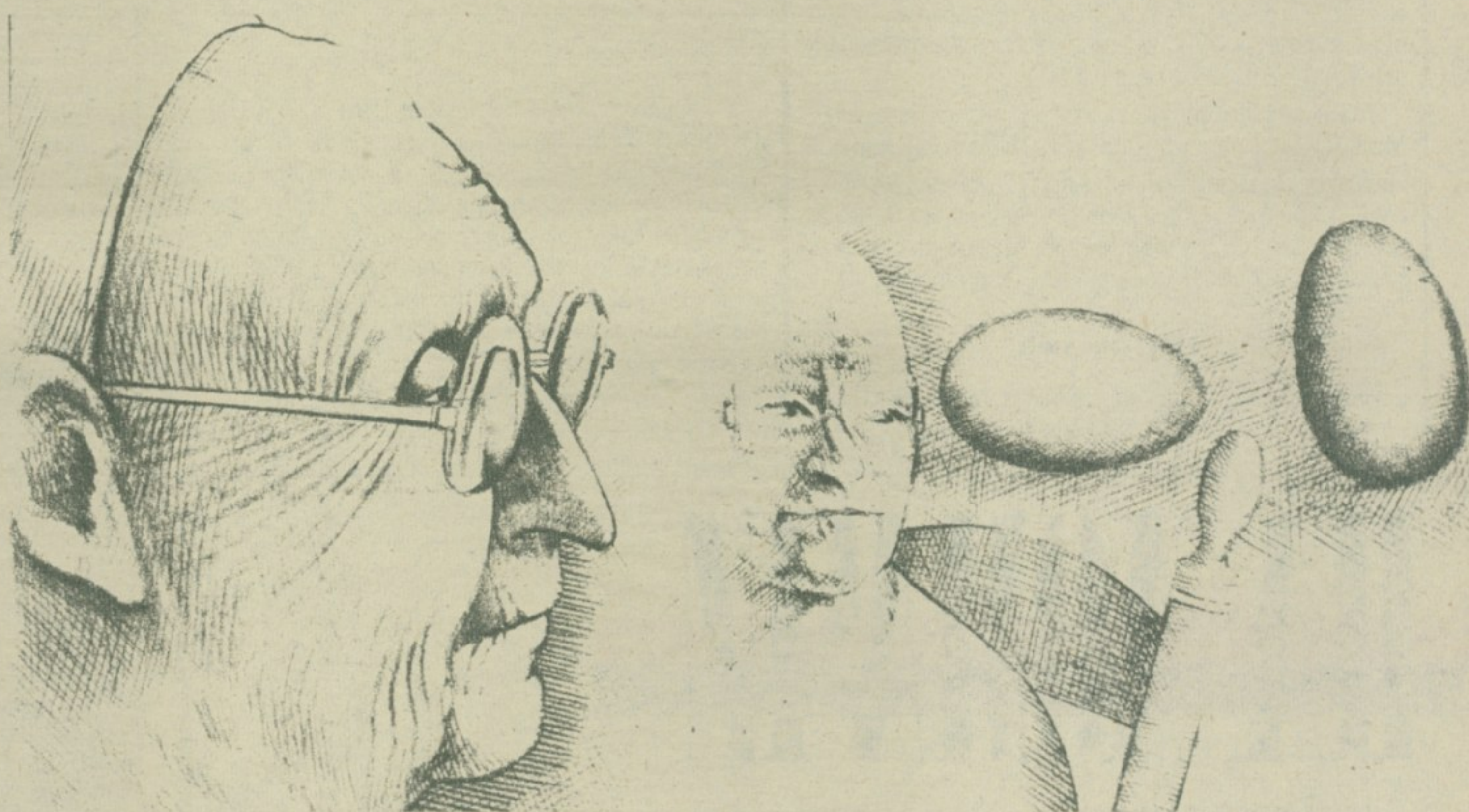
– Данас није Нова година – зацвилио је Робин док му је Роберта гурала ноге под чаршаве – кажете то само да бисте ме изнервирали.

У том тренутку нешто је фијукнуло у шахту за испоруке и у собу је убачена једна коверта. Робин је узе од Роберте и отвори дрхтавим рукама. Унутра се налазила новогодишња честитка од министра Аутоматских фабрика.

– Ево доказа да на свету још има живих људи – рекао је Робин. – Ове будале овде нису довољно значајне да би добијале новогодишње честитке.

Његова жена је кратковидо скићала у потпис министра.

– Ово је факсимил, Робине. – рекла

собом, да га преспава. Тони је имао педесет и пет година, а Дасти осип од презнојавања.

– Помислили смо да сте Страшни Чистач! – узвикнуо је Тони.

Страшни Чистач је сваког јутра чистио фабрику. И сваког јутра скитнице су морале да се забарикадирају у својој соби иначе би чистач смотао и њих и сву њихову ништавну имовину у шахт за отпатке.

– Биће боље да уђете – рекао је Цери. – Извините због нереда.

Роберта је ушла и, уморна од претходног пута, села на један сандук.

– Хтела сам да вам свима нешто кажем – рекла је.

Чекали су уљудно, са стрепњом. Цери је чистио нокте ексерчићем.

– Овог трена сам заборавила о чему се ради – признала је.

Скитнице су бучно одахнуле. Бојали су се свега што је могло да поремети њихово спокојство. Тони је по-

у стану су затекли пакао. Чајник је прокључао и Робин је цицао за помоћ. Иако званично везан за кревет, Робин је у кризним тренуцима могао да устане.

– Добро, зашто си довела ова створења овде? – прошапутао је довољно гласно да га чују.

– Зато што су то наши пријатељи, Робине! – рекла је Роберта, мучећи се да га одвуче натраг до кревета.

– Нису они мени никакви пријатељи! – рекао је. Смислио је нешто заиста гадно да јој одбруси: дрхтао је и борио се са собом и ништа јој није рекао. Напор га је исцрпео и изнервирао. Како се само гнушао што је у њеној власти! Као чувар огромне фабрике имао је обавезу да се стара да нико нежељен не уђе, али, како су ствари сада стајале, скитнице није могао да избаци док је његова жена на њиховој страни. Живот је доиста неподношљив.

је – То ништа не доказује.

То га је стварно разбеснело. Противречити му пред овим олошем! А и образи су јој још зборанији него прошле Нове године, што га је такође нервирало. Баш кад се спремао да је млатне, поглед му је пао на адресу на коверти: писало је „Робин Прокуратор, А. Ф. Х10“.

– Али ово није фабрика Х10! – узвикнуо је. – Ознака је СЦ541.

– Можда смо провели тридесет и пет година у погрешној фабрици – рекла је Роберта. – Да ли је то уопште битно?

Питање је било до те мере бесмислено да је старац у бесу стргао чаршаве испод себе.

– Онда иди и види, стара глупачо! – крикнуо је. – Број фабрике угравиран је изнад излазне капије. Иди и погледај шта тамо пише. Уколико не

пише СЦ 541, морамо сместа да се губимо одавде. Брзо!

– Идем и ја с вама – рекао је Цери старици.

– Идите сви с њом. Не долази у обзир да останете са мном. Убили бисте ме у кревету – рекао је Робин.

– Не свиђа ми се много овде – рекла је Роберта неспокојно. – Чак и летимичан поглед на отворен простор погоршава моју агорафобију.

Ипак је послушала Робина. Изнад излаза стајао је натпис „X10”.

– Робин ми никад неће поверовати кад му кажем – закукала је.

– Претпостављам да је фабрика сама себи променила име – рекао је Цери мирно. – Највероватније је променила и производе. Најзад, њом нико не управља; може да ради што год хоће. Да ли одувек производи ова јаја?

Ћутке су зурили у бескрајну покретну траку челичних јаја. Јаја су била глатка и велика као нојева; доклизила би до места где су их роботи товарили у камионе и одвозили.

– У животу нисам чуо за фабрику која носи јаја – насмејао се Дасти чешући се по рамену – Сада би било боље

– Није требало то да урадиш, Цери – рекао је Дасти промуклим гласом – то је... мешање. Сви су зурили у Церију, тим уплашенији што нису тачно знали чега се то плаше.

– Донео сам га зато што сам помислио да би фабрика требало да нам поклони нешто за Нову годину – рекао им је Цери сањалачки, чучнувши да осмотри јаје. – Видите, једном давно, пре него што су машине прогласиле све писце као што сам ја непотребним, упознао сам једног старог робота-писца. Тог старог робота-писца бацили су у старо гвожђе, али ми је рекао неке ствари. Рекао ми је да су машине, као што су преузеле људске послове, преузеле и њихове обичаје. Разуме се, оне те обичаје прилагођавају сопственом погледу на свет, али ја мислим да им се обичај давања новогодишњих поклона свиђа.

Дасти је тако шутнуо Церија да се овај простро по поду.

– Толико о твом мишљењу! – рекао је. – Ти си луд, Цери, момче! Машина ће доћи горе по јаје. Не знам шта да радимо.

– Скуваћу мало чаја – рече Роберта бистро.

Робин је на тај будаласти предлог изгубио контролу над собом.

– Вратите то јаје, сви ви! – крештао је. – То је крађа, ето шта је то, а ја нећу да одговарам. А онда има да се губите из фабрике, ви скитнице.

Дасти и Тони су га беспомоћно погледали, Тони је рекао:

– Али, ми немамо куда да идемо.

Не подижући поглед, Цери, који се раскомотио на поду, рече:

– Не бих да вас плашим, али Нови Деда Мраз ће доћи по вас господине Прокураторе уколико не будете пазили како се понашате. Тај стари мит о Деда Мразу један је од оних који су машине преузеле и измениле; Нови Деда Мраз је сав од метала и стакла и уместо да оставља нове играчке, односи старе људе и машине.

Роберта која је послушавала код врата пребледе.

– Можда је зато свет у последње време опустео – рече. – Боље да скувам мало чаја.

Вођен страховитим гневом, Робин је успео да се искобеља из кревета. Док се, тетурajući, приближавао Церију, јаје се излегло.

Препукло је на два једнака дела откривајући малу машинерију. Изнутра су искочила четири сићушна, ужурбана робота и дала се на посао. За трен ока, користећи и минијатурне завариваче, направили су од љуске конструкцију покривену двоструком куполом; изнутра су допирали ударци чекиња.

– Па они граде фабрику баш овде, ти безобразници! – узвикнула је Роберта. Свом снагом је треснула чајник о куполу, али је није ни улубила. Собу је истог трена преплавило слабањом пукотањем.

– Небеса, они дозивају у помоћ! – узвикнуо је Цери. – Морамо да се губимо одавде, одмах!

Кренули су, Робин тресући се од беса, а Нови Деда Мраз их је све похватао на степеништу.

да се вратимо пре него што нас Страшни Чистач улови.

– Чини ми се да је фабрика некада производила телевизоре – рекла је Роберта.

– Ако више нема људи, нема ни потребе да се производе телевизори – одговорио је Цери тмурно.

– Не сећам се тачно...

Када су му саопштили, Робин се разболео од беса и у наступу гнева скотрљао се са кревета. Претио је да ће лично сићи и проверити назив фабрике, али се уздржао зато што је потајно био уверен да је фабрика у ствари само једна од Робертиних халуцинација.

– А што се тиче јаја... – промуцао је.

Цери је завукао руку у поцепан џеп, извукао једно јаје и положио га на под. У тишини која је завладала, сви су чули како јаје куцка.

Илустровао Миканло Боковић ТИКАЛО

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ПРЕДСТАВЉАМО ВАМ ГЛАВНЕ ЈУНАКЕ СТРИПА КОЈИ ЈЕ ПРВИ PUT ОБЈАВЉЕН 7. ЈАНУАРА 1934. ГОДИНЕ.

аутор BeMak	1	ПРЕТПОСТАВКА, ПРЕМИСА	ВЕШТАЧКИ ШКРИЛАЦ	3	РАСТАВНИ БЕЗНИК	НАГИ ЊАЊЕ НА СТРАНУ	КРИСТАЛНИ ШКРИЛАЦ
ЕНГА ВАН-ТЕР-ХОУТ, НОВЕЛСТА, АЛЕКСАНДЕР	ф				и	к	
СМРТАН, СМРТО-НОСАЧ	п				л	а	
ЈЕДАН КОМТИ-НЕНТ	а	и	е	р	и	к	а
ИМЕ ПЕРА-ЧА АЗНА-БУРА	и				РАХАР ЗАКОПЧИ	р	и
„ГРАМ“	п	ИМЕ ОЛИКАР-КЕ КА-СУРА КУПОВА				е	
НУМА	о	ПРАСО ИВАН РАСО	и	к	а	и	4
МОЧ-ВАРНО ВЕЛМАШ-ШТЕ	р	и	и		ХОД, ГА-ЖЕЊЕ „СУМПОР“	п	а
КОМЕДИ-ЈА БРА-НИКОВА НУШИ-РА	г	р	ЖЕНСКО ИМЕ ВЕШТАЧКА КОЖА	с	а	к	а
ЗНАК ЗА КАСЕО-НИК	о	ОПТИКА ОД ПОСРЕДНОГ ДРЕВЕТА	к		РЕКА У ПОСРЕДНОМ ПАРКИМА АЕРО-ДРОМ	е	р
ШКОЛСКИ ОЛИКАР ВИЛИ-ЈАМ	и	и	к	о		„ВЕЛВИН“ БРАНЕ КОСЕ, ЦРНОКОС	к
ЦРТАЧ СТРИПА (ВИДИ УВОД!)	КУВАНО ПОВРЕ	в	а	р	и	в	и
2	в	е	и	и	РОЖЕ ВАДИМ БРОТА НИКЕ БРЕ	р	в
ЗНАК ЗА ЕР-БИТУМ	е	р	РИМЕНА БОГИЊА СРПЕ	и	р	а	БРОТА МАЛЕ ЖИРАДЕ
ЗНАК ЗА ЊУТН	к	БРОТА ЧЕТИ-НАРА	с	и	ЧЕШКА АДИРМА-ЛИСА ГЛАВО ТАРТАРА	а	к
ГЛАВНИ ГРАД ТАЈ-ЛАНДА		а	и	п		и	р
„УНА ЛУБАВ, УЛА-НОСТ“	е	р	о	и	и	к	а
„СУПЕР-МЕН“ КРИСТО-ФЕР		и	в		ШАХОВСКА ФИГУРА „ЈОД“	и	о
КОСТО-БОРА (М.Н.)	и	и	и	и	а	с	и

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Трстено, раритет, Адем, Ра, Кића, ев, тон, Пта, онакав, Тринидад, цод, а, Кавалек, е, Атина, логичар, Едо, а, реденик, Асирија, Бан, „НЕП“, а, ам, ди, д, ахат, Слађана, Лавал, л, Икарија, варилац.

990+10

супер награда

Пез – Политикин забавник награђују:

Фигурице Пез добио су чланови Пез клуба, чије чланске карте носе следеће бројеве:

64099 64147 64195 64244 64305 64356 64411
64479 64530 64587 64646 64701 64749 64797
64846 64907 64958 65013 65081 65132 65189
65246 65304 65352 65400 65449 65510 65561
65616 65684 65735 65792 65851 65906 65954
66002 66051 66112 66163 66218 66286 66337
66394 66453 66508 66556 66604 66653 66714
66765 66820 66888 66939 66996 67055 67110
67158 67208 67255 67316 67367 67422 67490
67541 67598 67657 67712 67760 67808 67857
67918 67969 68024 68092 68200 68259 68314
68362 68410 68459 68520 68571 68626 68694
68745 68802 68861 68916 68964 69012 69061
69122 69173 69228 69296 69347 69404 69463
69518 69566 69614 69663 69724 69775 69830
69886 69949 70006 70065 70120 70168 70216
70265 70326 70377 70432 70500 70551 70608
70667 70722 70770 70818 70867 70928 70979
71034 71102 71153 71210 71269 71324 71372
71420 71469 71530 71581 71636 71704 71755
71812 71871 71926 71974 72022 72071 72132
72183 72238 72306 72357 72414 72473 72528
72576 72624 72673 72734 72785 72840 72908
72959 73016 73075 73130 73178 73228 73275
73336 73387 73442 73510 73561 73617 73732
73780 73828 73877 73936 73989 74044 74112
74163 74220 74279 74334 74382 74430 74479
74540 74591 74646 74714 74765 74822 74881
74936 74984 75032 75081 75142 75193 75248
75316 75367 75424 75483 75538 75586 75634
75693 75744 75795 75850 75919 75969 76026
76085 76140 76198 76236 76285 76346 76397
76452 76523 76571 76628 76687 76746 76790
76838 76887 76945 76999 77054 77122 77172
77230 77289 77344 77392 77440 77488 77550
77601 77656 77724 77775 77832 77891 77948

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

77994 78042 78091 78152 78203 78258 78326
78377 78434 78493 78548 78596 78644 78693
78754 78805 78860 78928 78979 79036 79150
79198 79246 79295 79356 79407 79462 79530
79581 79638 79697 79752 79800 79048 79897
79958 80009 80064 80132 80183 80240 80299
80354 80402 80450 80499 80560 80611 80666
80734 80785 80842 80901 80956 81004 81052
81101 81162 81213 81268 81336 81387 81444
81503 81558 81606 81654 81703 81764 81815
81870 81948 81989 82046 82105 82160 82208
82256 82305 82366 82417 82472 82540 82591
82648 82707 82762 82810 82858 82907 82968
83019 83074 83142 83193 83250 83309 83364
83412 83460 83509 83570 83621 83676 83744
83795 83852 83911 83966 84014 84062 84111
84172 84223 84278 84346 84397 84454 84513
84616 84664 84713 84774 84825 84880 84948
84999 85056 85115 85170 85215 85266 85316
85376 85427 85482 85550 85601 85658 85717
85772 85820 85868 85917 85978 86029 86084
86152 86203 86260 86319 86374 86422 86470
86519 86568 86631 86686 86754 86805 86862
86921 86976 87024 87072 87121 87182 87233
87288 87356 87407 87464 87523 87578 87626
87674 87723 87784 87835 87890 87958 88009
88066 88125 88180 88228 88276 88325 88386
88437 88492 88550 88611 88668 88727 88782
88830 88878 88927 88988 89039 89094 89162
89213 89270 89329 89384 89432 89480 89529
89590 89641 89696 89764 89815 89872 89931
89986 90082 90131 90192 90243 90296 90366
90417 90474 90533 90588 90636 90684 90733
90794 90845 90900 90968 91019 91076 91135
91190 91238 91286 91336 91396 91447 91502
91570 91621 91678 91737 91792 91840 91888
91937 91998 92049 92104 92172 92223 92280
92339 92394 92448 92490 92538 92600 92651

92706 92774 92825 92882 92941 92996 93044
93092 93141 93202 93253 93308 93376 93427
93484 93543 93598 93646 93694 93743 93804
93855 93910 94978 94029 94086 94145 94200
94248 94296 94345 94406 94457 94512 94580
94631 94688 94747 94802 94850 94898 94947
95008 95059 95114 95182 95233 95290 95350
95405 95453 95550 95611 95662 95717 95785
95836 95893 95952 96007 96055 96103 96152
96213 96264 96319 96387 96438 96495 96554
96609 96657 96705 96754 96815 96866 96874
96875 96921 96989 97040 97097 97156 97211
97259 97307 97356 97417 97468 97523 97591
97642 97699 97758 97813 97861 97920 97958
98019 98070 98125 98192 98244 98301 98360
98415 98463 98511 98560 98621 98672 98727
98795 98846 98903 98962 99017 99065 99113
99162 99223 99274 99329 99397 99448 99505
99564 99619 99667 99715 99764 99825 99876
99931 99999 100050 100107 100165 100221
100289 100317 100365 100427 100478 100533
100601 100652 100709 100768 100823 100816
100969 101029 101080 101135 101203 101254
101311 101370 101425 101473 101521 101570
101631 101682 101737 101805 101866 101913
101972 102037 102076 102123 102172 102233
102284 102339 102407 102458 102515 102574
102629 102677 102725 102774 102835 102886
102941 103009 103060 103117 103176 103231
103279 103327 103376 103437 103488 103543
103611 103662 103719 103778 103833 103891
103929 103978 104039 104090 104145 104213
104235 104237 104238 104233 104284 104321
104380 104435 104483 104531 104580 104643
104692 104747 104815 104866 104923 104982
105037 105085 105135 105182 105243 105294
105349 105417 105468 105525 105584 105639
105697 105735 105794 105845 105896 105951

106019 106070 106186 106241 106289 106337
106386 106447 106498 106553 106621 106372
106729 106788 106843 106891 106939 106988
107049 107100 107155 107223 107274 107331
107390 107445 107493 107541 107590 107651
107702 107757 107825 107876 107933 107992
108047 108095 108143 108192 108253 108304
108359 108427 108478 108535 108594 108649
108697 108745 108794 108855 108908 108961
109029 109080 109137 109196 109251 109299
109347 109396 109457 109508 109563 109631
109682 109739 109798 109853 109901 109949
109998 110059 110110 110165 110233 110284
110341 110400 110455 110503 110551 110600
110661 110712 110767 110835 110886 110943
111002 111057 111105 111163 111202 111259
111314 111369 111437 111488 111545 111599
111707 111755 111804 111855 111916 111971
112039 112090 112147 112206 112251 112309
112357 112406 112467 112518 112573 112641
112692 112749 112808 112863 112911 112966
113028 113069 113120 113175 113243 113294

□□□□□□□□□□

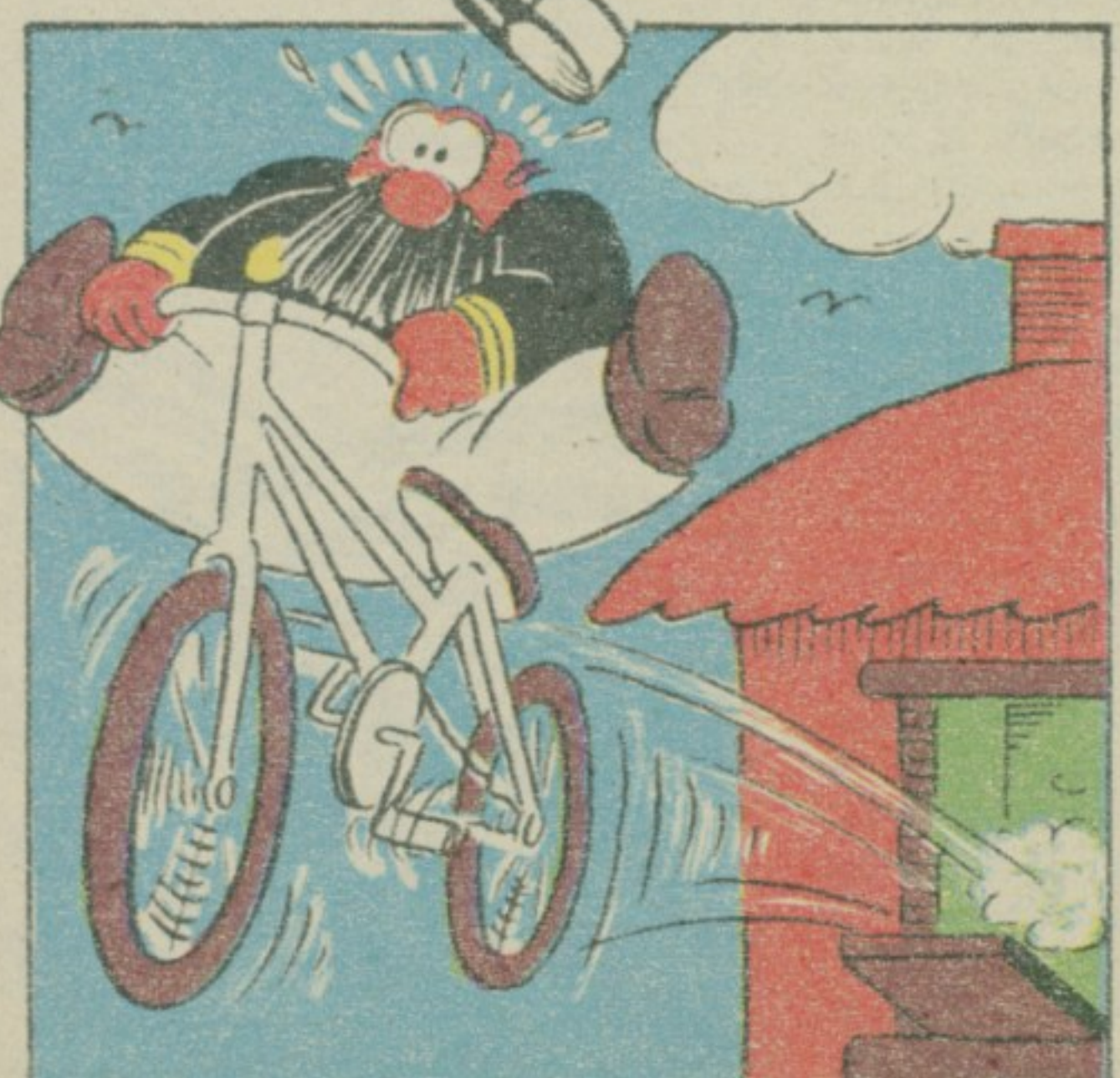
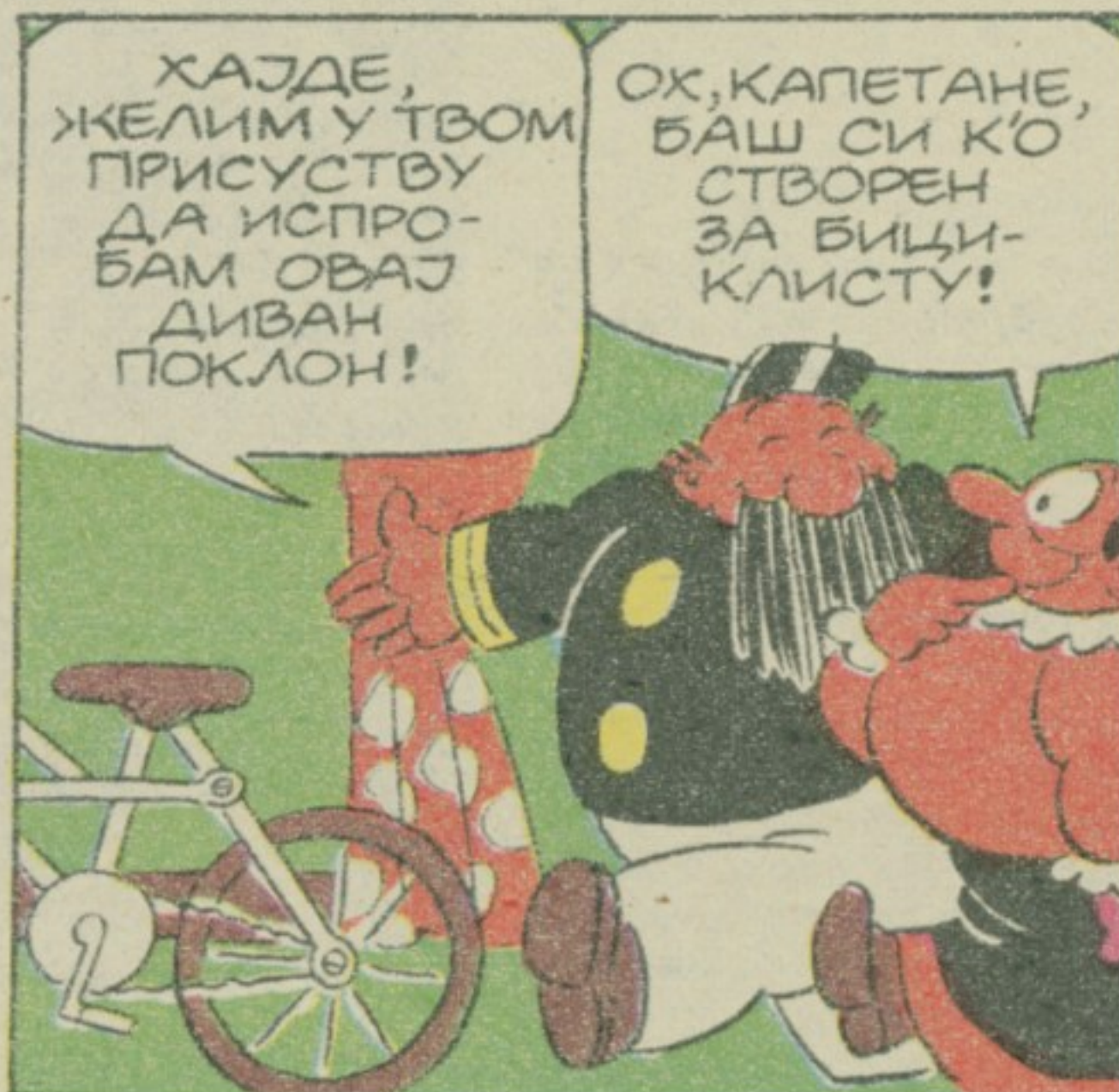
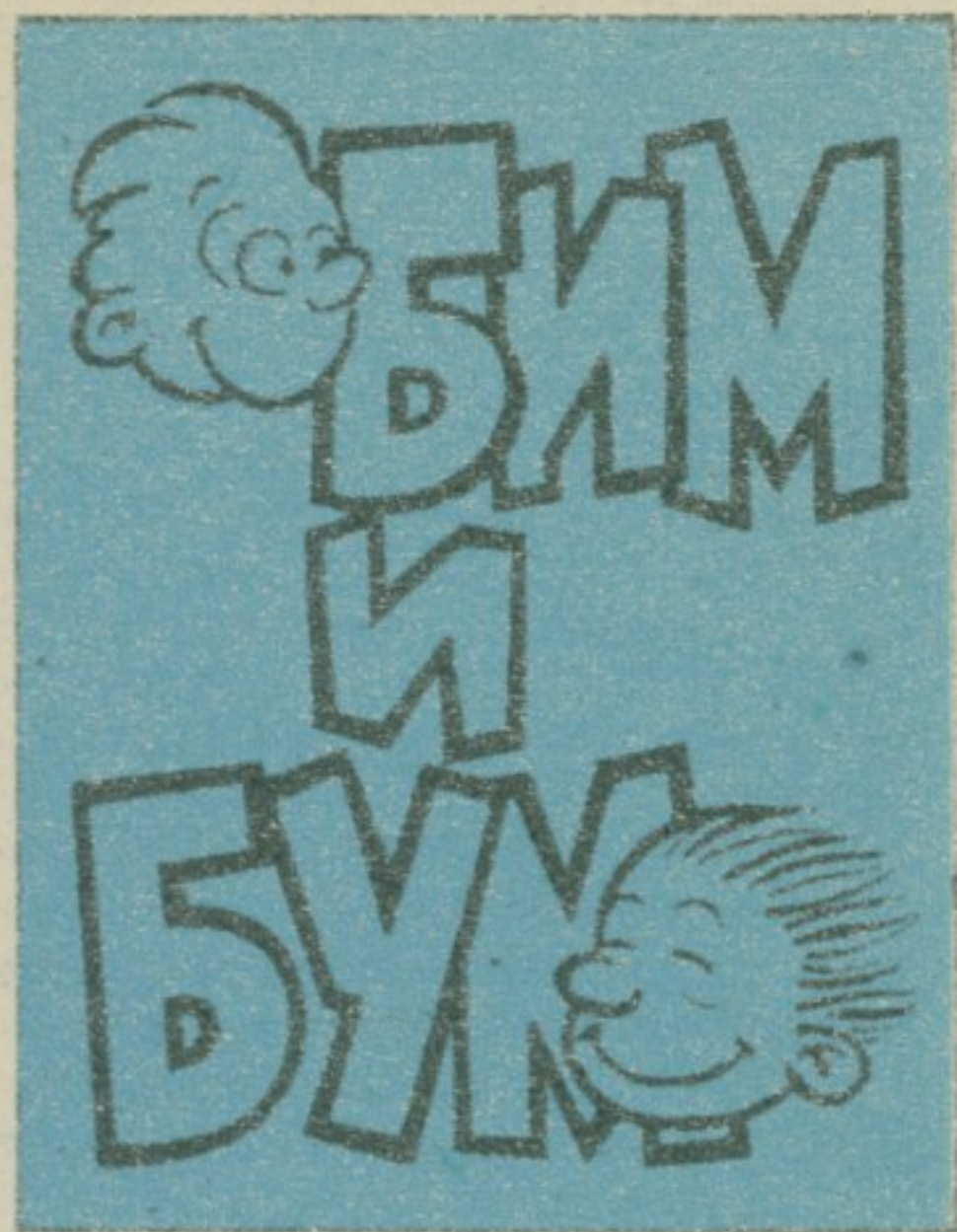
СПЕЦИЈАЛНЕ НАГРАДЕ

68143 73818 79095 84568
90034 95501 100871
106127 111604

Награде ћемо испоручити поштом

1985

НИКАКО ДА НАБОДЕМ – ШТА ЋЕ НАМ ВИЉУШКА

✉ Стално ме, кад седнемо за трпезу, опомињу да употребљавам нож и виљушку. У реду, што се тиче ножа; он је одавно у употреби у овом делу света. Али, та виљушка? Откуд она овде? Шта ће нам она? Никако да набодем одговор на то важно питање.

ВЕРА МЕРЛИНОВИЋ
Нови Београд

Виљушка је измишљена давно, а свет је освојила тешко. У старом Риму и старој Грчкој употребљавана је углавном у кухињи, при спремању хране, у Венецији IX века свештеник Пјетро Дамијани помиње као излишну раскош „мале виље којима се храна приноси устима“. У Француској је примећена први пут на двору краља Карла V (1379), у Фиренци се појавила крајем 15. века, у Енглеској тек у другој половини 17. а у Шпанији у 20. веку.

Прве европске виљушке имале су 2-3 зупца, правиле су се с ручкама од злата, сребра или слонове кости а употребљавали су их углавном кад се јело – воће! Осталу храну, и на краљевским дворцима, и даље су грабили рукама. Виљушку ће још дуго као „опасну и убојиту“ новину исмејавати у карикатурама, разним сатиричним песмицама и комадима.

Француски краљ Луј XIV (1638–1715) запретио је војводи од Бургундије и његовој браћи да употребљавају виљушку у његовом присуству. По манастирима и

Француске и Немачке виљушке су биле дуго забрањене као „ђаволске направе“ с образложењем: „Кад би бог хтео да се користимо таквим справама, не би нам дао прсте“.

Саветујући младе Еразмо Ротердамски саветује да се не копа по храни већ да се она узима са три прста, али виљушку не препоручује. Све до 1897. године прописи у енглеској војној морнарици забрањивали су морнарима да за столом употребљавају виљушку и нож јер ови предмети, по мишљењу Адмиралитета, „руше дисциплину и уносе непотребну размашеност међу ниже чинове“.

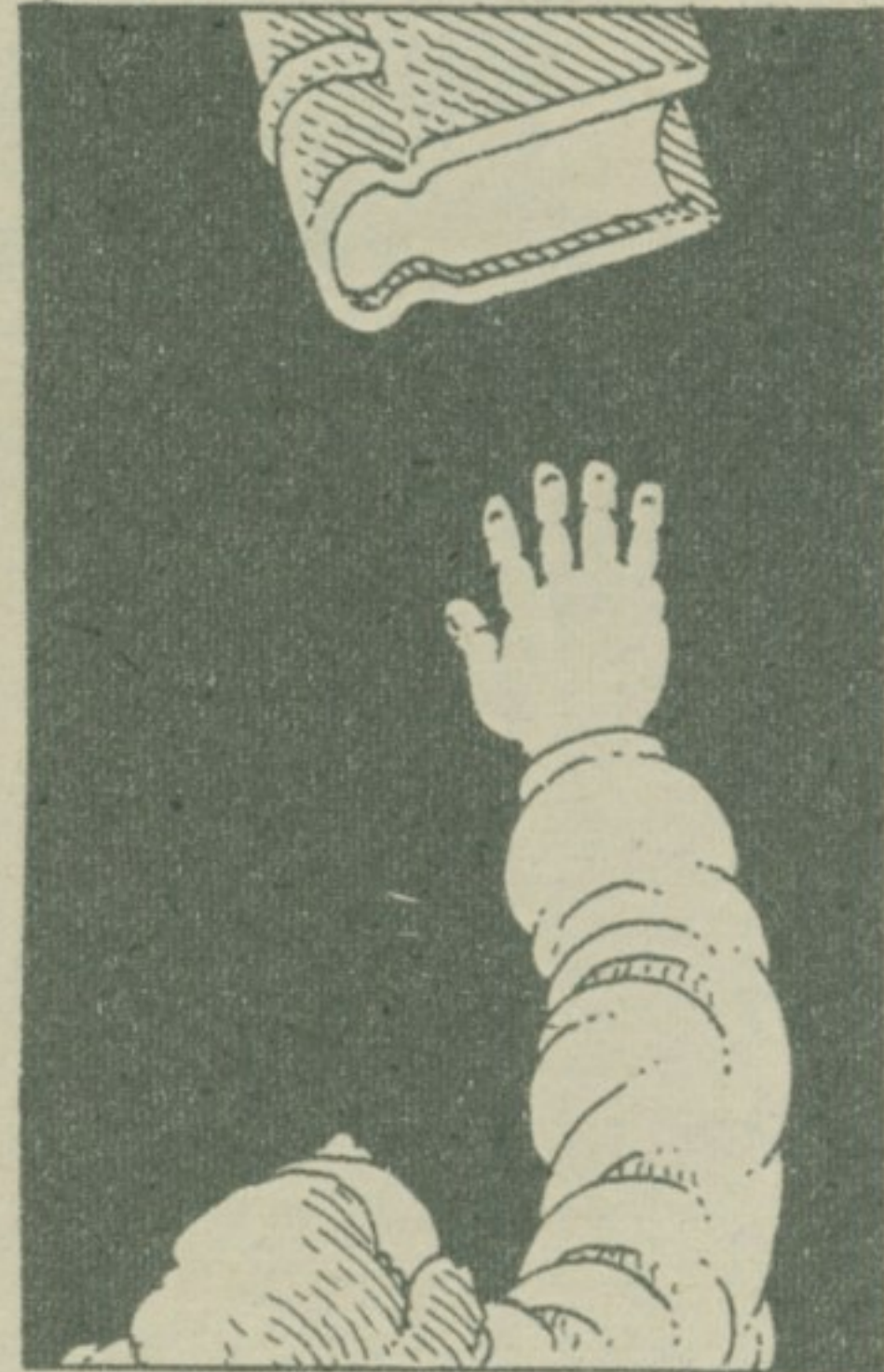
Иначе, виљушка је овде, међу нама, да ножу и кашици не би било досадно, самима, крај тањира, а и зато да се људи увере да се супа не може јести виљушком.

ДАЛЕКО ЈЕ КЊИГА

✉ Пре две године добили смо стан у новом насељу, далеко од моје школе, далеко од центра града, на Видиковцу. Како је мами која млађег брата, готово бебу, сваког дана носи у обданиште иза седам гора, иза седам мора, и враћа се са посла руку пуних кеса и пакета (са све братом, наравно), то само она зна. Како је мени кад нам

наставница каже да до сутра, најкасније прекосутра, прочитамо ту и ту причу или песму из књиге која није предвиђена у обавезној лектури?

Библиотека у школи је богата, често узимам књиге из ње, али – нас је много. Где да нађем књигу преко ноћи кад ми за одлазак у град и тражење по библиотекама треба неколико сати. О томе да је купим нема ни говора. Књиге су

скупе, чак и оне за нас најмање, прескупе, добијам их само за рођендан. Другарица из одељења похвалила ми се недавно да је купила књигу „Шешир професора Косте Вујића“. Дивна књига, каже она, али кад ми је рекла да та дивота кошта око 80 хиљада, заиста сам се растужио, јер ја волим да читам. Ко да купи тако скупу књигу?! Неко може, моји родитељи не. Шта би мени и деци из мога насеља које је, у ствари, читав град, значила библиотека макар и најскромнија. Не тражимо позоришта, биоскопе, бљештаве дискове, тамо ћемо лако отићи кад мало порастемо.

ДРАГАН КОЛЕР
Партизанска 288
Београд

РЕЧИ, РЕЧИ...

✉ Намеравам да напишем најдужу песму на свету и да тако уђем у Гинисову књигу рекорда. Један део већ сам написао и надам се да ћу истрајати до краја. Молим те да ми кажеш своје мишљење о овом мом покушају.

НЕНАД ШАЈИЋ
59234 Шепурине
код Шибеника

„Има доста дана, често и читавих недеља, кад мало радим и стварно ништа не урадим, кад ми се чини да никад ништа добро ни паметно нисам написао и да никад више нећу ни написати“. Ово је мисао Иве Андрића који је младим писцима упутио и следеће две поруке: „Пиши тако да речима буде тесно, а мислима пространо“ и: „Вештина писања је у брисању“. Дакле, у сваком уметничком

чину, па и у писању, много је важније шта и како се каже и изрази, него да то читаоце „задиви“ количином реченица, стихова, хартије. Није нам познато да је иједан писац до сада створио само због тога да би га запазио Гинис и уврстио у своју књигу која је позната управо по необичним, „луцкастим“ рекордима. Већина нобеловаца у њој се и не помиње. Да се снажне мисли и осећања могу изразити са само неколико речи види се из следећих примера: наш савремени песник Петар Гудељ написао је песму која има само један једини стих и гласи „Руко, луко љубави“. На надгробном споменику Бранка Милковића урезан је његов стих, односно цела песма „Уби ме прејана реч“.

Хамлет рече, не признајући власт речи: „Речи, речи...“

ОРАНИЦЕ? ШТА ТО БЕШЕ?

✉ Гледам телевизију, читам новине и примећујем праву поплаву разних изума, техничких и других чуда за која је, признајем, често тешко наћи нашу реч. То нас је толико збунило, пореметило, можда и покондирило, да свој језик просто избегавамо.

Страхујем да ћемо заборавити неке лепе речи замењујући их новим, најчешће неразумљивим од којих ми се ломе језик и памет. Ко, на пример, данас каже разногласје? Кажемо: лепеза различитих ставова. Мало који извештај о сетви и жетви не помене комплексе обрадивих површина. А имамо лепу реч – ораница. Сељаци ору земљу, а не комплексе!

Знате ли шта је истурени орган лица који служи за довод ваздуха у организам? Нос. А шта нам треба да уместо учитељ кажемо наставник разредне наставе? Тешко деци кад после осмогодишње школе морају да изаберу животни позив. Да ли ће се снаћи у описима занимања за која могу да се одреде? Берберски помоћник је, речено новим језиком који тако брижно негу-

ИСПРАВКА

У броју 1720 грешком је у антрфилеу „ВАУ-ВАУ, ПУХ-ПУХ...“, на страни 35, испуштена једна реченица. Крај текста треба да гласи: „...Синг-сонг“ хипотеза тумачи постанак говора као даљи развој примитивног неартикулисаног певања... Највећу пажњу заслужује теорија класика марксизма о постанку говора у вези с почецима радне активности првобитних људи (радна теорија о постанку говора).

Редакција

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Ortel Caballero, Mectezuma 42, Colonia Aragón, 07000 México 14 D.F. México – има 18 година, сакупља новине и разгледнице, воли музику и дописивање.

Мелина Тодоровић, Ул. 11. новембар 22, 91300 Куманово – има 12 година, воли музику и дописивање.

Lene Mikkelsen, Finlandsvej 8, 7200 Grinsted, Denmark – има 12 година, воли спорт и музику.

Саша Врачић, Браће Стипчића 9, 51000 Ријека – има 17 година и жели да се дописује с младима широм земље.

Janet A. Hilda, c/o Owusu Kwame, P.O. Box 156, Nkawkaw, Ghana – има 18 година, воли тенис, сакупља марке, страни новац и разгледнице.

Енци Исановић, Боре Вукмировића 9, 38220 Титова Митровица – жели да се дописује са младима широм земље.

Charlotte Deleuran, Skovbovængets Allé 19, 4000 Roskilde, Denmark – има 15 година, воли чудо и свира гитару.

Silvio Monveiller, Браће Стипчића 34, 51000 Ријека – жели да се дописује са младима широм земље.

Louise Fromling, Hvedgaden 6, Viskinge, 4470 Svebølle, Denmark – има 11 година, воли животиње и дописивање.

јемо, особа која наноси сапуницу на лице муштерије а потом је брије. Претерујем можда, али заиста сам љут.

Да ли ћемо, ако овако настави-мо, имати довољно лепих речи да њима заменимо ружне и извештачене?

САША НЕДЕЉКОВИЋ,
Београд

ОВО ЈОШ НИСТЕ ЧУЛИ

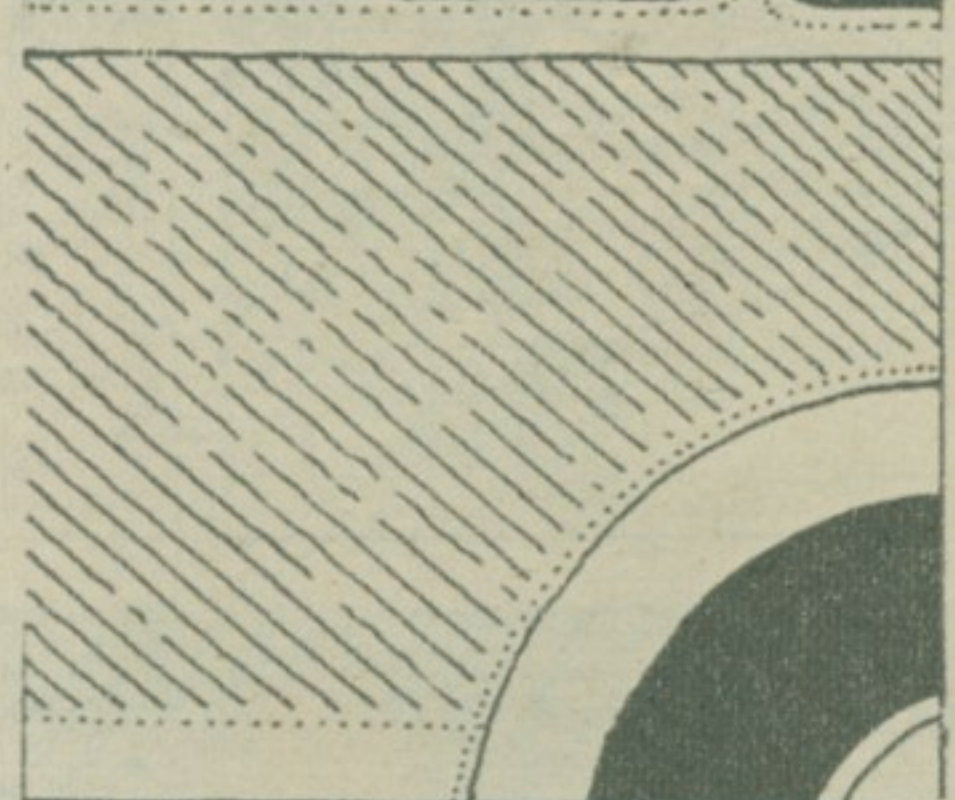
✉ „Мирославе, устај!“ – то су речи које ми често одзвањају у глави, нарочито ако се претходне вечери задржим са друштвом у некој од кафаница које су нам једини избор – у Гроцкој где сам рођен и где живим. У пола шест ујутро једва успем да чујем звоњење будилника. Зато мајка Рада и мора редовно да ме упозорава како време лети. То њено реско шапутање нарочито ми смета, а њој је жао да буди млађег брата и сестру ако већ не мора.

Док бунован излазим из собе, срце ми се цепа што немам права

да дрекнем, да се на неког извичем – да ми буде лакше. И ја имам тек шеснаест година!

Рећи ћете да сам маза, али сачекајте мало ... То је само почетак мојих невоља:

Гроцка је удаљена тридесетак километара од Београда, а ја похађам јединствену Школу за индустријско обликовање која се налази на супротном крају града. Зато моје путовање и траје безмало два часа. После више од четрдесет минута вожње аутобусом седам у трамвај, да би у њему провео пола часа, а онда трчим на други аутобус и возим се још толико. Замислите, у шта мене обликују док стигнем на

лице места – колико ме пута случајно нагазе или ударе, шта ми све кажу и шта све чујем и видим.

У ствари, хтео сам да вам кажем како је живот понекад чудан. Толики свет долази у ту нашу Гроцку и околину, у своје викендице. Долазе да се одморе и, наравно, радују се. Још радоснији су кад одморни и пуни радног елана крену у сусрет својим свакодневним обавезама. А ја ...?

Ја сам, ето, један уморан Гроцанин. Зар то није смешно! У чистом ваздуху, у лепотама наших проплавина и предивном погледу на Дунав могу да уживам само кад дође лет-

МИЛОРАД ЈОВИЋ,
Гроцка

ДЕВЕТ ЖИВОТА ЈЕДНЕ МАЧКЕ

✉ Због чега се каже да мачка има девет живота?

ТИН ШИПОШ
Брибирска 39
41000 Загреб

Felis ocreata domestica, како гласи научно име домаће мачке, није необична само по свом изузетно развијеном слуху и очима које могу изврсно да виде и при врло слабој светлости. Неке особине ове животиње, као брзина реаговања, људљивост и везаност за одређену територију, још нису сасвим испитане. Уз све ово, зачуђује и њена издржљивост. Нанме, одрасла мачка може да скочи са

трећег спрата или високог дрвета и да остане неповређена, захваљујући својој грађи и еластичности. Највероватније се управо због тог каже да мачка има девет живота. И не само то: многи пси зазиру да нападну великог мачора, јер његова издржљивост, зуби кољачи и дерачи, уз оштре и дугачке канџе и те како прете нападу. Снажна, отпорна на разне врсте болести, мачка заиста заслужује да се за њу каже да има девет живота.

АВИОН НА – ОКО

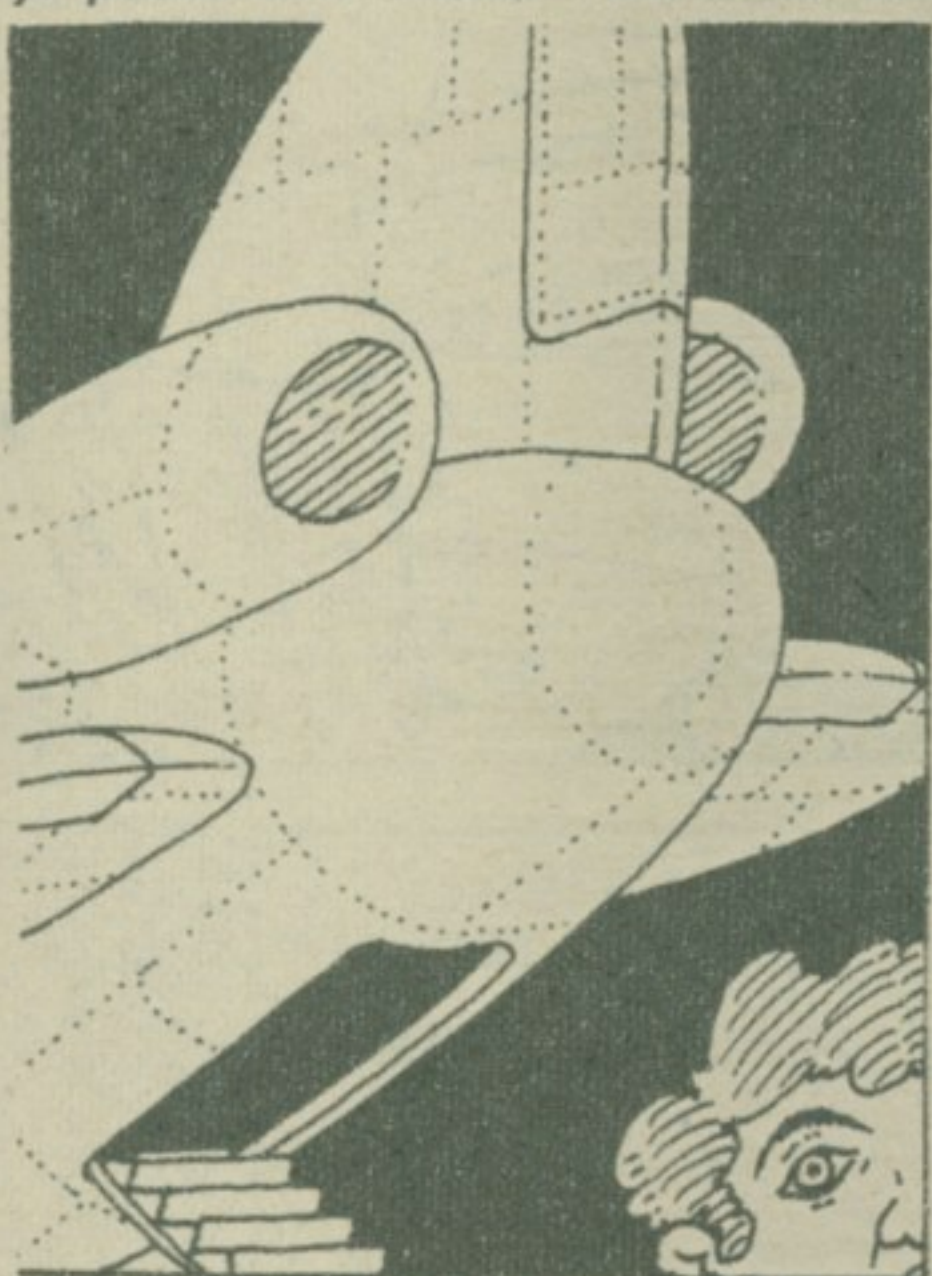
✉ Приметила сам да „Забавник“ пише о компјутерима, рачунским играма... Пишете о будућој генерацији „машина које ће мислити“. Ја сам чула да ће се конструисати и компјутери који ће реаговати на глас. Да ли је то истина?

МИРЈАНА МИЛИЋ
50000 Дубровник

Компјутери заиста доживљавају праву револуцију. Док ти одговарамо на ово писмо, можда се негде у САД или Јапану већ појавио рачунар коме ће „командовати“ људски глас. Али, ни то није све.

Ерик Сатер са „Смит-Кетливе-лого“ института визуелних наука из Сан Франциска уверава да се ради на рачунарима који ће реаговати на човеков поглед(!). Компјутер ће покретати визуелни таласи које емитује мозак. Како ће изгледати овај систем по Сатеру?

Човек ће, електродама причвршћени за главу, бити повезан са рачунаром. За компјутер ће бити прикачен и „екран“ условно речено издељен на светлеће кутије различите снаге. Пошто из чо-

вековог мозга долазе таласи различитог „квалитета“ рачунар ће бити тако програмиран да ће разликовати у који део екрана је та особа погледала. Свака од тих „кутија“ носиће одређени симбол у речима. Мождани таласи „захтеваће“ неки податак од компјутера и добиће га.

Да ли све ово личи само на сцену из неког научнофантастичног филма, не зна се. Подаци су преузети из америчког часописа за популаризацију науке.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Драган Марковић
Руководилац ООУР Издања за младе
„Политикин забавник“
Раде Шошкић

Главни и одговорни уредник
Влада Булатовић Вић
Заменик главног и одговорног уредника
Владимир Стефановић

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаци, др Радослав Ђокић, (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љуби-сав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ђеран, Светлана Шухартовић. Чланови Савета из редакције: Влада Булатовић Вић, Владимир Стефановић, Вера Смиљанић, Диего Варагић, Мирјана Маринковић, Душан Глушац и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукединовић, Душан Глушац, Божана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (ликовно-графички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Милић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Вера Смиљанић (уредник), Весна Софреновић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномер-ковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 40,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 440,00 динара, полу-годишња 880,00 динара, годишња 1.760,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 880,00 динара, полу-годишња 1.760,00 динара, годишња 3.520,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну на-знаку НО „Политика“ ООУР „Прода-ја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 29.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 76.-
ШВЕДСКА	Шкр. 225.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 231.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 61.-

Уплате из иностранства слати на де-визни рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТ БАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

